ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 11 juni 2011

MUZIEK
3
'Een uniek muziekleven' (3)

INTERVIEW
5
Carlos Weeber: 'Bouwen aan Bonaire'

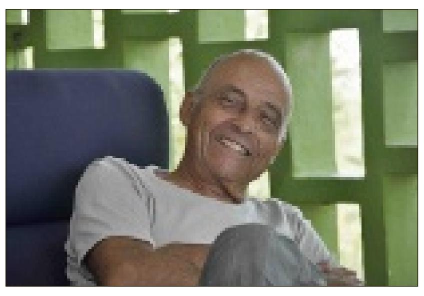

INTERVIEW
10
De kunst van het onderscheid

'Bevoelde' beelden voor Totolika

Als het terrein aan de Uteweg binnen wordt gereden liggen er direct in het tuintje vier stapeltjes blokken. De metselaar moet nog komen om er heuse sokkels van te maken. Het is de afgelopen dagen te nat geweest. "Maar voor 16 juni zijn ze zeker klaar. Dan staan de beelden er ook op om op spectaculaire wijze onthuld te worden."

Tekst: Peter Onvlee Foto's: Ken Wong

Rien te Hennepe weet dat het allemaal goed komt. Hij zit aan tafel, op de lange porch die langs de zijkant van het Totolika-gebouw loopt. Met links de doorkijk naar de Wasserette Valentina waar wordt gewassen en gestreken. De wasserette is een van de bedrijven die samen de Wenkel di Fishi vormen. Meer dan vijftig cliënten leveren er productieve arbeid en krijgen er sociale vorming en training om hun mogelijkheden en talenten te ontplooien. Binnen de Wenkel di Fishi verder onder meer een keuken, Nos Konfo, de kunstwinkel Marjolein, de kapsalon Karino en de werkplaats Tirso Sprockel waar rieten en houten stoelen worden gerepareerd.

De 61-jarige Te Hennepe is alweer een half jaartje twee ochtenden in de week te gast aan de Uteweg. Werkt daar op de dinsdag- en vrijdagochtenden met een groep (licht) verstandelijk gehandicapte personen aan zijn beeldenproject. Op vier tafeltjes, even verder op de porch staan ze en wordt eraan gewerkt. Schuren, schuren en nog eens schuren. Met natte sponsjes. De van de Tafelberg afkomstige stenen kleuren door het water op. "Straks als ze zijn afgewerkt met meubelwas blijf je die kleuren ook zien." Het is een van de laatste dingen die nog moet gebeuren. Met het boren van de gaten voor de pinnen waarmee de beelden uiteindelijk op de sokkels worden bevestigd.

Zes mannen en vrouwen zijn er mee in de weer. Te Hennepe noemt ze 'de harde kern' van de groep. Nakia Abdala, Kueiszly Bazur, Siegfried Francisca, Ethel van Heiningen, Marchelin Paz, Renny Windster. Jairziho Hyman, ook een van de harde kern, is er die ochtend door ziekte niet bij. "Maar er hebben er veel meer aan gewerkt. Af en toe komt er iemand langs. Zegt dat het mooi is. Wil dan ook een schort voor en handschoenen aan en werkt dan ook gewoon mee. Heeft dan het gevoel er ook aan te hebben meegedaan. Anderen pakken alleen een sponsje en zijn dan een minuut of tien bezig. Dan is de concentratie op. Veel langer dan een uur kunnen we achter elkaar niet bezig zijn."

Het is de tweede keer dat Rien te Hennepe met cliënten aan een beeldenproject werkt. De eerste keer, bijna vijf jaar geleden alweer, in 2006, bij Fundashon Pro Bista. Een fundraising-activiteit. Binnen twee uur na de opening van de expositie waren de 14 beelden verkocht. "Een groot succes", kijkt Te Hennepe terug. Dit keer gaat het om een beeldengroep voor 'eigen gebruik'. Bij de ingang van het terrein. Het oude kunstwerk, een vogel van Yubi Kirindongo, de 'bumperman' die met recyclekunst, object trouvé, bekend is geworden, was aan vervanging toe.

Het wordt een groep van vier beelden, elk zo'n 40 kilogram zwaar en in hoogte variërend van zo'n 40 tot 60 centimeter. De grootste, de leider, wordt iets hoger geplaatst dan de andere drie om de hele groep te kunnen overzien. Een trots zittende figuur, een tevreden met zijn hoofd op zijn armen rustend figuur en een juichende figuur met een overigens veel te grote voet. "Stond ook zo op de tekening", lacht Te Hennepe. Hijzelf zocht de Tafelberg-stenen uit. Daaronder een heel bijzondere oranjekleurige steen, die had hij al in zijn bezit. "Zo een kom je er maar een keer in je leven tegen." Hij zocht ook bewust naar grotere stenen omdat kleinere beelden bij de ingang in het niet zouden kunnen wegvallen. "Er moet wat staan."

Te Hennepe, een Achterhoeker, kwam negen jaar geleden naar Curaçao toen hij met fysiotherapie was gestopt. Masseren doet hij alleen nog maar zo af en toe 'als ontspanning'. Hij zegt nog steeds geen dag spijt te hebben naar het eiland te zijn verhuisd. "Absoluut niet, al zijn ook hier natuurlijk wel zaken die je af en toe irriteren. Maar dat moet je langs je heen laten gaan." Hij werd indertijd gewaarschuwd dat als hij op Curaçao uit het vliegtuig zou stappen hij een klap in zijn gezicht zou kunnen krijgen. "Maar het was voor mij een soort warme omhelzing. En dat gevoel is gebleven. Tevredenheid. Dat zit ook heel diep van binnen. En dat prettige gevoel wil je ook steeds maar weer uitdragen."

Het beeldhouwen is iets wat bij Te Hennepe pas op het eiland is gekomen. Ruim vijf jaar geleden alweer. Hij omschrijft het als 'een explosie'. Zegt: "Kennelijk heb ik hier de rust gevonden en kon het beeldhouwen wat waarschijnlijk al zo lang in me zat naar buiten komen. Ik ben ervan overtuigd dat ieder mens ook op kunstzinnig gebied vaardigheden bezit. Ik ervaar het nog steeds als iets bijzonders dat er beelden uit mijn handen ontstaan. Ik verbaas me er ook over."

Veel aanwijzingen hoeft Te Hennepe die ochtend niet te geven. Vol overgave wordt er verder geschuurd. Sponsje even in de eveneens op tafel staande emmer met water en vervolgens de laatste oneffenheden weg proberen te wrijven. Het lijkt monnikenwerk dat polijsten van de stenen die normaal tot grind en zand worden vermalen. "Maar er komt toch nog veel af." En als bewijs laat hij het oude glazen potje zien waarin ooit 750 gram chocoladepasta heeft gezeten. Voor driekwart is dat gevuld met een witkleurig poeder. Het gruis dat van de beelden af is geschuurd. "Aan het eind maken we de tafels schoon. En alle stof die daarop ligt gaat in het potje. Het hoort er bij. Het is een soort ritueel geworden. Maar er is natuurlijk veel meer afgekomen. Verwaaid, op de grond."

In oktober, november vorig jaar kreeg Rien te Hennepe de vraag of hij iets, een kunstwerk van steen, wilde produceren om de entree van het Totolika-terrein en gebouw mee op te sieren. In navolging van het Pro Bista-project opperde hij de idee ook de cliënten er zelf bij te betrekken. "En dat is best wel een intensief gebeuren geworden." De selectie van de (kern)groep gebeurde door de medewerkers. Op basis van vooral het geconcentreerd bezig kunnen zijn en de al getoonde motoriek en handvaardigheden binnen de Wenkel di Fishi. Er mocht door iedereen vrij een tekening worden gemaakt. Sommigen alleen maar een bloemetje, anderen veel uitgebreider. "Maar ik wilde per se iets met figuren doen. Het moest voor mij iets met Totolika van doen hebben."

Vier tekeningen koos Te Hennepe uit. Hij zocht er de stenen bij waarin hij mogelijkheden zag de figuren te realiseren. Te Hennepe zelf maakte de ruwe vormen. Daarna was het de beurt aan de verstandelijk gehandicapten om het karwei af te maken. "Maar het gaat veel verder dan alleen maar bezig zijn of bezig worden gehouden. Door het schuren is ontdekt wat voor prachtige kleuren er in stenen schuil gaan. Af en toe loopt er ook iemand met een nat doekje langs de stenen om ze glanzend te houden. Om de kleuren beter tot hun recht te laten komen. Ik vind het overweldigend om dat te zien. Die blijheid ook. Dat uitstralen van: yes, dat hebben wij gemaakt."

Volgens Te Hennepe moeten beelden ook 'bevoeld' worden. "Tasten, aanraken, beelden voelen heerlijk aan. Zijn prachtig glad." En hij pakt er vervolgens ook direct zelf een beet op het tafeltje zo'n vijf meter verder. Hij klopt er ook op. "Je kunt ook horen of het goed is. Iedere steen heeft zijn eigen geluid. Luister maar..." En het verschil tussen de stenen is overduidelijk. Hij lacht weer. Is gepassioneerd. "Passie, dat hoort erbij. Kunst moet ook passie uitstralen." Zelf zegt hij dat nog steeds te hebben sinds hij er voor het eerst mee begon. "Ik blijf me er nog steeds over verbazen. Ook over het feit hoe steeds iets tot stand komt. Hoe iedere figuur een andere houding heeft. Zonder dat je er bewust mee bezig bent geweest."

Er volgen dan de nodige anekdotes. Zoals toen er tegen hem werd gezegd dat je wel kunt zien dat die figuur wel iets zwaars draagt. Loopt helemaal voorover gebogen. "Maar dat was vooraf helemaal de bedoeling niet. Het kon niet anders. Er was aan de achterkant te weinig steen over. Als er daar nog wel wat steen was geweest had die figuur waarschijnlijk rechtop gelopen." Of van een beeld dat in de tijd gezien uiterst actueel was. Van een vrouw die twee zware boodschappentassen draagt. "Dat maakte ik toen de supermarkten de plastic tasjes niet langer meer gaven." En ook nog het beeld met de titel Laga bai, loslaten. "Gemaakt in de periode dat de bursalen naar Nederland afreizen. Het is bijzonder dat zo'n beeld ontstaat in zo'n periode. Onbewust."

Rien te Hennepe maakt het beeld afhankelijk van en naar de vorm van de steen. Stapt op het tafeltje af met de juichende figuur in de oranjesteen. Gehuld in een jurk. "Maar die plooien heb ik er niet in gemaakt. Dat was de vorm van de steen. Ik heb alleen maar de lijnen gevolgd. Daar maak ik gebruik van." Maar soms wordt het beeld niet wat hij er aanvankelijk van dacht. Verhaalt dan van een man die met een steen bij hem kwam en vroeg of 'ie er iets mee kon doen? Ja dus. "Ik had de idee dat er wel een stier in zat. Hij vond dat prima." Maar helaas, die stier is er nooit gekomen. Het werd een beeld van een zittende moeder met een kind op schoot. "Iets heel anders dus. Toen ik belde dat het beeld af was, maar wel iets anders was geworden, vond hij dat niet erg. Hij kwam kijken en kreeg tranen in zijn ogen. Hij had net een week eerder een telefoontje van zijn dochter gekregen dat ze in verwachting was van zijn eerste kleinkind."

Hij noemt dit soort voorvallen 'heel bijzonder'. Ook dat stenen veranderen. Doordat er een stukje afbreekt bijvoorbeeld. "Ik heb dan iets van: dat moet zo zijn." Vorig jaar exposeerde Rien te Hennepe bij Alma Blou. "Bij de opening werd er over mij gesproken als de kunstenaar. Maar dat voel ik niet zo. Ik haal uit de steen wat er in zit. Maak die steen wat mooier, wat duidelijker. Noem me een schoonheidsspecialist voor stenen. Iedereen ziet er wat anders in. Dat kan misschien worden beïnvloed, al dan niet bewust. Bijvoorbeeld een zwangere buik als een van je dochters zwanger is. Maar het is wel bijzonder als je een beeld met een zwangere buik maakt, een teken van nieuw leven, in een periode wanneer je zelf wordt geconfronteerd met een ernstige ziekte dicht bij."

Aan de beelden op de porch wordt inmiddels minder fanatiek gewerkt. Het is ook volgens Te Hennepe mooi genoeg geweest voor vandaag. Hij vindt de inzet knap. "We zitten nu in het eindstadium. En dan zie je je steen, je beeld, alleen maar mooier worden. In het begin ligt dat anders. Iets moeilijker te motiveren. Je blijft dan de krassen zien van het ruwe werk, van mijn slijptol. Maar langzaam wordt het glad, voel je het ook mooier worden." Als straks op 16 juni om half 11 de groep van vier beelden bij Totolika wordt onthuld is het nog niet gedaan. Volgens Rien te Hennepe is het kunstwerk dan nog niet klaar. Er moet volgens hem nog iets van een vogel bij. Hij vindt dat gevoelsmatig. "De beelden stralen nu al uit wat Totolika wil. Gemoedelijkheid, blijdschap, onbezorgdheid, het is wel lekker hier voor ons. Maar die vogel hoort er ook nog bij." Een nieuw project? Hij denkt van wel. "Maar nog even kijken hoe we dat gaan doen."

Rien te Hennepe noemt zichzelf geen kunstenaar maar 'schoonheidsspecialist voor stenen'.

ÑAPA 2011
Nr. 22

Bouwen

Bouwen aan onze toekomst. Dat zou het motto kunnen zijn van de Ñapa die u vandaag openslaat. Zo wordt op pagina 5 toparchitect Carlos Weeber door Peter Onvlee uitvoerig aan de tand gevoeld over diens visie inzake 'bouwen in de tropen'. "Elke fout wordt momenteel door de airco gecorrigeerd", stelt hij. En ook: "Er wordt vaak geblunderd. Een gebouw is dan te warm om te gebruiken. Of van glas, met deze warmte. En dan wordt er maar weer een airco ingebouwd. Onzin."

Op pagina 10 is onze medewerkster Jacqueline Vega in gesprek met een aantal medisch specialisten, de oncologen Löwenberg, Schnog en Scheper. Recent werd in het St. Elisabeth Hospitaal een mini-symposium voor artsen georganiseerd over de behandeling van leukemiepatiënten als inleiding op de officiële opening van de Afdeling Hemato-Oncologie van het Sehos. Ook met deze nieuwe afdeling wordt uiteraard een steentje bijgedragen aan onze toekomst.

En we moeten kunnen bouwen op onze medewerkers. Willen we economisch gezien niet geremd worden in onze ontwikkeling als nieuw land dan valt het aan te raden ook het nogal hoge ziekteverzuim op het eiland nader in ogenschouw te nemen. Judice Ledeboer besteedt hier aandacht aan op pagina 14. "De drempel om je wel of niet ziek te melden verschilt per persoon: de een meldt zich al ziek bij een lichte verkoudheid en de ander pas als hij nauwelijks nog kan lopen. Op Curaçao komt ziekteverzuim veel voor. Bedrijven zoeken naarstig naar de oorzaken van het verzuim, want een hoog verzuim betekent een hoge kostenpost, naast het ongemak dat verzuim met zich meebrengt."

Prettig weekend.
De redactie

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
Jourell Cannister
Stephanie Heyer
Aan deze Ñapa werkten mee:
Misha Bemer
Marja Berk
Monique Casimiri
Jorge Curiel
Verele Ghering
Margot Hack
Joop Halman
Bob Harms
Judice Ledeboer
Gofrie van Lieshout
Wouter Mol
Peter Onvlee
Milangela Plate
Marcel Truyens
Hans Vaders
Jacqueline Vega
May Voges
Ken Wong
Karin Wooning
Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com
Adverteren?
Bel Marloes Tak
736-9050 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

Radiopionier blootsvoets

Radio Kòrsou FM viert dit jaar een jubileum. Het station bestaat 35 jaar. Reden genoeg om eens langs te gaan bij Suhandi (Hans) Oosterhof, de oprichter. Radioman in hart en nieren met een bewogen radioverleden.

Suhandy Oosterhof

Tekst: Marja Berk Foto's: Ken Wong

Na binnenkomst bij Radio Kòrsou, raak je al snel de weg kwijt. Dwalend door gangen, met aan weerszijden diverse deuren die uitkomen op kleine kamertjes met allerhande (zend)apparatuur. Oosterhof loopt voorop. Als altijd op blote voeten. Eén van die kamertjes herbergt het privémuseum van Oosterhof waarin een oude koffergrammofoon staat. In dat museum nemen we plaats. Ouderwetse 33 toeren platen en singles liggen hoog opgestapeld en hij voelt zich daar als een vis in het water. Er zitten zelfs platen bij uit 1920. Hij heeft de kopieën allemaal bewaard, de originelen zijn bij Beeld en Geluid in Nederland. Hij is trots op zijn collectie.

Oorlog

Als kleine jongen raakte hij gefascineerd door platen. Hij vertelt. "Op zondagmorgen, als mijn ouders nog in bed lagen, draaide ik al plaatjes op die koffergrammofoon. Dat deed ik vanuit de serre, want dat klonk zo mooi. We woonden in een groot oud gebouw, met daarin een jeneverzaak. Mijn vader was daar filiaalhouder. In de oorlog hebben we daar wel honderd joodse onderduikers ondergebracht."

"Op school hadden we twee groepen. De ene groep hield zich bezig met fotografie en wij, de andere groep, hadden het 'Jongens radioboek' met alle techniek die je maar wilde weten over het maken van een radio. Van geluid tot het bouwen van een versterker. Er stond zelfs een schema in voor het maken van een zender. Het kreeg me te pakken en ik ben die zender gaan bouwen."

Het lukte hem en hij begon stiekem met uitzenden. Radio in verzet. "Dat mocht natuurlijk helemaal niet, zeker niet van de Duitsers. Ik kreeg nogal wat luisteraars in de buurt; het was een zwak ding dus het bereik was niet zo groot", lacht hij.

De Duitse omroep nam echter de zaken over van onder meer de AVRO en noemden deze zender de Nederlandse Omroep. Er bleven drie kanalen over. Leeg. Met wat kunst- en vliegwerk kon hij op één kanaal toch bij Nederlandse gezinnen een programma brengen.

"Maar", vervolgt hij, "ik had ook een ontvanger gebouwd, waarmee ik zelfs de BBC en een Amerikaanse omroep kon ontvangen, ondanks de stoorzenders van de Duitsers. Zo kon ik ook als een van de eersten op omroep Herrijzend Nederland vernemen dat de volgende dag om 08.00 uur Nederland bevrijd zou zijn. Dat heb ik live kunnen uitzenden!"

In het huis waar Oosterhof woonde was het inmiddels een puinhoop geworden, maar er zaten nog veel ondergedoken leraren. Zonder boeken en met hangen en wurgen kreeg hij dan toch een redelijke hbs-opleiding. "Toen de oorlog afgelopen was kregen we wel dat diploma zonder examen cadeau", grinnikt hij.

Zijn moeder vond dat hij 'dat zogenaamde hbs-diploma maar had gekregen' en Oosterhof moest van haar het laatste jaar overdoen. "Ik kreeg te maken met twee leraren. De één was een volslagen idioot, maar die andere was een fantastische man! Hij bracht ons de juiste uitspraak van het Nederlands bij, zelfs met scheldwoorden", schatert hij. "Met die ander kreeg ik enorme ruzie. Ik ben de klas uitgelopen en reisde van mijn schaarse zakgeld naar Hilversum." Daar aangekomen stapt hij de KRO-studio van Alex van Wayenburg binnen, de presentator van het programma 'De Zonnebloem'. Hij bracht een zonnetje in het leven van bedlegere zieken en draaide verzoekplaatjes. Wayenburg vond de inval van Oosterhof wel grappig en gaf hem een kans. Hij was 17 jaar, en werd ogenblikkelijk aangenomen. Bij de KRO bleef hij lang hangen.

Indonesië en Nieuw-Guinea

Tijdens zijn werk stapt meneer Van den Berge de studio binnen, de vooroorlogse directeur van Radio Batavia. Van den Berge zocht mensen voor de nieuwe omroep 'Het Nieuwe Indië". Oosterhof wilde graag, maar moest in militaire dienst. Voor Indië werd hij afgekeurd, maar goedgekeurd voor Nederland. De Nederlandse regering, eigenaar van omroep 'Het Nieuwe Indië' bombardeerde Oosterhof echter tot bijzonder dienstplichtige en hij reist alsnog af om voor de omroep te werken. "Dat had voorrang", aldus Suhandi.

Hij werd opgenomen in een pleeggezin, werd door een toverdokter Suhandi gedoopt en begon zijn werk voor de nieuwe omroep in Djakarta. "Ik heb me altijd bijzonder op mijn plaats gevoeld in Indonesië. Ik voelde me een inlander en werd ook door de bevolking als zodanig gezien." Later werd hij naar Radio Bandoeng, een militair station gestuurd, om orde op zaken te stellen. Het station zat aan de grond, er waren nog maar een paar platen. De rest was verkocht. Zeven jaar zit hij in Indonesië, daarna vertrekt hij naar Nederlands Nieuw-Guinea om te gaan werken voor radiostation RaPaBa, Radio Papua Barat. Daar bleef hij tot de overdracht aan Indonesië en kwam er een eind aan de verre avonturen.

Radio Veronica

Bij aankomst in Nederland keert hij terug bij de KRO, waar hij 'De Zonnepit' presenteert, een programma voor zieke kinderen. "Er lagen destijds erg veel mensen in het sanatorium, ook kinderen." Maar het was niet alles koek en ei bij de KRO. Tijdens een onenigheid over een nieuw programma-idee van Oosterhof loopt hij boos de deur uit. Tijdens een fikse wandeling komt hij het kantoor van Radio Veronica tegen en prompt belt hij aan. De programmaleider, Tony Vos, opende de deur. "Heb je wat voor me?" vraagt Oosterhof. In no time heeft hij zijn eigen programma en wordt tevens programmaleider. Dit resulteert in een Antilliaans programma, met medewerking van twee Antillianen. Het klonk wel aardig volgens Oosterhof, niet gehinderd door enige kennis van het Papiaments. Maar na de proefuitzending wordt hij opgebeld door een woedende Stella Priest, zijn huidige vrouw en afkomstig van Curaçao.

"Waar zijn jullie in godsnaam mee bezig!" briest ze. "Dit is het slechtst denkbare Papiaments dat ik ooit gehoord heb!" "Dan kom je het toch zelf doen!" briest hij terug tegen de vrouw die op dat moment in Nederland studeert, maar programmaleidster was bij Radio Hoyer. Dat laat ze zich geen twee keer zeggen en door samenwerking groeit een band. "In eerste instantie vond ik het een vreselijk mens, maar dat duurde niet lang." Enige tijd later trouwen ze.

De huwelijksreis voerde hen naar Curaçao, hij kwam in contact met Radio Hoyer en kreeg een geweldig aanbod. Terug in Nederland werd de boel al snel ingepakt en startte hij bij deze zender, terwijl hij nog deels vanuit de West programma's voor Radio Veronica verzorgde. "Die stuurde ik nog heel ouderwets met aangetekende post hier vandaan naar Nederland", vertelt hij. "Dat is doorgegaan totdat Veronica van zee naar land verhuisde." Daarna werd de boel omgedraaid. Nadat Oosterhof zijn eigen Radio Kòrsou FM was begonnen kreeg hij op zijn beurt van Veronica programma's opgestuurd.

Later werd de tweede zender opgericht, Laser 101. Het is een geheel ander station met veel tienermuziek. Zijn dochter zwaait er de scepter.

Radio Kòrsou FM, 35 jaar jong. Hoe ziet de toekomst van het station eruit? "Hm, een moeilijke vraag." Hij denkt even na. "Tja, ik ben inmiddels 82 jaar en moet me hoognodig eens beraden. Ik word hier toch te oud voor, ik moet 's morgens om half vier op, dat begint me echt zwaar op te breken", peinst hij hardop. "Dat roept hij ook pas sinds kort hoor", lacht zijn inmiddels aangeschoven echtgenote Stella. "Suhandi is een perfectionist, hij kan de boel maar moeilijk uit handen geven."

Suhandi Oosterhof, een bezield radiopionier met een enorme ervaring, die al decennia lang op blote voeten loopt. "Och", zegt hij bijna achteloos, "dat heb ik overgehouden aan een hersenvliesontsteking, waarbij mijn evenwichtsorgaan is aangetast. Door het lopen op blote voeten kan ik voorkomen dat ik omval." Hij zou nog dagen door kunnen vertellen, maar het is tijd om op te stappen. We nemen afscheid bij de deur en ik zie hem de lange gang weer inlopen. Op blote voeten.

Foto van de week

'Klaar voor het bruidspaar', zullen we maar zeggen. Je zal maar in een romantische bui verkeren en mijmerend terugdenken aan die 'goede oude tijd' toen alles nog rustig, vertrouwd en overzichtelijk was. Op Curaçao kan dus ook getrouwd worden met een mooie witte koets, aangedreven door slechts 1 pk en geheel in de stijl van de negentiende eeuw. Deze opname werd Ñapa gestuurd door Alex den Ouden. Heeft u een leuke foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com.

Thuis

Barbecue

Tekst: Monique Casimiri

Ik herinner mij mijn vijftiende verjaardag nog heel goed in 1984. Het was mijn eerste verjaardag op Curaçao. Ik mocht zelf weten hoe ik het wilde vieren en met wie en ik wist het meteen. Met een stel vrienden uit de klas gaan barbecueën op het strand van Barbara Beach.

Zo gezegd, zo gedaan. Barbara Beach was toen nog een strand waar iedereen naar toe kon. Waar je geen entree hoefde te betalen. Het was nog ongerept met bomen, struiken en mini-kiezels. Geweldig. De barbecue mee, vrienden mee, natuurlijk ouders met hun vrienden mee en genieten maar.

Op de barbecue porkchops, kippenpoten, spare-ribs en daarnaast aardappelsalade. Meer niet, en veel limonade.

Tijdens het barbecueën toen en later gebeurde het natuurlijk ook wel eens dat bij het omdraaien van het vlees, het van de vork viel en in het zand terecht kwam. Geen nood, je prikte het aan de vork, liep naar de zee, even afspoelen en weer op het vuur. Geen mens die raar opkeek, iedereen deed het zo.

En toen kwam ik in Nederland en ging ik hier barbecueën. En ja, ook hier valt het vlees wel eens van de vork. Het valt dan op het terras of in het gras, maar ook hier is water, dus, afspoelen en weer op het vuur. Dat heeft mij de eerste keer bijna mijn relatie gekost. Zo vies, zo onhygiënisch. En ik maar uitleggen dat het vuur alle bacteriën doodt en dat je trouwens van een beetje vuil niet doodgaat, dat dat goed is voor je weerstand. Ja, dat zal wel zei hij, het was uiteindelijk niet goed voor de relatie.

In de tropen leer je snel over dit soort ongemakken heen te stappen. Je hebt niet snel een supermarkt in de buurt van het strand, laat staan de marinademiddelen, dus ja, even afspoelen en niet zeuren. Zo ook met de suikerpot. Die stond toch lang op het aanrecht en behalve wij, vonden ook de mieren dat ze recht hadden op een beetje zoetigheid. In het begin gooide ik elk potje suiker weg waar ik een mier op had zien lopen en na verloop van tijd schepte ik eromheen. Het kan zelfs zo zijn dat ik wel eens thee heb gedronken waar nog een verdwaalde mier in ronddreef. Zo mooi omschrijft Yvonne Keuls dat in haar boek: Indische tantes, die samen koffie drinken en soms na een slokje een vlieg uitspugen die een mislanding in hun kopje had gemaakt. Daar heb ik voor mijzelf wel een grens getrokken, ik vind vliegen vies, dus nee, die mogen niet, ook niet tijdelijk hun heil in mijn mond zoeken.

Over vies gesproken, op Curaçao eten we porkchops, spare-ribs en kippenpoten op de barbecue. Ook maïs is lekker. Nee, dan hier, ze willen geen vlees dat even de grond van dichtbij heeft bekeken en daarna een heerlijke douche heeft gehad, maar ze eten wel massaal frikandellen op de barbecue. Ik zal u niet lastig vallen wat daar allemaal in schijnt te zitten, maar geloof me, dan mag mijn vlees best een tijdje op de grond liggen, een dansje maken en dan zonder douche weer het vuur op.

Rudolf ‘shon Dòdò’ Palm

‘Een uniek muziekleven’ (3)

De Ñapa besteedt in een serie van drie artikelen aandacht aan het leven en werk van de Curaçaose musicus en componist Rudolf Palm (1880-1950). In dit laatste deel wordt een kenschets gegeven van Rudolf Palm als persoon en wordt ingegaan op zijn bijzondere begrafenis die plaatsvond in september 1950 in Otrobanda.

Rudolf Palm op zijn zeventigste verjaardag met zijn zoon de musicus en componist Albert Palm. (Collectie Stanley Palm)

Tekst: Joop Halman

Zijn activiteiten gelieerd aan de introductie van de Ka’i òrgel en de pianola op Curaçao typeren Rudolf Palm als een ondernemend figuur, met een innovatieve instelling en ook technisch inzicht. Zijn talrijke composities maken duidelijk dat hij beschikte over een bijzondere muzikale creativiteit.

Uit orale overlevering van mensen die hem nog persoonlijk hebben gekend, waaronder zijn (klein) kinderen en oud-leerlingen, valt een verdere kenschets te maken van Rudolf Palm als persoon. Op basis hiervan kan hij worden gekarakteriseerd als aimabel maar ook eigenzinnig, een persoon die aansprekend anekdotes kon vertellen, met een sterk ontwikkeld gevoel voor structuur en orde, streng naar zijn kinderen en kleinkinderen en met een temperament dat af en toe de bron kon zijn van driftige uitvallen. Van deze uitvallen kan kleinzoon Stanley Palm zich er nog wel een aantal herinneren. Zo kreeg Stanley van Pa-Dòdò (zo werd hij door zijn kinderen en kleinkinderen genoemd) de opdracht om rond het middaguur bij mijnheer Loth in de Breedestraat in Otrobanda een potje donkerblauwe inkt van het merk ‘Permanent’ te gaan kopen. Hij had deze inkt nodig voor het uitschrijven van een compositie. De winkel bleek echter gesloten en Stanley keerde onverrichter zake terug. Pa-Dòdò ontstak tegen hem in toorn en ook de oren van mijnheer Loth moeten behoorlijk hebben gesuisd. Het was Maria Franciska (een door Rudolf en zijn vrouw geadopteerde dochter) die hem tot bedaren wist te brengen door hem te wijzen op de onredelijkheid van zijn driftbui. Net zoals hijzelf, moest ook mijnheer Loth ‘s middags lunchen...

Na het eten ging Pa-Dòdò vaak componeren. Wanneer hij hiermee bezig was, wilde hij niet dat de kleinkinderen lawaai maakten. Hij zat dan achter zijn bureau te schrijven. Wanneer de kinderen toch stoeiden en lawaai maakten riep hij geïrriteerd: Koshèlo! Naar zijn eigen beleving en die van de kleinkinderen een zware vermaning, maar vergelijkbaar met het Nederlandse ‘wel alle drommels’. Pa-Dòdò was een slechte slaper. Hij stond vaak in de nacht op om verder te componeren of ging dan patience spelen.

Rudolf Palm was getrouwd met Elvira Raimundo Prais. Elvira werd geboren op 15 maart 1879, de feestdag van San Raimundo de Peñafort, waaraan haar tweede voornaam is ontleend. Deze wijze van naamgeving was een wijdverbreide gewoonte op Curaçao. Een naam werd gehaald uit een bekend boekje met een heiligenkalender ‘Almanaque pintoresco de Bristol’. Het leverde soms intrigerende namen op. Elvira (of Via zoals ze genoemd werd) en Pa-Dòdò kregen samen zeven kinderen. Via moet veel van haar echtgenoot gehouden hebben. Stanley Palm herinnert zich dat als Pa-Dòdò thuis kwam zijn grootmoeder altijd met veel zorg de pijnlijke voeten van Pa-Dòdò masseerde. Het lopen ging hem namelijk moeilijk af vanwege het lengteverschil van zijn benen. Hij droeg hiervoor aangepast schoeisel en had altijd een wandelstok bij zich. Via en Pa-Dòdò waren sociaal ingesteld. Via zorgde er ook altijd voor dat er meer gekookt werd dan strikt gesproken voor het gezin noodzakelijk was. Er was altijd sprake van aanloop die dan kon worden uitgenodigd om te blijven eten. Na het overlijden op relatief jonge leeftijd van zijn broer, de musicus-componist John Palm (1885-1925), ontfermde Rudolf Palm zich over diens kinderen.

Volgens zoon Edgar Palm en diverse kleinkinderen ging het er bij het lesgeven van zijn vader soms Spartaans aan toe. Bij een verkeerde vingerzetting of als hun vingers/handen zich niet op de juiste wijze spanden over de toetsen, was je verzekerd van een tik op de vingers met een liniaal. Toch moet worden toegegeven dat deze strenge aanpak wel enig effect had. Van zijn zeven kinderen hebben vooral Maria Catharina, Albert en Edgar Palm de traditie van het musiceren, doceren en het componeren van typisch Curaçaose muziek voortgezet. In zijn boek haalt Edgar Palm ook herinneringen op over zijn kindertijd en vader. Hij schrijft:

“Als kleine jongen van ongeveer vijf jaar (ik ging toen nog niet naar school) mocht ik soms ‘s avonds thuis helpen om onze grootste komfoor met kolen te vullen, aan te steken en vervolgens met een grote waaier aan te wakkeren. Boven op de gloeiende kolen pronkte een reusachtige koffiepot. Elke keer als Pa-Dòdò ensayo (repetitie) had, werd er koffie en beschuit onder de spelers uitgedeeld. Meestal werd ik naar bed gestuurd voordat deze ensayo’s afgelopen waren. Pa-Dòdò had toen de leiding van het orkest maar speelde altijd mee. Wij woonden in die tijd in de IJzerstraat 57. Het orkestje nam met al die muziekstandaarden en stoelen onze hele huiskamer in beslag, waardoor de muziek erg ‘compact’ klonk. Voor zover ik mij herinner was er van die tijd af altijd muziek bij ons thuis. De muziek kwam uit velerlei bronnen. Zo had Pa-Dòdò achtereenvolgens muziek voor orkest, voor ka’i òrgel, grammofoonplaten, pianola en voor de vele leerlingen van hem gecomponeerd. Men kon in de huiskamer behalve de piano’s, ka’i orgels en pianola’s, ook klarinetten, fluiten en een apparaat om pianolarollen te maken aantreffen.”

Rudolf Palm heeft zijn hele leven gewoond in Otrobanda. Volgens overlevering is hij geboren in de Zaantjessteeg. Zijn eerste woning als volwassene lag aan de IJzerstraat 57. Dit pand maakt tegenwoordig deel uit van Hotel Kura Hulanda. Palm verhuisde later naar de Roodeweg/Breedestraat 1. Wanneer buitenlandse musici of een buitenlands orkest Curaçao bezochten, hoorde een beleefdheidsbezoek aan Rudolf Palm vaak tot het vaste ritueel. Als voorbeeld kan hier niet onvermeld blijven het bezoek van het in 1925 opgerichte Cubaanse Trio Matamoros. Matamoros (1894-1971) is bekend geworden als één van de meest toonaangevende componisten van boleros en son. Ook de Cubaanse zangeres, Celia Cruz (1925-2003), die later bekend werd als The Queen of Salsa vereerde Rudolf Palm met een bezoek. Cruz groeide later uit tot de ambassadrice bij uitstek van de Latijnse cultuur. Dit soort van uitwisselingen verklaren wellicht Palm’s interesse voor de Cubaanse muziek. Zo componeerde hij zelf de son Ozama en vier danzón’s, waaronder de populaire danzón Winy die hij opdroeg aan Winy Dania.

Zijn langste tijd heeft Rudolf Palm gewoond in de Langestraat. Eerst aan de Langestraat 78, later werd dit de Langestraat 80. Stanley Palm herinnert zich dat Pa-Dòdò in het huis aan de Langestraat een rij flessen had staan die stuk voor stuk met een verschillende hoeveelheid water waren gevuld. Zo kreeg je bij het tikken met een metalen staafje op een fles, afhankelijk van de hoogte van de waterkolom, een andere toonhoogte. Pa-Dòdò had de vaardigheid om met deze experimentele opstelling allerlei bekende melodieën te spelen. Het effect was qua klankkleur vergelijkbaar met dat van een xylofoon.

Op oudere leeftijd (zijn echtgenote overleed in de periode dat ze in de Langestraat woonden), is Pa-Dòdò verhuisd naar de Niewindtstraat 7 in Otrobanda. In deze straat woonden onder anderen ook de musicus en componist Jacobo Palm en de dichteres Oda Blinder (nom de plume voor Yolanda Corsen). Kleindochter Gloria herinnert zich dat ze in de Niewindtstraat vaker boodschappen moest overbrengen naar Jacobo Palm. Beide musici stonden dan buiten op het balkon om toe te zien of Gloria het bericht goed overbracht en wat het antwoord op een gestelde vraag was.

Kleindochter Elly Henskes heeft Pa-Dòdò zelf niet gekend. Toen ze geboren werd, was hij al overleden. Haar moeder, de pianiste Maria Catharina, vertelde haar dat ze erg graag een kind wilde maar dat dit maar niet wilde lukken. Pa-Dòdò wist hiervan. In de laatste dagen van zijn leven, toen hij niet meer kon praten, legde hij bij een bezoek van Maria Catharina, zijn hand op haar buik en glimlachte naar haar. Maria Catharina heeft dit altijd als een helderziende blik ervaren. Acht maanden na het overlijden van Pa-Dòdò werd Elly geboren. Ze zou enigst kind blijven. Volgens haar moeder had Pa-Dòdò wat bijzonders met het getal 11. Hij werd op 11 januari 1880 geboren en overleed op 11 september 1950. Elly werd geboren op 11 mei 1951. Aan Rudolf Palm werd vaker enige vorm van helderziendheid toebedacht. Zo vertelt kleinzoon Stanley Palm dat Pa-Dòdò eens in de woonkamer het kaartspel patience zat te spelen toen hij plotseling tegen de inwonende pleegdochter Maria Franciska die ook in de woonkamer zat zei: “Dòi Prince is zojuist overleden.” De verbouwereerde Maria was stomverbaasd en vroeg hem hoe hij dit nou kon weten, hij was immers de hele dag het huis niet uit geweest. Hij gaf haar daarop als antwoord: “Ik kreeg net van hem de maçonnieke groet. Hij is de enige die mij op deze karakteristieke wijze begroet.” Niet lang daarna werd aan de voordeur bij Pa-Dòdò aangeklopt en bracht iemand hem het nieuws dat medebroeder Rodolfo (Dòi) Prince was overleden.

Het overlijden van Rudolf Palm

Net als dat het geval was met zijn geboorte, is ook zijn overlijden opmerkelijk geweest. In 1950 werd Rudolf Palm ernstig ziek. Op zijn doodsbed componeerde hij zijn laatste muziekstuk, een eigen doodsmars. Hij vroeg om een stokje en twee glazen water, het ene glas wat meer gevuld dan het andere. Met het stokje tikte hij op de glazen voor de maat. Zijn muzikale zonen schreven vervolgens het muziekstuk voor hem uit. Rudolfs toestand verslechterde in die periode aanzienlijk en hij raakte in een toestand van coma. Toch trof zijn pleegdochter Maria Franciska hem in een moment van kortstondige opleving weer achter de piano aan. Hij bleek zijn doodsmars zelf verder te hebben uitgeschreven en probeerde dit aan de piano uit. Met moeite lukte het haar om hem daarna weer in bed te krijgen.

Rudolf Palm werd na zijn overlijden op 11 september 1950, opgebaard in de woonkamer in de Langestraat 80, daar waar hij zo vaak met zijn muzikale vrienden muziekstukken had ingestudeerd. De Langestraat was in die jaren niet per auto bereikbaar en ook de De Rouvilleweg had in die tijd nog niet haar huidige herstructurering ondergaan. De lijkkist moest daarom vanuit de Langestraat naar de Breedestraat in Otrobanda worden gedragen waar de lijkwagen klaar stond. Rudolf werd begraven met muzikale begeleiding door de St. Vicentius harmonie. De harmonie liep voor de lijkwagen en speelde met omfloerste trom de door hem gecomponeerde doodsmars. Het was één van de drukst bezochte begrafenissen uit de geschiedenis van Otrobanda. Curaçao nam zo afscheid van één van haar muzikale zonen. Als nagedachtenis aan hem werden in Brievengat een straat en op Seru Fortuna een school naar hem vernoemd. In 1981 werd een postzegel uitgegeven met zijn beeltenis op de zegel.

Eerbetoon door de Arubaanse pianist en componist Padu Lampe naar aanleiding van het overlijden van Rudolf Palm op 11 september 1950. (Collectie Tim de Wolf)

De begrafenisstoet van Rudolf Palm. De St. Vicentius Harmonie speelt de door Palm gecomponeerde doodsmars. (Collectie G. van der Meulen)

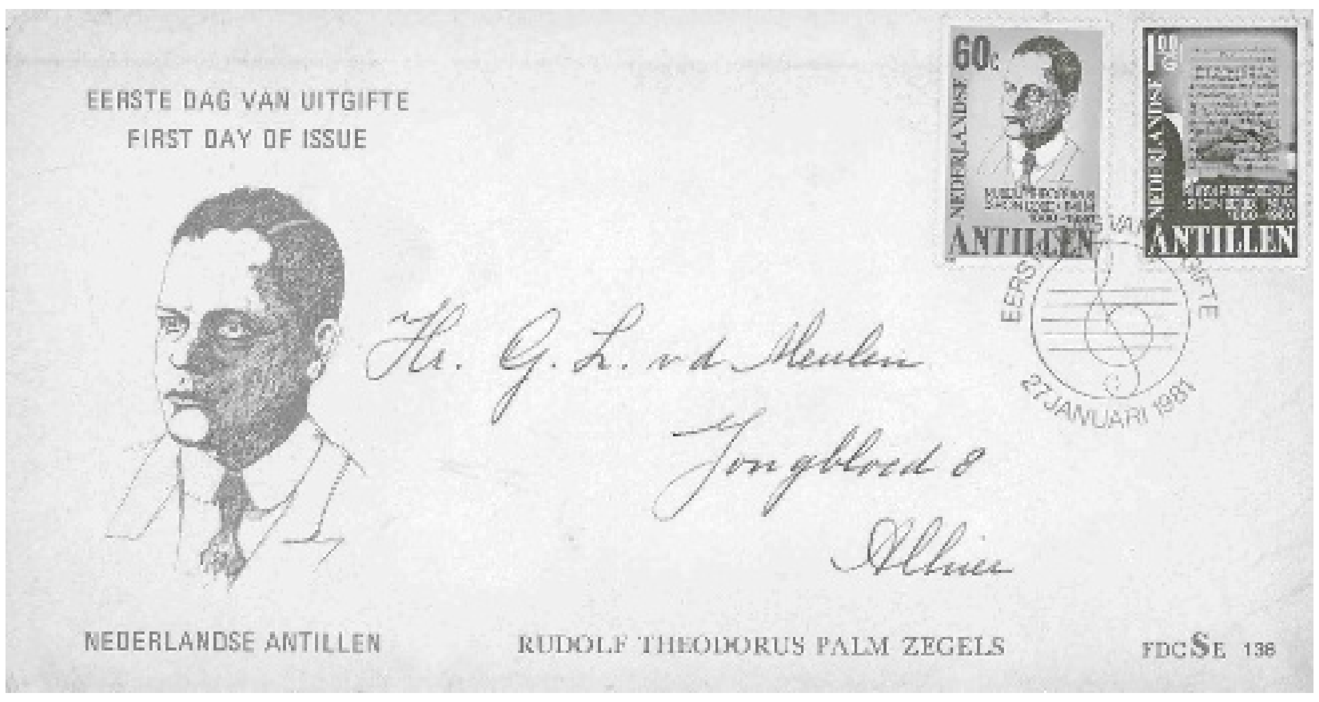

Postzegel met beeltenis van Rudolf Palm, eerste dag van uitgifte. (Collectie G. van der Meulen)

Medisch

Vragen over… waterpokken

Tekst: Wouter Mol

Wat zijn waterpokken?
Waterpokken is een ziekte die wordt veroorzaakt door het varicella-zostervirus. De meeste mensen krijgen waterpokken als kind. De eerste verschijnselen zijn rode vlekjes die zich al snel ontwikkelen naar blaasjes die met helder vocht gevuld zijn. Na enkele dagen drogen de blaasjes in en vormen zich korstjes. Deze korstjes verdwijnen vanzelf, maar laten soms een littekentje na. De blaasjes kunnen overal op de huid voorkomen. Kenmerkend voor waterpokken is dat er ook blaasjes kunnen ontstaan op het behaarde hoofd.

Hoe ontstaat het?
Waterpokken is heel besmettelijk vanaf twee dagen voor het optreden van huiduitslag totdat alle blaasjes een korstje hebben. Besmetting kan door contact met vocht uit de waterpokkenblaasjes plaatsvinden. De korstjes die later in plaats van de blaasjes komen, zijn niet besmettelijk. Het waterpokvirus zit ook in de keel en neus van iemand die geïnfecteerd is. Door hoesten, niezen en praten komen kleine druppeltjes met het virus in de lucht. Mensen kunnen deze druppeltjes inademen en besmet worden. Na besmetting duurt het meestal tot drie weken voordat ziekteverschijnselen optreden.

Mag je kind naar school als het zich niet ziek voelt?
Als iemand met waterpokken zich goed voelt, dan kan die gewoon naar de crèche, het dagverblijf, de peuterspeelzaal, school of werk. Iemand is al besmettelijk voordat die ziek is en kan anderen al hebben besmet. Om verspreiding van waterpokken te voorkomen heeft het daarom ook geen zin om zelf thuis te blijven of je kind thuis te houden wanneer iemand in de omgeving waterpokken heeft. Informeer wel de leiding van het kindercentrum of de leerkracht. Die kan eventueel andere ouders informeren, zodat die alert kunnen zijn op verschijnselen van waterpokken bij hun kind.

Zijn er medicijnen?
Behandeling met medicijnen door een arts is meestal niet nodig. De ziekte geneest zonder medicijnen. Wel kunnen medicijnen de jeuk verminderen, bijvoorbeeld mentholpoeder of door een koelende vloeistof
(lotio alba) aan te brengen. Daardoor vermindert de jeuk en drogen de blaasjes sneller in. Lotio alba kunt u kopen bij uw drogist of apotheek. Gebruik bij koorts uitsluitend paracetamol.
Een goede tip is om de nagels van kinderen met waterpokken kort te houden. Dit beperkt het open krabben van de jeukende blaasjes, waardoor de wondjes ontstoken kunnen raken.

Er bestaan antivirale geneesmiddelen: aciclovir, valaciclovir en famciclovir, maar die worden alleen voorgeschreven als de ziekte ernstig is, er complicaties optreden, bij zwangere vrouwen, bij pasgeborenen of bij patiënten met een verzwakt immuunsysteem.

Wanneer neem je contact op met je huisarts?
Pasgeboren baby's, kinderen met afweerstoornissen (hiv, leukemie, et cetera) en zwangere vrouwen die de ziekte nog niet hebben gehad, lopen een zeer kleine kans op complicaties wanneer zij de ziekte krijgen. Bekende complicaties zijn hersenvliesontsteking, longontsteking en middenoorontsteking. Mensen die meer risico lopen op complicaties kunnen direct contact met een waterpokkenpatiënt beter vermijden. Wanneer er toch direct contact is geweest met een waterpokkenpatiënt, neem dan contact op met de huisarts.

Wat is het verband met gordelroos?
Waterpokken en gordelroos hebben veel met elkaar te maken. Beide ziektebeelden worden namelijk door exact hetzelfde virus veroorzaakt. (varicella-zostervirus).
Bij iemand die als kind waterpokken heeft gehad, trekt het virus zich terug in de zenuwcellen van het ruggenmerg, bij voorkeur in zenuwcellen die in verbinding staan met de huid. Het virus blijft het hele leven in deze cellen aanwezig. Bij een verlaagde weerstand door bijvoorbeeld ziekte, kan het virus echter weer actief worden. Het virus groeit dan langs de zenuwbaan naar de huid toe en veroorzaakt in de vorm van gordelroos een acute ontsteking van de zenuwknopen.

Hoelang is een kind met waterpokken doorgaans ziek?
Waterpokken begint meestal met lichte koorts en hangerigheid bij kinderen. Na één of twee dagen komen er kleine rode bultjes op de huid. Op die bultjes ontstaan blaasjes die veel jeuk veroorzaken. Blaasjes in de mond kunnen pijnlijk zijn. De blaasjes kunnen kapot gaan. Na een paar dagen drogen ze op en worden het korstjes. Als de korstjes afgevallen zijn, is de ziekte voorbij. De ziekteverschijnselen duren ongeveer tien dagen.

Kan je je ertegen inenten?
Er bestaat een vaccin tegen waterpokken. Dit vaccin bevat levend verzwakte virusdeeltjes. Het is met succes universeel ingevoerd in de Verenigde Staten en Japan met een duidelijke afname van het aantal gevallen van waterpokken in de totale populatie. In Duitsland is sinds november 2000 de waterpokkenvaccinatie ingevoerd voor specifieke risicogroepen waaronder immuungecompromitteerde personen en vrouwen met kinderwens die nog geen waterpokken gehad hebben. Het vaccin kan daarnaast ook gebruikt worden in situaties na waterpokkencontact. Indien toegediend binnen 3 dagen na het contact geeft het vaccin een bescherming variërend van 70 tot 100 procent tegen een actieve waterpokkeninfectie.

Kunnen volwassenen de waterpokken krijgen?
Mensen die waterpokken nog niet hebben gehad kunnen de ziekte krijgen.
Mensen die waterpokken eenmaal hebben gehad, zijn normaal gesproken voor de rest van hun leven immuun voor waterpokken. Het virus dat waterpokken veroorzaakt, blijft echter wel latent in het lichaam aanwezig en kan in een later stadium gordelroos veroorzaken.

Wouter Mol is huisarts te Curaçao

Mens & Psyche

Ons geheugen

De capaciteit van het geheugen is heel groot, er komt in de loop van ons leven steeds meer informatie bij. Veel mensen blijken hun geheugencapaciteit lang niet optimaal te benutten. Bij alledaagse geheugenproblemen/vergeetachtigheid speelt een aantal dingen een rol. Echter, om geheugenproblemen te begrijpen is het nuttig om te weten hoe het 'normale geheugen' werkt.

Tekst: Milangela Plate

Waarneming speelt een grote rol in het onthouden van informatie. Alle informatie uit de buitenwereld komt via onze zintuigen in onze hersenen terecht. Men neemt waar met de zintuigen zien, horen, voelen, ruiken en proeven. De waargenomen informatie doorloopt vervolgens drie stappen in het geheugen, namelijk: inprenting, opslaan en opdiepen.

Stap 1: Opnemen of inprenten van informatie.
Informatie komt eerst in het kortetermijngeheugen terecht, ook wel werkgeheugen genoemd. Dit is een plek om informatie tijdelijk vast te houden en actief te bewerken, bijvoorbeeld even een telefoonnummer opzoeken om te gebruiken. U ziet 848 003 en toetst het nummer in. Nadat de persoon aan de andere kant heeft opgenomen, vergeet u het nummer alweer. Naarmate u een telefoonnummer vaker gebruikt, gaat u dit vaak vanzelf onthouden. U leert zo door herhaling, waarna de informatie van het kortetermijngeheugen (stap 1) wordt overgebracht naar het langetermijngeheugen (stap 2).
Omdat er zoveel informatie onze hersenen binnenkomt en niet alles kan worden opgeslagen, maken de hersenen automatisch een selectie van wat belangrijk is om over te brengen naar stap 2. Zo is het misschien interessant om te onthouden wat je gisteren hebt gegeten, maar de week daarop ben je het kwijt.
Het kortetermijngeheugen houdt slechts een beperkt aantal items (maximaal zeven) tijdelijk vast voor verdere verwerking. Een boodschappenlijst van zeven items kunt u daarom waarschijnlijk beter onthouden dan een lijst met tien items.

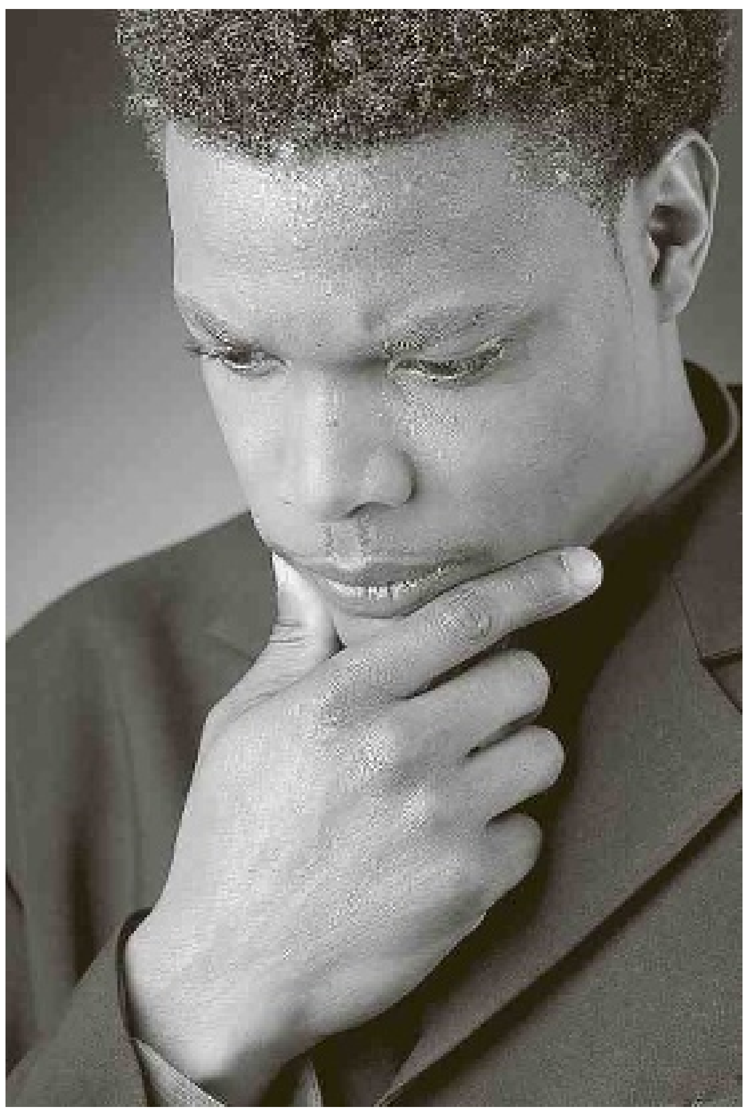

Stap 2: Opslaan van informatie om te bewaren.
Het langetermijngeheugen is het geheugen waarover men het meestal heeft. Hierin wordt informatie over de wereld om ons heen en over onszelf voor langere tijd opgeslagen, en ligt het te wachten tot het weer eens wordt opgevraagd. Men kan het vergelijken met boeken in een bibliotheek of met een computer. Hoe rijker de informatie is vastgelegd hoe gemakkelijker het later in stap drie kan worden opgeroepen. Dit kan door gebruik te maken van beelddenken. De hersenen zijn dol op beelden. Wanneer men probeert om zich iets levendig voor te stellen, onthoudt men dit vaak beter.

Verbindingen leggen ofwel 'geheugennesten' maken helpt eveneens. Informatie wordt meestal in een soort netwerk van wat men al weet opgeslagen; men noemt het een 'geheugennest'. Het woord papaja ligt bijvoorbeeld gekoppeld in het nest 'fruit' en roept direct een groot aantal associaties op: geur, kleur, smaak, gerechten met papaja, papajaboom, ander fruit, supermarkt, hofje etc. De ene herinnering roept zo de andere op. Hoe meer kenmerken en bijzonderheden men verbindt aan een bepaalde gebeurtenis, hoe vollediger en rijker de informatie wordt opgeslagen.

Stap 3: Opdiepen, ophalen of terughalen van informatie uit het langetermijngeheugen.
Er moet iets zijn waardoor men de informatie weer terug kan halen uit het geheugen, zoals een hint of een herkenningspunt, dingen in het zicht leggen, het gebruiken van een agenda of kalender, maar ook ezelsbruggetjes zoals 't kofschip' en andere technieken. Ook een geluid of een geur kan een hint zijn. U bent verdiept in de krant, wanneer u de deur hoort opengaan en zich herinnert dat u nog een pan op het vuur wilde zetten.

Beter onthouden
Bij alledaagse geheugenproblemen gaat er in één van de eerder genoemde drie stappen iets mis. In stap 1 kan het bijvoorbeeld gaan om een oppervlakkige manier van omgaan met de informatie die op ons afkomt. We kijken en luisteren maar half, zijn met teveel dingen tegelijk bezig, zijn er niet met de volle aandacht bij of letten minder op relevante zaken.

Factoren als moeheid, spanning, pijn, concentratie, somberheid, interesse en mate van motivatie kunnen invloed hebben op alle drie de stappen, opnemen, opslaan en herinneren van informatie. Dit maakt dat men soms informatie, waarvan men zeker weet dat men deze ooit heeft geweten, niet meer kan terughalen. Het zoekproces faalt in dit geval. Ook doofheid of een slechte visus hebben invloed. Immers als u iets niet goed hoort of ziet kunt u ook niet goed registreren wát u moet onthouden. Als u iemands naam niet goed verstaat, dan zult u die naam ook niet goed in uw geheugen opslaan.

Tips om het geheugen te onderhouden:
- Aan het einde van de dag kunt u de gebeurtenissen van de afgelopen dag evalueren: wat heb ik gedaan? Wie heb ik ontmoet? Wat heb ik gegeten?
- Hoofdrekenen is een goede training van zowel het geheugen als de concentratie. Reken bijvoorbeeld mee als u artikelen in uw winkelmandje legt.
- Dingen worden beter onthouden naarmate er meer structuur in wordt aangebracht. Cluster bijvoorbeeld alle artikelen op uw boodschappenlijst: groenten, schoonmaakartikelen bij elkaar. Of cluster dingen per kamer: wat u nodig heeft voor de badkamer, keuken en woonkamer apart.
- Veel (gezelschaps)spellen doen een beroep op uw geheugen en concentratie; domino, bingo, solitair. Ook met kruiswoordraadsels en cryptogrammen traint u uw geheugen.
- Als u een boek, krant of tijdschrift leest: geef eens een mondelinge samenvatting aan (een denkbeeldig) iemand.

Milangela Plate is psycholoog/gerontoloog met veel ervaring op het gebied van counseling, diagnostiek en training voor volwassenen en 60-plussers. E-mail: milangela.plate@takecare.an

TASHA'S
BODY WELLNESS

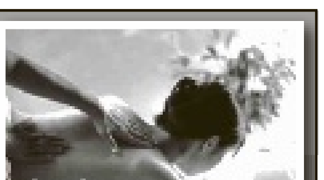

Uw massage op bestelling in uw eigen tuin, porch of aan uw zwembad!
Ontspannings-relax massage
Traditionele Indonesische massage
Deep Tissue massage
Tevens Gift Vouchers en Strippenkaart met aantrekkelijke korting verkrijgbaar.
Voor local rates, vraag naar de voorwaarden
TEL: 5999 676-9692 www.curacaomassage.com

Heb jij al gelachen vandaag?
CliniClowns

Architect Carlos Weeber:

‘Bouwen aan Bonaire’

“Elke fout wordt door de airco gecorrigeerd.” En ook: “Er wordt vaak geblunderd. Een gebouw is dan te warm om te gebruiken. Of van glas, met deze warmte. En dan wordt er maar weer een airco ingebouwd. Onzin.” Of: “Een schooljuf wil tegenwoordig al bijna niet meer in een klas zonder airco werken. Het is een soort statussymbool. Kost wel klauwen met geld. Maar is niet nodig.”

Tekst: Peter Onvlee Foto’s: Ken Wong

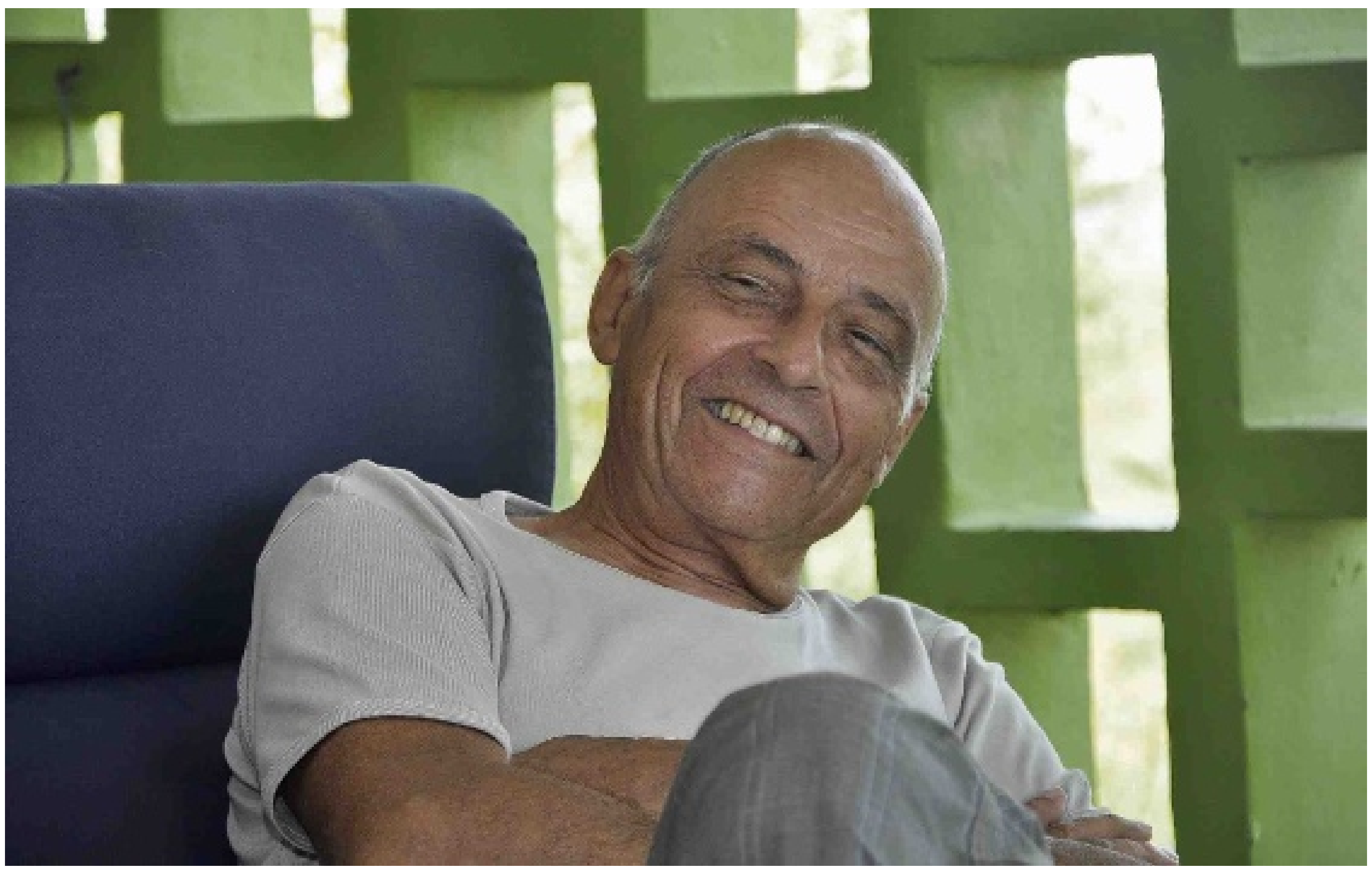

Carlos Weeber

Drie uitspraken van Carlos Weeber. De architect die in 2005 na een halve eeuw Nederland terugkeerde naar Curaçao waar hij - geboren in Nijmegen - opgroeide, wijst op zijn eigen huis, hoog op San Sebastian, zo’n twee kilometer rijden vanaf de snèk in St. Willibrordus. Achter een groen roze poort gaat het nog even licht omhoog. In het door hem ontworpen huis geen enkele airco. En overal fris en goed toeven. “Als je goed bouwt is het altijd fris. En ook je papieren waaien niet weg.” Hij kan zich voorstellen dat er in kantoren wel airco’s worden gebruikt; daar is geld voor. “Maar op scholen kun je het geld wat er is beter gebruiken. Voor boeken, schoolmiddelen. Daar is altijd van alles tekort.”

Scholen. Daar draait het die ochtend om in zijn woning waar het lichtgroen en rood dominerende kleuren zijn. Naast blauw en lichtgeel. Een huis gebouwd volgens de door hem zelf opgestelde regels voor wat hij zelf klimaatgericht bouwen noemt. Waarbij, dat zal duidelijk zijn, voor de aircocultuur geen plaats is. “Er wordt te weinig op klimatologische kwaliteiten gelet; vaak zelfs in het geheel niet.” Hij is meer dan kritisch op de FKS, de Fundashon Kas Popular. De sociale woningbouworganisatie zou juist klimaatgericht moeten bouwen. Ook om de kosten van de bewoners te drukken. “Maar het lijkt er in de verste verte niet op.” Weeber vindt dat de FKP ‘de meest verschrikkelijke woningen bouwt’. Verkeerd op de wind en pal in de zon. “En aan het einde van de maand een rekening van Aqualectra die er niet om liegt.”

Op de vraag wat in zijn ogen, in zijn visie dan wel een aardig nieuw gebouw op Curaçao is volgt in eerste instantie alleen maar een diepe stilte. Later: “Als ik toch nog een aardig nieuw gebouw op Curaçao noem, is dat de Mongui Maduro Bibliotheek van architecten Den Heyer en Juliana. Maar ook helaas geen goed voorbeeld voor Curaçao. Het heeft met ons klimaat niets van doen en had ook in Lapland of in de Amazone kunnen staan. Airco en/of centrale verwarming doen het werk. Hetzelfde geldt overigens ook voor de nieuwbouw van de UNA, de Universiteit van de Nederlandse Antillen, tegenwoordig UoC, ontworpen door Plan D2. Maar de vraag naar recente goede voorbeelden kan ik in het kader van klimaatgericht ontwerpen, onmogelijk positief beantwoorden.”

Maar scholen dus. Carlos Weeber maakte de afgelopen periode als voorzitter deel uit van de jury voor het project Ontwerp Brede School op Bonaire. Een prijsvraag geïnitieerd door het Openbaar Lichaam Bonaire en het ministerie van OCW in het kader van het Onderwijshuis-vestigingsplan Bonaire 2010-2015. Het project Brede School Noord Salinja is daarin opgenomen. In het nieuwe multifunctionele gebouw worden de circa 650 leerlingen van Kolegio Papa Cornes en basisschool De Pelikaan gehuisvest. Daarnaast gaat de brede school onderdak bieden aan kinderopvang en diverse wijkvoorzieningen, zoals sport. Het nieuwe pand, met een prijskaartje van maximaal 10 miljoen dollar, wordt gebouwd bij het sportterrein Rudy Boezem. Naast (voluit) prof. ir. Carlos Weeber, oud-rijksbouwmeester, maakten ook Glenn Thodé, gezaghebber van Bonaire en Enigma Giskus, directeur van de Reina Beatrix school deel uit van de jury. Frits Gruter, programmamanager Onderwijshuisvesting RCN/OCW, trad op als jurysecretaris zonder stemrecht.

Weeber noemt het Bonaireaanse project een ‘belangwekkende architectuurprijsvraag’. Al is het mogelijk mede opgezet om tegemoet te komen aan de in Nederland geldende eisen om aanbestedingen van projecten van enige omvang openbaar te doen en niet onderhands te gunnen. Zegt: “Dit soort prijsvragen komt hier maar zelden voor. Door de opzet was de inzending onverwacht groot en van belang voor de ontwikkeling van de moderne architectuur op de Antillen.” Er kwamen maar liefst 50 inzendingen, waarvan er 10 moesten worden gediskwalificeerd wegens onvolledigheid. Van de 40 resterende plannen kwamen er 30 uit Nederland en 10 uit de Antillen.

De winnaars waren allen Nederlandse architecten. Het winnende ontwerp Bombo was van HL Architecten uit Amsterdam en de tweede prijs ging naar het ontwerp Karko van Attika Architecten uit eveneens Amsterdam. Ook de publieksprijs was voor Attika. Een eervolle vermelding ging naar het ontwerp Hunto van Architectenbureau Archiment uit Rijssen. Weeber: “Maar het mooie was dat er zich ook een groot aantal jonge, minder bekende architecten en bureaus heeft gemeld. Hierdoor kreeg Bonaire een keus uit een ongekende pot met architecten.” Dat lokale architecten en bureaus niet in de prijzen zijn gevallen, Weeber vindt het niet echt verrassend. Al roemt hij het feit dat er twee wel tot de beste tien zijn doorgedrongen, Jacobs Architekten uit Bonaire en Atelier Lobo & Raymann uit Curaçao. ‘een prima prestatie. Er deden gerenommeerde Nederlandse bureaus mee’.

Architectuurprijsvragen zijn er door de jaren heen altijd geweest. Volgens Weeber moet er wel voorzichtig mee worden omgegaan. Het kost de deelnemende architecten en bureaus veel geld. Hij schat de kosten op minimaal 10.000 euro; twee mensen een maand werk. “En buiten het prijzengeld en de kans op een opdracht staat er niets tegenover. Geen enkele vergoeding.” Vet was de prijzenpot op Bonaire overigens niet met 4000 dollar voor de winnaar en 3000 dollar voor de tweede prijs. Dat de belangstelling toch zo groot was heeft volgens Weeber alles te maken met de weinig rooskleurige stand van zaken op de bouwmarkt. Door de financiële crisis is die ook in Europa (en Nederland) helemaal in elkaar gestort.

Weeber weet - afgestudeerd aan de Technische Universiteit in Delft en daar ook jarenlang naast zijn eigen bureau werkzaam geweest als hoogleraar en decaan; ook was hij docent aan de Academie van Bouwkunst in Amsterdam en voorzitter van de architectenvereniging BNA - dat prijsvragen soms doorslaggevend zijn voor het verloop van de architectuurgeschiedenis. Citeert uit het juryrapport dat in Nederland de prijsvraag Goedkope Arbeiderswoningen uit 1934 doorslaggevend was voor de ontwikkeling van de woningbouw na de Tweede Wereldoorlog en zegt dat het ontwerp van architect Rem Koolhaas bij de mislukte prijsvraag uit 1980 voor de uitbreiding van het Tweede Kamergebouw inspiratiebron was voor een hele generatie jonge architecten.

Of dat met het Ontwerp Brede School Bonaire ook het geval zal zijn? “Het zal zeker van invloed zijn”, weet Weeber bij voorbaat. “Voor de architectuur op Bonaire maar ook voor de regio, in het bijzonder voor de scholenbouw, is deze prijsvraag bij voorbaat van betekenis. Veel inzendingen zijn door een hoge kwaliteit letterlijk en figuurlijk schoolvoorbeelden.” Het is de bedoeling om de ingezonden werken ook te bundelen in een boekje waardoor de uitstraling en voorbeeldwerking nog groter kan worden. “Je krijgt niet zo vaak de kans om te kijken hoe anderen die hier niet werken eenzelfde probleem oplossen. In een ontwerp dat specifiek voor de eilanden is ontworpen. Er is in een aantal gevallen behoorlijk afgeweken van de traditionele scholenbouw zoals die eigenlijk sinds de komst van de fraters op de eilanden is geweest.” En, voor Weeber erg belangrijk, er is door veel inzenders rekening gehouden met het klimaatgericht bouwen.

Klimaatgerichtheid, duurzaamheid, het was een van de vooraf gestelde criteria waaraan de inzenders moesten voldoen. Economische realiseerbaarheid, bouwtechnische realiseerbaarheid ook, functionaliteit en architectuur/stedenbouw waren de andere toetspunten. In eerste instantie ongewogen; later bij een tweede juryronde gewogen. Na de beraadslaging van de jury week het resultaat van de tweede ronde ook flink af. Hunto, eerste na de eerste ronde met 57 punten, was toen pas op plaats vier terug te vinden en de toppositie na de tweede ronde was dus voor Bomo, achtste na de eerste ronde met toen 49 punten. Dat Huntu het niet redde? Weeber is duidelijk. “Dit indrukwekkende ontwerp was voor Bonaire bouwtechnisch een brug te ver en potentieel te duur.”

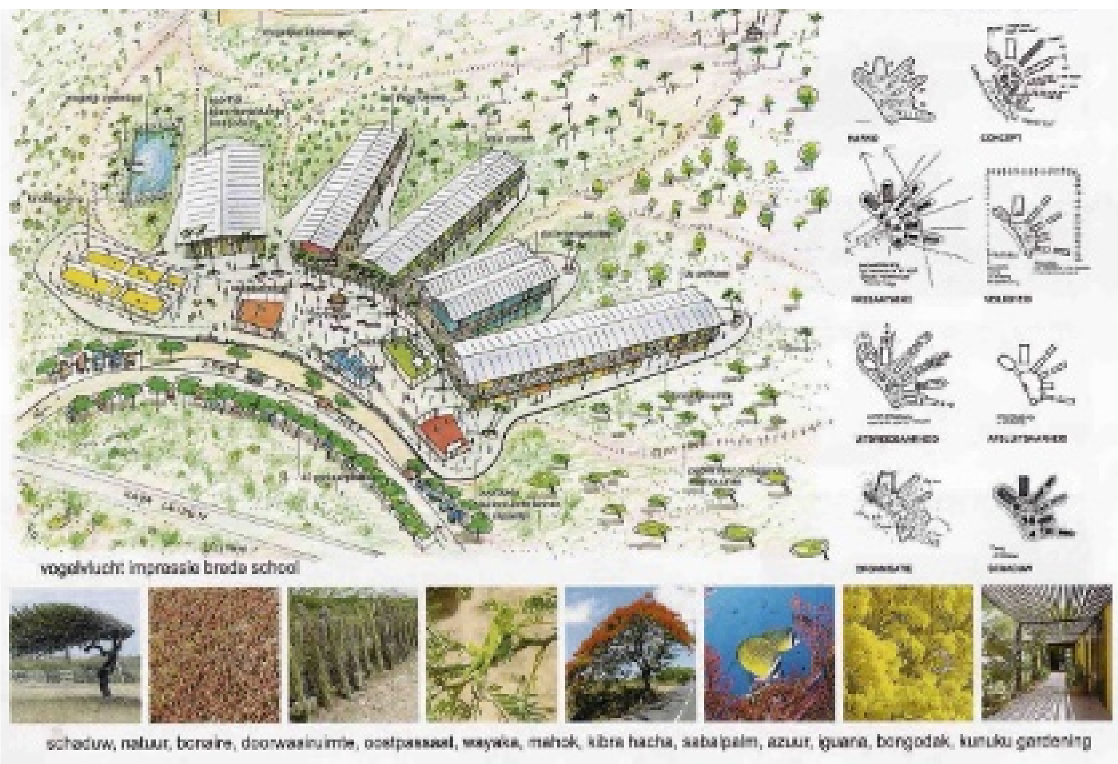

Het ontwerp Karko van Attika Architecten, de tweede prijswinnaar, dat zal worden uitgevoerd.

Het niveau van de inzendingen was overigens hoog en maakte het kiezen uit de laatste tien niet eenvoudig. Vier ontwerpen sprongen er uiteindelijk uit. Karko, Bombo, Bries en Hunto. Karko vanwege een heldere eenvoud, Bries was van een verleidelijke directheid, Bombo van elegante helderheid en Hunto, hoewel enigszins archaïsch en voor Bonaire niet vernieuwend. Door zijn kindgerichte benadering kwam het ontwerp wel als eerste voor de Eervolle Vermelding in aanmerking. Van de overblijvende drie ontwerpen waren de architectuur van Bombo en Bries verwant aan elkaar: strak, precies en van een hoog iconisch gehalte waarmee Bonaire op de architectonische regiokaart kon worden geplaatst. Karko was bescheiden, efficiënt en liet zich naadloos voegen in de sfeer van Kralendijk. Om de opdrachtgever toch enige ruimte te geven tot kiezen - de prijsvraag was immers bedoeld om tot een architectenkeuze te komen - tussen twee verschillende visies, viel Bries af en werd na wikken en wegen Bombo eerste, Karko tweede.

Weeber noemt Bombo ‘uitdagender en regionaal vernieuwend’. En ook: “Een typisch product van de laatste ontwikkelingen in de wereld van de architectuur.” De Europese wel te verstaan. Die is volgens Weeber toonaangevend. “Het gaat op en neer. Toen ik studeerde was het meer de Verenigde Staten dat de toon zette. De laatste 20, 30 jaar is het echter Europa. Samen met Japan. En tot tien jaar terug, in de jaren negentig vooral, was het vooral Nederland dat leidend was. Met Remco Koolhaas is toen internationaal de toon gezet. Op het ogenblik is het vooral Zwitserland dat voorop loopt.” De Antillen, het Caribisch gebied ontbeert feitelijk een eigen bouwstijl. Weeber noemt het een ‘grabbelton’ door de wisselende buitenlandse invloeden. Overal wordt wat van gepakt.”
Elke ontwikkeling kent z’n vormtendenzen. De rechthoek lijkt daarbij op het moment te zijn vervangen door schuine hoeken en dakvlakken. “Er is een grotere variëteit dan voorheen”, aldus Weeber. Opmerkelijk was dat een aantal ontwerpen teruggreep op wat inmiddels op Curaçao het zogenoemde Deventer-model is gaan heten naar aanleiding van de gedachten om het nieuw te bouwen ziekenhuis identiek te doen zijn aan dat van Deventer. Volgens Weeber overigens geen goed idee omdat in dat ontwerp geen rekening is gehouden met het door hem zo nagestreefde klimaatgericht bouwen. “Dat kon met het ziekenhuis ook niet; is niet voor de Antillen ontworpen. De prijswinnende schoolontwerpen hebben dat wel gedaan.”

Dat betekent volgens Weeber dat het gebouw zuidoost/noordwest is gesitueerd. “Er voor waken dat de zon overdag de klassen bereikt. Het is te gek een klas op het oosten te bouwen. De zon staat er dan de hele dag op en dan kan je die klas beter sluiten. Of natuurlijk een airco...” Andere regels waaraan klimaatgericht bouwen dient te voldoen zijn onder meer dakoverstekken rondom, kleine gevelopeningen op de windkant en elders grotere, een dakisolering van minimaal 15 centimeter en nimmer inpandige gangen. Naast een aantal andere uitgangspunten zoals ventilerende ramen en deuren en lichtgekleurde oost- en westgevels.

In het Deventer-model wordt overigens uitgegaan van een grote centrale ruimte, met daarin bijvoorbeeld voorzieningen die voor iedereen van belang zijn zoals een bibliotheek en waaromheen of waaraan de verschillende vleugels worden gebouwd. In het voorbeeld van de Bonaireaanse Brede School zijn dat vleugels van twee verdiepingen met buitencorridoren, overdekte galerijen. “Als type verreweg het beste geschikt voor het klimaat”, weet Weeber. Bovendien is het een flexibele bouw. Eventuele uitbreiding is vrij eenvoudig mogelijk. “Scholenbouw verandert immers steeds.”

Beide winnende ontwerpen wekken - zo lacht Weeber - de indruk dat het Deventermodel op zijn minst wel eens is gezien. Gaan ook van het principe van die grote (overdekte) centrale ruimte met daarin de ingang van het gebouw uit. Waarbij Karko als nummer twee als ontwerp veel meer aansluit bij wat de regionale cultuur kan worden genoemd. Een ontwerpvorm die is terug te vinden in dat van mensen die hier iets in de vorm van een landhuisje voor zichzelf neerzetten. Karko is dan ook niet voor niets, zo denkt Weeber, als nummer twee van de prijsvraag wel als winnaar bij de gunning naar boven gekomen om de school op Bonaire te bouwen. “De meest veilige keus. Door ons als jury bekroond en winnaar van de publieksprijs. Dat duidt op een brede steun. In de gunninggesprekken, waar de jury overigens niet bij aanwezig was, bleek dat ook. Na de eerste stemming nog maar 3 tegen 2 in de tweestrijd met Bombo, na de discussieronde zelfs 5 tegen 0.

Weebers woning op San Sebastian is gebouwd volgens zijn eigen regels voor ‘klimaatgericht bouwen’.

Media

Journalistes doorbreken taboe

Vrouwelijke journalisten krijgen geregeld te maken met seksuele intimidatie om hen het zwijgen op te leggen, stelt het Comité voor de Bescherming van Journalisten (CPJ) in een deze week verschenen rapport. Het CPJ sprak met tientallen journalistes die vooral werken in Azië, Afrika, Latijns-Amerika en het Midden-Oosten.

CBS-correspondent Lara Logan werd aangevallen door een groep van tweehonderd mannen op het Tahrirplein in Cairo.

Op 11 februari, de dag waarop de voormalige Egyptische president Hosni Moebarak aftrad, werd CBS-correspondent Lara Logan aangevallen door een groep van tweehonderd mannen op het Tahrirplein in Cairo. Hoewel Logan niet de eerste journalist was die te maken kreeg met seksuele intimidatie, doorbrak ze met haar verhaal het stilzwijgen over dergelijke misstanden.

Het Comité voor de Bescherming van Journalisten bracht deze week het rapport 'The Silencing Crime: Sexual Violence and Journalists' uit. Het bevat verhalen over verkrachtingen, seksueel misbruik en ernstige intimidatie.

"Na de aanval op Logan schreef ik een blogpost en direct kreeg ik berichten van vrouwen die iets soortgelijks hadden meegemaakt", zegt Lauren Wolfe, medeauteur van het rapport. Die reacties waren de aanleiding voor het onderzoek, zegt ze.

Het CPJ sprak met 27 lokale journalisten en 25 buitenlandcorrespondenten die werken in Azië, Latijns-Amerika, Afrika en het Midden-Oosten. De incidenten die de vrouwen meldden, varieerden van bedreigingen en betasting tot agressieve fysieke intimidatie en verkrachting, zegt Wolfe.
"Het werk van journalisten wordt daardoor belemmerd. Intimidatie wordt ook gebruikt als vergelding", zegt ze. "Erkennen dat dit gebeurt, is een eerste stap op weg naar een oplossing. Dit rapport wil daaraan bijdragen."

Taboe
Veel vrouwen die hun verhaal aan het CPJ vertelden, zwegen jarenlang over wat hen was overkomen, uit angst voor hun carrière of de reacties van collega's. Een meerderheid van geïnterviewde vrouwen wilde alleen anoniem aan het rapport meewerken om hun carrière 'te beschermen'.

Jineth Bedoya, een voormalige journaliste bij dagblad 'El Espectador' uit Bogotá, werd ontvoerd terwijl ze onderzoek deed naar de acties van rechtse paramilitairen in Colombia in 2002. In een huis in de stad Villavicencio werd ze mishandeld en door verschillende mannen verkracht.

In de tien jaar na die gebeurtenis, vertrouwden drie collega's haar toe dat ze met vergeldingsaanvallen te maken hadden gehad. De vrouwen zwegen daar echter over uit angst voor 'culturele en professionele stigma's'.

Pakistan
Bedoya stapte twee weken geleden met haar zaak naar de Inter-Amerikaanse Commissie voor de Mensenrechten, in de hoop daarmee andere vrouwen over te halen 'te erkennen wat hen is overkomen en justitie in te schakelen'.

Jenny Nordberg, een Zweedse journaliste die werkt vanuit New York, werd in 2007 op agressieve wijze bestast toen ze verslag deed van de terugkeer van politica Benazir Bhutto naar Pakistan.

"Het is gênant en je voelt je een idioot als je erover begint, vooral als je verslag doet van veel, veel ergere misdaden", zei Nordberg tegen het CPJ. "Maar het blijft je achtervolgen. Ik heb erover gezwegen, uit angst om opdrachtgevers kwijt te raken. En ik wilde niet dat ze me als een 'meisje' gingen zien. Je probeert je werk toch even goed of liever nog beter dan mannelijke collega's te doen."

Culturele Agenda

Kunst & Exposities

Beelden Wenkel di Fishi
Op donderdag 16 juni om 10.30 uur vindt de bijzondere onthulling plaats van een beeldhouwwerk (4 figuren) bij Sentro Totolika, gemaakt door kunstenaar Rien te Hennepe in samenwerking met enkele jongelui van de 'Wenkel di Fishi'. U bent van harte welkom. Meer informatie op de voorpagina van deze Ñapa.

Caribbean Queens
Vanaf 18 juni is de expositie 'Caribbean Queens' te bezichtigen met werk van de op Bonaire woonachtige schilder Henk Roozendaal. Voor meer informatie over bovenstaande neem contact op met Landhuis Bloemhof via telefoonnummer 737-5775 of e-mail ons naar info@bloemhof.an of kijk op www.bloemhof.an

Dans & Theater

Street dance workshop & show
Kom en laat zien wat je in huis hebt! Inschrijven kan bij Teatro Luna Blou tijdens werkuren. Voor meer informatie bel 462 22 09 of mail naar latentashon@gmail.com.
Zondag 12 juni twee workshops:
Leeftijd 8 t/m 12 van 09.00 t/m 12.00 uur
13 jaar en ouder van 15.00 t/m 18.00 uur
Locatie: La Tentashon
De beste dansers krijgen de mogelijkheid om deel uit te maken van een dream team show group. Het dream team gaat oefenen van 13 t/m 16 juni van 18.00 t/m 21.00 uur.
Showtime:
Dreamteam Street Dance
17 juni om 20.00 uur
Entree: 10 gulden
Locatie: La Tentashon

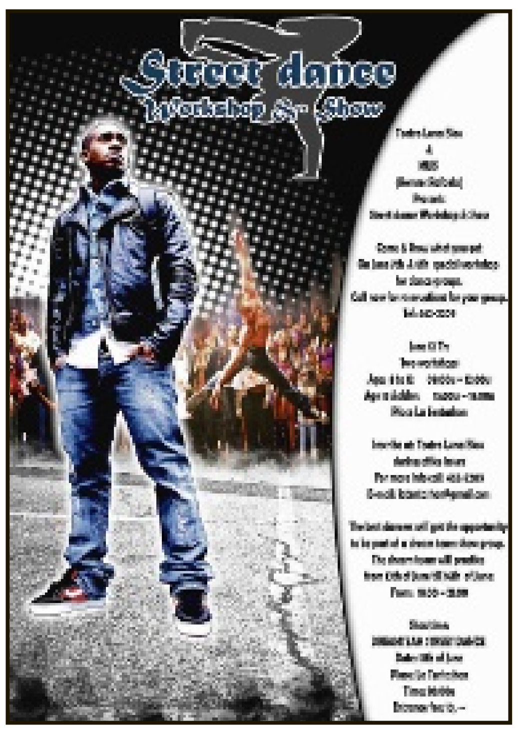

Muheriego
Een 'playboy' die nooit dacht aan liefde, wordt verliefd en moet nog eens vechten voor deze liefde van zijn leven. Een performance vol humor, ontspanning en vermaak. Een voorstelling vol drama en romantiek met de volle en rijpe smaak van echte liefde...
Zondag 12 juni om 19.00 uur
Entree: 25 gulden
Locatie: Teatro Luna Blou
Taal: Papiamentu

Close-up
Close-up is een voorstelling waarin beweging, muziek en tekst een theatraal geheel vormen. De jongeren hebben onder begeleiding van twee ervaren theatermakers zelf het materiaal voor de voorstelling ontwikkeld. Een verhaal over ver weg zijn en dichtbij willen komen. Over dat als je beter kijkt je iets anders ziet dan je had verwacht. Over dingen die je met het blote oog niet kunt zien. Over details. Maar ook over zo dichtbij zijn dat je niet meer goed ziet waar je naar kijkt.
Zondag 12 juni om 19.30
Zaterdag 18 en zondag 19 juni om 19.30 uur
Entree: 10 gulden
Locatie: La Tentashon
Taal: Papiamentu

Film

Abre los ojos
César (Eduardo Noriega) is een vermogende en knappe jongeman uit Madrid. Zijn succes bij de vrouwen zorgt voor frustratie bij zijn jaloerse ex-vriendin Nuria (Najwa Nimri). Ze biedt César een lift aan rijdt haar auto in een afgrond, waarbij ze zelf om het leven komt en César ernstig verminkt raakt. Zijn leven ondergaat een drastische wending en verloopt opeens een stuk minder rooskleurig en simpel als voorheen. Sofia (Penelope Cruz), de vrouw op wie César hopeloos verliefd was geworden en alles voor opgegeven had, is verdwenen en niemand lijkt van haar bestaan af te weten. César krijgt een nieuw gezicht aangemeten door een plastische chirurg. De dood gewaande Nuria verschijnt en doet zich voor als Sofia. Niemand lijkt zijn verhalen te geloven. Spannen ze tegen hem samen of is hij zijn verstand aan het verliezen?
Abre los ojos is een stijlvolle en intelligente thriller vol verrassende wendingen.

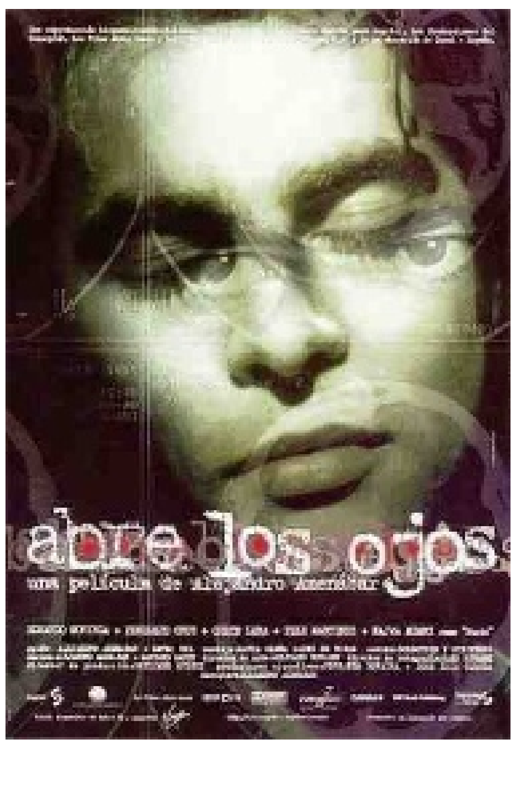

Regie: Alejandro Amenabar
Zaterdag 11 en zondag 12 om 15.30 uur (117min)
Entree: 13,50 gulden
Locatie: Teatro Luna Blou
Taal: Spaans gesproken, Nederlands ondertiteld

Muziek

Gedion Chandler - Jazz Expression
Na het overweldigende succes van Gedion Chandlers Jazz Expression nu een volledig nieuwe show.
Zaterdag 11 juni om 21.00 uur
Entree: 40 gulden. Kaarten verkrijgbaar bij Mensing's Caminada en Teatro Luna Blou
Locatie: Teatro Luna Blou

Gedion Chandler

Boeken en literatuur

Juridisch geweten
In 2011 bestaat de Raad van Advies van Aruba 25 jaar. Vergeleken met de respectabele leeftijd van zijn Nederlandse evenknie - de Raad van State - is dat weliswaar erg jong, toch is sinds de wijziging van het Statuut sinds 10-10-2010 de Arubaanse Raad inmiddels het oudste Hoge Adviescollege van Staat en ervaringsdeskundige in het Caribisch deel van het Koninkrijk.
In de aanloop naar het 25-jarig bestaan is een gedenkbundel samengesteld. Jubilea zijn immers een goede gelegenheid om stil te staan bij het verleden, het heden en de toekomst. Het idee was uitdrukkelijk om de inhoud niet te beperken tot bespiegelingen van de zijde van de Raad en haar collega's binnen het Koninkrijk, maar om tevens andere actoren binnen het wetgevingsproces en uit de wetenschap aan het woord te laten.
Dit initiatief leidde tot een boeiende verzameling bijdragen van diverse aard.
Het boek is uitgegeven door Caribpublishing BV Curaçao en is verkrijgbaar in de boekhandel.

Ik lach met Grotius, en alle die prullen van boeken
Het boek 'Ik lach met Grotius en alle die prullen van boeken', over de rechtsgeschiedenis van Curaçao van Bastiaan van der Velden, is op Curaçao in de boekhandel verkrijgbaar.

De Gouverneurs van de Nederlandse Antillen sinds 1815
Portrettengalerij van de dertig mannen die sinds 1815 het Koninkrijk als gouverneur dienden.
Te bestellen via www.kitlv.nl

The House of six doors
Amerikaans 'coming of age' verhaal met Curaçaose 'twist' van auteur Patricia Selbert. Meer informatie op pagina 7 van deze Ñapa. Het boek is verkrijgbaar bij Mensing's Caminada.

Nieuw & Opmerkelijk

De kleur van mijn eiland
In het tijdschrift Etudes Guadeloupéennes (mei 2011) verscheen een samenvatting van De kleur van mijn eiland; Ideologie en schrijven in het Papiaments sinds 1863 (Leiden, 2006). De auteur van deze geschiedschrijving, Aart G. Broek, tekende ook voor deze samenvatting. Eerder verscheen deze ook al in het Engels, in het Journal of Caribbean Literatures (vol. 5, 2007, no. 1). Nu verschijnt onder de titel 'La littérature en Papiamentu: un survol' dus de Franse versie in het sociaal-culturele tijdschrift dat op Guadeloupe wordt uitgegeven. Het nummer is vooral gewijd aan de onlusten op de Franse eilanden in 2009. In de loop van dit jaar zal ook nog een, wat uitgebreidere, Spaanstalige samenvatting verschijnen in Cuadernos de Literature, dat in Colombia wordt uitgegeven. Onder de titel De kleur van mijn eiland verscheen niet alleen een geschiedenis van het schrijven in het Papiaments, maar ook een uitgebreide bloemlezing van teksten. Die werd samengesteld door Lucille Berry-Haseth, Sidney Joubert en Aart G. Broek. De set verscheen oorspronkelijk in drie delen in het Papiaments onder de titel: Pa saka kara; Historia di literatura Papiamentu.

Workshop met muziek
Op woensdag 15 en 22 juni van 19.30 tot 21.30 uur organiseert Marcel van Duijneveldt een workshop met muziek als bron van inspiratie. Deelnemers kunnen kiezen tussen schilderen/tekenen of schrijven/dichten. Ervaring hiermee is niet nodig. Gelieve zo snel mogelijk in te schrijven. Het aantal plaatsen is beperkt. Voor meer informatie en inschrijving: info@bloemhof.an of bel 737-5775 (Rainy).

Ascension
Iedere eerste zondag van de maand is er Open Huis op landhuis Ascencion. De toegang is gratis. Het Open Huis vangt om 10.00 uur aan met een oecumenische kerkdienst. Voor de kleintjes is er een kindernevendienst. Om 11.00 uur is er een rondleiding om en door het fraai gerestaureerde en gemeubileerde landhuis. Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascension organiseert iedere donderdag een rondleiding. Vanaf 08.30 uur staat de koffie klaar. De beheerder brengt u op de hoogte van de bijzonderheden en wetenswaardigheden van het landgoed Ascencion en de flora en fauna in het omliggende natuurgebied. De rondleiding duurt ruim een uur. Deelname 10 gulden per persoon en koffie, cake en limonade bij aankomst inbegrepen. Deelname is uitsluitend mogelijk bij opgave via tel: 864 1950, 5187265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com

Noteert u alvast:

Filmhuis
In juli wordt het 'Feel good festival' gehouden met op 14 juli Little miss sunshine, 21 juli 500 days of summer en 28 juli Happy go lucky. Plaats: Openbare Bibliotheek Scharloo, tijd: 19.00 uur. Meer informatie: filmhuisbibliotheek@gmail.com of bel 434 52 09.

Salsa Tour
2 t/m 7 augustus. Concerten, shows, workshops en wedstrijden. Meer informatie: info@curacaosalsatour.com

North Sea Jazz
2-3 september. Artiesten vrijdag 2 september: Sting, Kassav', Earth Wind & Fire, Danilo Perez Trio, Chic featuring Nile Rodgers, Branford Marsalis Quartet, Levi Silvanie, Poncho Sanchez and his Latin Jazz Band featuring Terence Blanchard, Sharon Jones & The Dap Kings. Zaterdag 3 september: Stevie Wonder, Juan Luis Guerra, Chucho Valdes Afro Cuban & Messengers, Rubén Blades, Ronchi Matthew and his All Star Band, Roberto Fonseca and Dionne Warwick. Meer informatie: www.curacaonorthseajazz.com

Plein Air Festival
29 augustus t/m 3 september. Openluchtschilders laten hun kunnen zien op het Wilhelminaplein. Meer informatie: www.pleinaircuracao.com.

Curaçao in Caribisch kunstboek
De publicatie 'Curating in the Caribbean' zal dit najaar verschijnen. Het boek bevat essays van twaalf curatoren die in het Caribisch gebied verantwoordelijk zijn voor de selectie en interpretatie van Caribische kunst. De Curaçaose curator en kunsthistorica Jennifer Smit levert een bijdrage over Curaçao.
Curating in the Caribbean wordt uitgegeven door de Duitse uitgeverij The Black Box. Voor meer informatie: Fundashon di Artista, tel. 462 2977.

De Culturele Agenda verschijnt iedere zaterdag in de Ñapa. Stuurt u alle info s.v.p. naar: agenda.cultuur@gmail.com.

The house of six doors:

American dream met Curaçaose twist

De dertienjarige Curaçaose Serena Brink landt met moeder Gabriela Ferreira-García, en achttienjarige zus Hendrika op de luchthaven van Miami. Direct ontstaat er een toestand. Haar moeder, 'mama', heeft haar verzameling geneeskrachtige planten en kruiden bij zich die ze - naar dan blijkt - in de Verenigde Staten niet mag invoeren. Mama probeert de dienstdoende douanier in te palmen, gaat door het lint als dat niet helpt en probeert hem tot overmaat van ramp ook nog om te kopen. Haar dochters wenden zich beschaamd af. Het is duidelijk niet de eerste keer dat het gemanipuleer van mama zich manifesteert.

Patricia Selbert

Tekst: Karin Wooning Foto's: Archief

Met deze scène, medio 1972, begint het boek 'The house of six doors' van Patricia Selbert dat in februari 2011 uitkwam.

Selbert werd geboren in Venezuela, als kind van een Curaçaose moeder en een Nederlandse vader. Ze groeide op Curaçao op, verbleef twee jaar in Colombia en verhuisde als tiener naar de States. Een aantal van deze elementen komt terug in The house of six doors. Toeval? 'Het verhaal is losjes gebaseerd op mijn leven', zegt ze.

Als het drietal uiteindelijk buiten staat - de planten in beslag genomen - start de zoektocht naar geluk en fortuin, waar het allemaal om begonnen is. Het verhaal wordt verteld door Serena, de 'ik' in het boek, een meisje met een gemengde achtergrond qua rassen en klassen. Opa uit een rijke joodse familie, oma met een donkere huid en indianenbloed, een Europees-Nederlandse vader. Mama mocht als jong meisje bij haar vaders familie op Scharloo op bezoek, maar werd daar vervolgens compleet genegeerd omdat ze de dochter van een zwarte vrouw was, waar opa's familie diep op neerkeek.

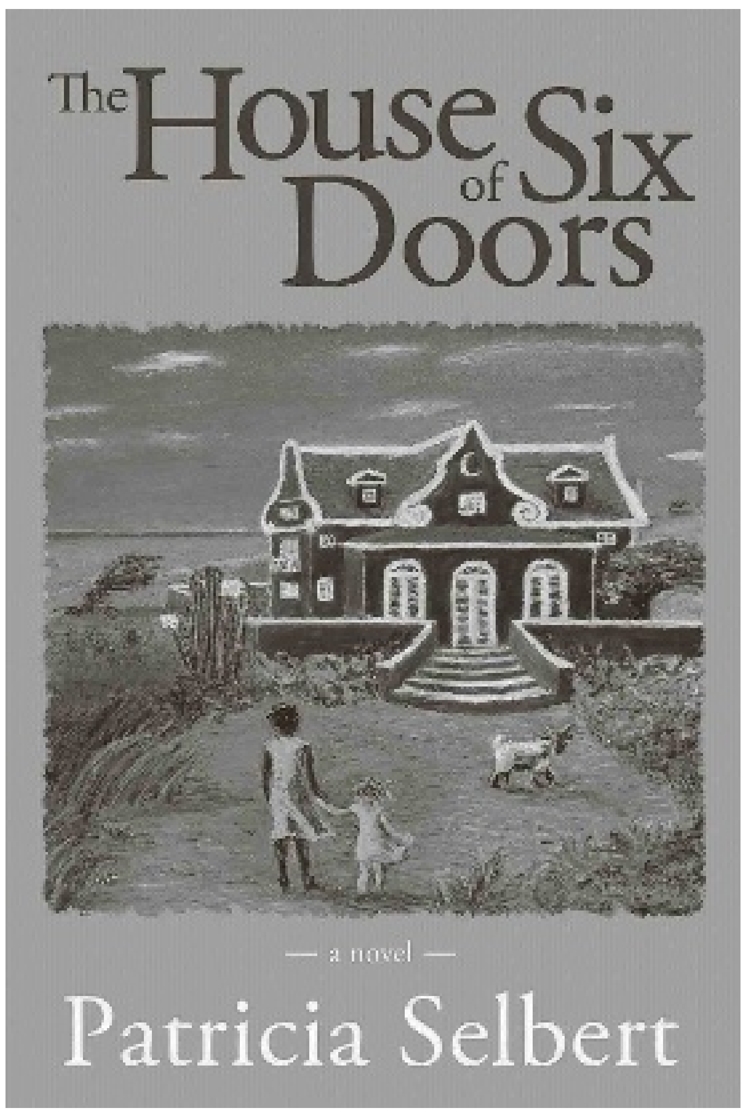

Mama wilde naar Amerika om een beter leven te krijgen. Ze is gescheiden van Serena's vader die op Curaçao voor een luchtvaartmaatschappij werkt, omdat ze teleurgesteld is in zijn onvermogen en/of onwil om rijk te worden, om haar in weelde te laten leven. Mama is geobsedeerd door geld, kennelijk als gevolg van de Tweede Wereldoorlog die ze in Nederland doorbracht om te leren voor verpleegkundige. Hoe deze obsessie zich heeft ontwikkeld, wordt uit het verhaal niet echt duidelijk. Het maakt voor het verhaal niet uit, ze is met al haar emotionele instabiliteit, haar grillen en buien, volkomen geloofwaardig. Naast deze onaangename eigenschappen, die haar overigens niet eens onsympathiek maken, is mama ook erg bijgelovig: tarotkaarten, astrologie, handlezen, hekserij, kruiden en kaarsen, alles haalt ze uit de kast als het even tegenzit.

Helaas kan mama niet aan de slag in Miami. Ze moeten naar Californië, waar ze eerder gewerkt heeft, om haar vergunning te laten verlengen. Bijna platzak maar met veel durf, wordt er een oude auto aangeschaft en rijden ze het land door, naar Hollywood. Wachtend op de vergunning gaat Hendrika daar dansen in een club om aan geld te komen. Het gezinnetje leeft intussen in de auto. Hendrika wordt steeds afweziger en meer teruggetrokken, terwijl zij normaliter degene is die de boel bijeen houdt en mama door haar depressies heen loodst. Mama krijgt na een poosje haar vergunning en gaat werken in een ziekenhuis. Ze vinden een betaalbaar appartement en leren wat mensen kennen, vooral andere immigranten.

Serena voert niet veel uit. Ze gaat naar school, maar leert er amper iets omdat ze het Engels niet beheerst en het niet in haar op komt hulp te vragen. Ze kijkt veel tv en krijgt een vriendje, Sandu, een gevluchte Roemeen van in de twintig. Bij hem vindt ze de steun en de liefde die ze thuis niet krijgt.

De jaren en gebeurtenissen rijgen zich aaneen. Drugs, abortus en een schijnhuwelijk passeren onder meer de revue. We zien het vallen en opstaan van migranten op zoek naar de American Dream die lang niet voor iedereen is weggelegd. Mama werkt hard en maakt lange dagen in het ziekenhuis, zonder enig zicht op het zo begeerde fortuin. De bijna tastbare teleurstelling wordt op haar dochters afgereageerd in de vorm van emotionele chantage: ze houden niet van haar, ze heeft altijd alles voor haar kinderen gedaan, maar krijgt er geen greintje waardering voor, ze heeft haar kinderen altijd alle kansen gegeven, maar niet één heeft deze gegrepen, enzovoorts. De situatie wordt er al met al niet vrolijker op, maar Serena heeft tenminste haar Sandu. Hoewel ze van haar moeder niet met hem mag omgaan, ziet ze hem zo vaak ze kan en houdt hun prille liefde haar op de been. Daarnaast leunt Serena op de herinneringen aan haar geliefde oma, een wijze vrouw waar ze veel van leerde. Zo kan ze haar moeder verdragen en zelfs soms steunen in haar strijd.

Het boek is doorspekt met flashbacks naar vroeger op Curaçao. Overlopend van een situatie in het heden, herinnert Serena zich situaties of scènes uit het verleden. Zo laat ze bijvoorbeeld aan de rand van de *desert* tijdens een tochtje naar Las Vagas zand tussen haar vingers doorglippen. Het brengt haar terug naar de dag dat ze met opa de snoa bezoekt. Opa komt er niet zo vaak meer. Hij mocht er niet met oma trouwen, zegt hij, 'omdat ze niet joods was'. Als ze naar buiten lopen, knarst het zand onder hun voeten.

Selbert is dyslectisch en daardoor visueel ingesteld, verklaart de schrijfster zelf. Het is te merken aan de beeldende taal, waardoor de lezer situaties uit het boek gemakkelijk voor zich ziet.

Het landhuis aan zee waar de familie de zomers doorbracht, neemt een belangrijke plek in het leven van Serena in. Het herinnert haar aan haar zeer spirituele oma, haar steun, toeverlaat en rustpunt in het vaak zo hectische leven met mama. Het huis heeft zes deuren: drie deuren aan de zeekant 'om dankbaarheid, wijsheid en medeleven binnen te laten', aldus oma, en drie aan de andere kant, 'om hebzucht, onwetendheid en boosheid te laten ontsnappen'.

Na bijna vier jaar in de States, wordt Serena uitgenodigd door het Amerikaanse consulaat in Willemstad om haar verblijfsvergunning in ontvangst te nemen. Ze vliegt naar Curaçao waar ze wordt opgevangen door haar oudere zus Willia. Terug op haar vertrouwde eiland ziet ze haar leven in Amerika in een ander perspectief en als ze terug is in Hollywood, neemt ze een reeks verstandige besluiten. Serena is van een onzekere, zoekende tiener een zelfverzekerde volwassen vrouw geworden.

The house of six doors is een onderhoudend verhaal, hoewel sommige beschrijvingen voor de gemiddelde Curaçaoënaar wellicht wat te uitgebreid zijn: hoe Kranshi eruit ziet of hoe sinterklaas gevierd wordt, dat weten we wel. Maar het boek zal ook niet in eerste instantie voor de Curaçaose markt geschreven zijn en wie dat wil, kan vluchtigjes over deze passages heen lezen.

Selbert brengt het volwassen worden van Serena boeiend in beeld. De onzekerheden van het tienermeisje, de misslagen, de naïviteit komen goed uit de verf. De omslag na het bezoek aan Curaçao is wat abrupt en komt daardoor niet helemaal geloofwaardig over. Een beetje gezocht en onnodig zijn de 'toevallig' toepasselijke liedjes op de radio die her en der in het boek voorkomen.

Mooi zijn de passages waarin oma de hoofdrol speelt. Haar wijsheid en de rust die er van deze vrouw uitgaat, zijn als adempauzes in het verhaal. "*Always remember to look back so that you know where you have been. Then look around you to see where you are. Only then decide where you want to go*", is een van haar uitspraken. Een andere: "*Love is all there is in the end. Never turn love into anger or hate. All material things fade away and disappear. Love is powerful and transcends everything. If you keep love alive in your heart, you will never feel lost. Remember - life is like a game. If you leave this world with more love than you came in with, you win. If you leave with less, you lose.*"

Een boek over volwassen worden en relaties, familie- en andere banden. Een Amerikaans 'coming-of-age' verhaal met een Curaçaose twist, het lezen zeker waard. Het boek is te koop bij Mensing's Caminada en via internet (onder meer Amazon.com).

Titel: The house of six doors
Auteur: Patricia Selbert
Uitgever: Publishing by the Seas
ISBN-10: 0578064405

Patricia Selbert

Patricia Selbert werd geboren in Venezuela als kind van een Curaçaose moeder en een Europees-Nederlandse vader. Ze groeide op Curaçao op en verhuisde als tiener naar de Verenigde Staten. Aan de Antioch University studeerde ze communicatie. Selbert vertegenwoordigde de Nederlandse Antillen in diverse takken van paardensport. Selbert woont in Santa Barbara, Californië, met haar man Jim, twee zoons, drie honden en - naar verluidt- een varken.

Leesvoer

Winnaar Gouden Strop 2011:

De handen van Kalman Teller

Het is in Nederland de maand van het spannende boek. Een geschikt moment om eens een thriller onder de aandacht te brengen en dan kiezen we natuurlijk voor de winnaar van de Gouden strop 2011, die op 2 juni bekend werd gemaakt. De Gouden Strop is een prijs die in 1986 in het leven werd geroepen door een groep misdaadauteurs, om het genre te promoten. De prijs ging dit jaar naar 'De handen van Kalman Teller' van Gauke Andriesse.

Het boek gaat over de jonge Mira Roes, die in het ziekenhuis slachtoffer wordt van een verkeerd uitgevoerde medische ingreep. Dit is voor haar en haar man Frederik het begin van een tien jaar durende lijdensweg langs tal van instanties. Ondanks haar ernstige verminkingen vallen de rechterlijke uitspraken keer op keer in haar nadeel uit en lijkt het er steeds meer op dat de schuldige, de arts Vandersloot, de hand boven het hoofd wordt gehouden en machtige medische instanties invloed op de gerechtelijke procedures hebben.

Als haar zaak hopeloos is vastgelopen, besluit haar beschermheer, de vermogende Joodse zakenman en oude oliedeskundige Kalman Teller, de hulp in te roepen van de Amsterdamse privédetective Jager Havix. Wanneer Havix een belangrijke getuige weet op te sporen, wordt deze op gruwelijke wijze vermoord.

Naast deze kwestie komen ook ongeregeldheden in de farmaceutische industrie aan het licht en speelt de reeds genoemde Vandersloot eveneens een dubieuze rol bij depressieve personen die een schoonheidsoperatie ondergaan.

Naast de spannende momenten komen ook maatschappelijke en levensvragen aan de orde, waardoor de roman het niveau van de gewone thriller overstijgt.

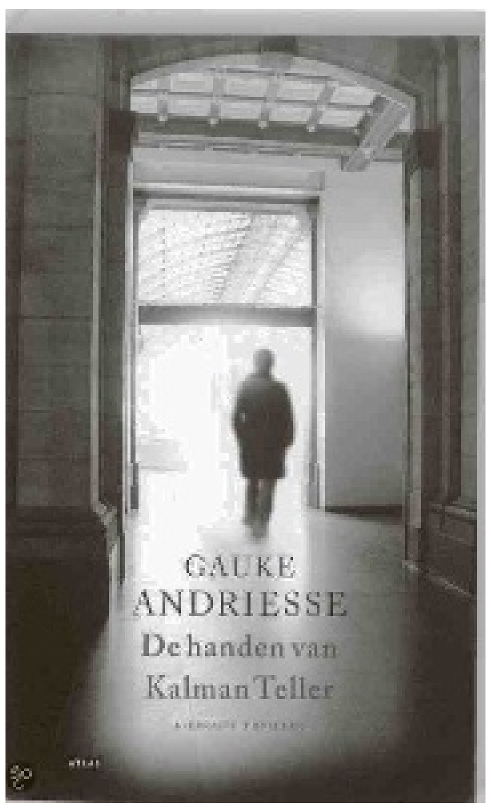

Titel: De handen van Kalman Teller
Auteur: Gauke Andriesse
Uitgever: Atlas
ISBN: 9045033933

Ars Poëtica

Toppunt van indolentie

Walter Palm

Aan het eind van mijn straat
ligt de zee daar te liggen.

Jarenlang nietsdoen. Ik
ken hem niet anders
de zee aan het eind van mijn straat.

Bij nader inzien
toch raar dat zedenpredikers
niet ontdekt hebben

dat hij loom, gezapig en vadsig
dag en nacht
aan het knikkebollen is.

Alles mag hem gestolen
worden de zee aan het eind van mijn straat.

Vissen, schatten.
Hij blijft er blijkbaar
onbewogen onder.

Schepen mogen zijn huid
openscheuren. Het lijkt
hem niet te deren. Geruisloos sluit de wond
zich weer.

Een heel enkele keer
krijgt hij een bevlieging
neemt hij wraak voor
alles wat hem aangedaan is
maar al heel gauw vervalt
hij dan weer in lethargie,
de zee aan het eind van mijn straat.

Misschien is het goed
dat hij zo van karakter is.

Ik zou hem vreselijk
missen als hij zou
besluiten ergens anders
gaan liggen knikkebollen.

Bron: www.walterpalm.com

CARIB publishing

Het tweede bed
De auteurs onderzoeken de algemene beeldvorming van de sociale werkelijkheid van de Curaçaose man; heeft hij inderdaad regelmatig naast zijn vrouw of vriendin een tweede of derde vrouw, of is dit een mythe?

Opvoeden kan zeer doen
Kindermishandeling is een van de meest complexe problemen binnen de hulpverlening. Dit boek gaat dieper in op verwaarlozing van kinderen door hun ouders en geeft tips voor preventie. Een helder en onmisbaar boek voor gebruik in de praktijk en de opleiding.

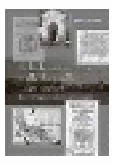

Ik lach met Grotius, en alle die prullen van boeken
Deze rechtsgeschiedenis van Curaçao neemt het eiland als uitgangspunt. De rechtsgeschiedenis van Curaçao kan opgedeeld worden in een aantal hoofdperioden, die in dit boek afzonderlijk belicht worden.

Verkrijgbaar bij de boekhandel
of via email: Office@Caribpublishing.com

Wat is afasie?

ASOSIASHON
AFASIA KORSOU
website:www.afasiakorsou.org
pa donashon MCB 121 72 106

Milieu

Rivier wint rechtszaak

De Vilcabamba, een rivier in het zuiden van Ecuador, heeft een rechtszaak gewonnen tegen het bestuur van de provincie Loja. Ecuador nam de rechten van de natuur in 2008 op in zijn grondwet, en het recente oordeel is een eerste concrete gevolg daarvan. Toch blijkt de bescherming van Moeder Natuur ook in Ecuador nog heel moeilijk.

Op 30 maart oordeelde het Grondwettelijk Hof van Ecuador dat het provinciebestuur van Loja onmiddellijk maatregelen moest treffen voor de bescherming van de Vilcabamba. Het provinciebestuur moet verhinderen dat de verbredingswerken aan de snelweg tussen de stad Vilcabamba en Quinara verder nog milieuschade aanrichten, en men moet ook het puin ruimen dat eerder in de rivier was gestort.

De klacht in naam van de Vilcabamba werd ingediend door Richard Wheeler en Eleanor Geer Huddle, twee Amerikanen die in de regio leven. Volgens de grondwet kan iedereen, ook als men de buitenlandse nationaliteit heeft, de Ecuadoraanse overheid ter verantwoording roepen als de rechten van de natuur geschonden worden. De klagers baseerden zich op het feit dat de verbredingswerken aan de snelweg werden uitgevoerd zonder milieuvergunning.

cuadoraanse milieubeschermers zijn blij met het oordeel. Volgens milieujurist Mario Melo, een van de drijvende krachten achter de erkenning van de rechten van de natuur in Ecuador, bewijst de uitspraak de afdwingbaarheid van de nieuwe bepalingen die in 2008 in de grondwet werden opgenomen.

Melo is tevreden omdat het Grondwettelijk Hof onder meer verwijst naar het voorzorgsprincipe - de plicht om de natuur te beschermen tegen mogelijke milieuschade nu en in de toekomst - en de zorg voor toekomstige generaties. Maar het belangrijkste is volgens hem de omkering van de bewijslast. Het was aan het provinciebestuur van Loja om te bewijzen dat de werken geen negatieve invloed hadden op het milieu en die ook in de toekomst niet zouden hebben.

Achterpoortjes
Het oordeel over de Vilcabamba schept een precedent, maar milieubeschermers in Ecuador doen er niet euforisch over. Op veel punten is de nieuwe grondwet in tegenspraak met milieuwetten die eerder werden goedgekeurd, en dat biedt burgers, bedrijven en zelfs de staat nog veel achterpoortjes, zegt María Amparo Albán, het hoofd van het Ecuadoraans Centrum voor Milieurecht (CEDA).

De Ecuadoraanse regering lijkt ook geen haast te hebben met de uitvoering van alle verplichtingen die de grondwet haar oplegt. Zo moeten er een nationale ombudsman voor milieuzaken komen en een orgaan dat toekijkt op de situatie van het milieu en de naleving van alle wettelijke bepalingen, maar daar is nog niets van gekomen.
Er is ook nog geen milieucode die alle relevante wetten bijeenbrengt en op elkaar afstemt, maar daar wordt volgens het ministerie van Milieu wel aan gewerkt.

Milieurechters
Speciale milieurechters zijn er ook nog niet, klaagt Ricardo Crespo, een advocaat die zich toelegt op milieuzaken. "Maar de oprichting van een dienst voor de vervolging van milieudelicten op de Galapagoseilanden levert wel interessante ervaringen op", nuanceert Crespo. De Ecuadoraanse eilandengroep in de Stille Oceaan en de zee er omheen zijn helemaal erkend als natuurreservaat; er heerst dan ook een speciaal wettelijk regime.

Volgens Crespo ontbreekt in Ecuador ook de nodige coördinatie tussen het economische en het milieubeleid. Hij vindt dat er ook meer politieke wil nodig is om de vooruitstrevende milieubepalingen af te dwingen en de nodige middelen voor een beter milieubeheer ter beschikking te stellen.

Behalve Ecuador heeft alleen Bolivia de rechten van de natuur al wettelijk erkend. Nog een aantal andere landen maakt aanstalten om die voorbeelden te volgen. Academici en milieubeschermers uit verschillende landen hebben eerder dit jaar een campagne gelanceerd voor een internationale conventie die 'Moeder Aarde' wereldwijd moet beschermen.

Spotlight op dieren

Cataract (2)

Vorige week heeft u wat algemene feiten over cataract of staar kunnen lezen en samengevat is cataract een ondoorzichtigheid van de lens. Dat een ontsteking de oorzaak kan zijn, heeft u kunnen lezen, maar er zijn meer mogelijke oorzaken.

Tekst: Margot Hack

Het kan aangeboren zijn, met de leeftijd te maken hebben, een genetische oorzaak hebben (in de meeste gevallen), veroorzaakt door trauma, door voedingsdeficiënties (sommige kittenmelkvervangers lijken hiervoor verantwoordelijk), elektrische schok of door giftige stoffen.

Een patiënt met cataract kan niet zien door de ondoorzichtigheid. Als de hele lens erbij betrokken is zal dit oog blind zijn.

Een van de bekendste oorzaken van cataract is diabetes mellitus, ofwel suikerziekte. Bij deze aandoening stijgen de bloedsuikers en dientengevolge stijgt ook het suikerniveau in de oogvloeistof. De vloeistof in de achterste oogkamer is de vloeistof die normaal de lens voedt, maar de lens is slechts in staat een kleine hoeveelheid suikers te consumeren. Het overschot aan suikers wordt door de lens opgenomen en omgezet in sorbitol. Helaas trekt sorbitol in de lens water aan en dit veroorzaakt onomkeerbare staar in beide ogen. Cataract is bijna onmogelijk te voorkomen hoe goed je de insuline ook gereguleerd hebt. Diabete katten hebben een ander suikermetabolisme in hun ogen en zullen dus geen cataract ontwikkelen wanneer ze suikerziekte krijgen.

Er zijn andere mogelijke oorzaken van troebele lenzen. Het is voor de eigenaar vaak moeilijk te zien welk deel van het oog troebel is. Troebelheid van het hoornvlies kan door vele ziektes veroorzaakt worden en verward worden met staar. Daarnaast wordt de lens sowieso troebeler naarmate de hond ouder wordt omdat er meer vezels gevormd worden, zoals vorige week beschreven. Belangrijk is dus om door een dierenarts te laten onderzoeken of er sprake is van echte staar of een ziekte die erop lijkt.

Een kleine staar die niet veel invloed heeft op het zicht is niet significant. Een serieuzer cataract kan wel een probleem geven. In sommige gevallen kan er zelfs glaucoom optreden waarbij de druk in het oog erg oploopt en pijnlijk is. Deze patiënten zullen wel behandeld moeten worden, maar er worden op het eiland weinig staaroperaties gedaan. Deze zijn erg gecompliceerd, duur en hebben niet altijd het gewenste effect.

Wanneer er alleen sprake is van cataract hoeft het niet noodzakelijk te zijn om te behandelen. Als er geen sprake is van ontsteking of glaucoom dan is blindheid het enige probleem. Blinde honden kunnen zich over het algemeen erg goed redden zolang er niet te vaak geschoven wordt met het meubilair en er niet teveel losse voorwerpen zijn om over te struikelen.

Margot Hack is dierenarts te Ronde Klip

"Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!"

Dierenartsenpraktijken Vredenberg, Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia
Tel: 737-2185-737-3202

Animal Rights Aruba
We save, We care, We educate!
E-mail: ara@setarnet.aw
Website: www.Animalrightsaruba.org
Tel: 5887709/5945393
Voor donaties: via Paypall zie website

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
3. Droogoven; 5. grootvader; 10. sojasaus; 12. uiterst; 13. plaats waar iets ligt; 16. verlichtingsmiddel; 17. oud kaartspel; 18. deel van een molen; 20. voorzetsel; 22. gebied; 26. rivier in Spanje; 29. bijbels figuur; 30. koraaleiland; 31. artikel; 34. tropische vrucht; 37. uitroep van herkenning; 39. kleur; 40. dotterbloem; 42. Engelse lengtemaat; 43. jong van een ree; 45. schuwen; 46. tegenstoot; 47. ratelpopulier; 48. grote bijl.

VERTICAAL:
1. Les in skiën; 2. stoomboot; 3. vis; 4. lumbago; 6. muzieksoort; 7. wier; 8. tijdsplanning; 9. roken; 11. Griekse letter; 14. opening; 15. elektrisch geladen deeltje; 19. pluim; 21. metaallegering; 23. hoogste punt; 24. lievelingskostje; 25. toverheks; 26. atmosfeer absoluut; 27. op de wijze van; 28. grootmoeder; 31. vraagstuk; 32. nagel; 33. starthulpmiddel; 35. hoofdstad van het Assyrische rijk (oudh.); 36. deugniet; 37. Engels bier; 38. Japanse parelduiker; 40. koeienmaag; 41. bosje; 43. soort hert; 44. verhoogde toon.

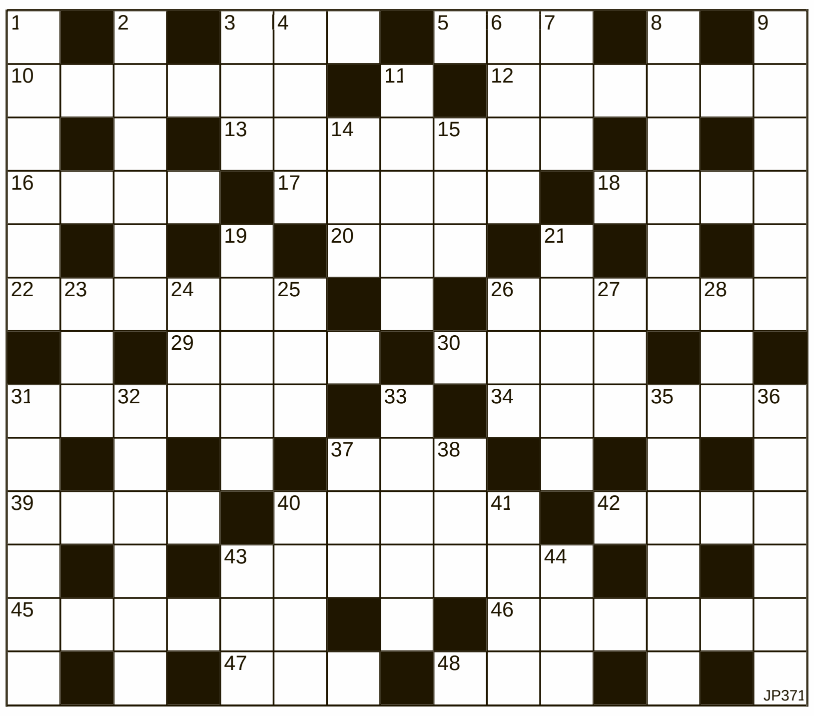

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

C.de Waal
Venezuelastraat 5
Aruba

J. Plaate
Schonegevelstraat 32
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

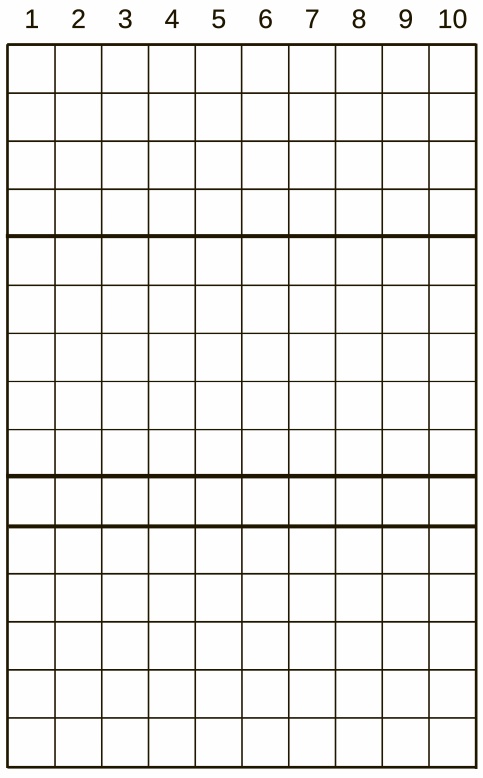

1. Bedehuis - bouwland - kameraad;
2. toegankelijk - op elkaar - plotseling;
3. getal - traag - Het Morgenland;
4. ladder - rekenkundig getal - troep herten;
5. zoom - voetpunt - Engelse natuuronderzoeker;
6. voertuig - gedeeltelijk - op een andere plaats;
7. delfstof - kippenstok - de oudste;
8. houtsoort - mannelijk dier - vermindering;
9. kasteel - sprong - immer;
10. Ronde van Italië - gewest - druk.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

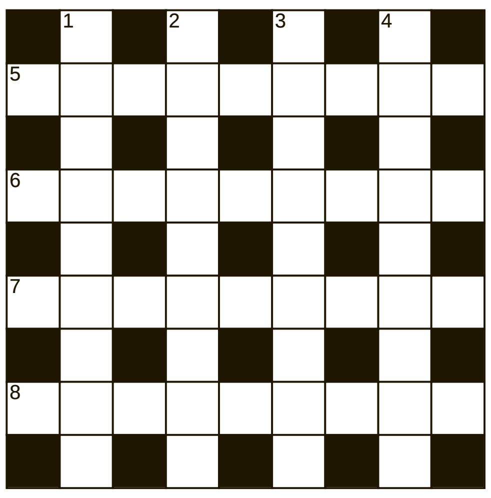

Horizontaal:
5. Actieve geleerde laat zien hoe het moet (8);
   De oorzaak van veel slippertjes (4);
6. In relatie tot een hoek (4);
   Geen identieke gevallen (8);
7. Niet zo mooi als men het zou proeft (8);
   Stuk in bedrijf (4);
8. Binnen de familie staan ze ernaast (5);
   Halmen van het moment? (8)

Verticaal:
1. Voorzien van een wal komt men er slecht vanaf (7);
   Het komt in de bus! (4);
2. Het is in orde, zelfs als de taal ontbreekt! (5);
   Kapje dat de pet bederft (6);
3. College dat adviseert om te vluchten (7);
   In zijn kostuum is er niets aan (4);
4. Opstand in het muzikale gedrang (7);
   Parasiet terug in de loods (4).

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

S	L	N	E	R	E	S	I	R	A	L	O	P
N	E	L	L	O	T	D	N	O	R	E	O	A
T	A	L	L	I	T	R	O	T	I	H	R	D
D	H	N	E	M	O	T	S	T	C	E	T	N
G	R	C	P	O	T	A	S	N	D	A	N	E
E	T	A	I	K	R	A	A	L	V	E	T	L
I	U	H	A	W	K	R	E	M	R	G	S	E
T	T	V	C	P	R	K	U	E	U	I	N	P
C	T	E	L	U	R	E	L	I	I	R	E	M
E	S	S	T	E	L	U	V	E	T	E	I	O
F	A	R	I	O	C	V	U	O	E	K	D	R
R	A	G	R	R	M	H	K	S	N	F	N	R
E	H	T	I	H	A	I	T	I	S	A	IJ	E
P	E	C	E	N	I	N	I	K	U	E	L	V
P	G	G	U	R	B	W	U	O	T	D	R	O
T	C	A	R	T	N	O	C	N	O	O	L	D

Afkerig
Circuleren
Dressuurpaard
Duikvlucht
Gehaast
Gierkelder
Haiti
Kastie
Kinine
Looncontract
Lijndienst
Motet
Overrompelend
Overwicht
Perfectie
Petroleumvat
Polariseren
Potas
Rancho
Rondtollen
Ruiten
Stomen
Tortilla
Touwbrug
Vlecht

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

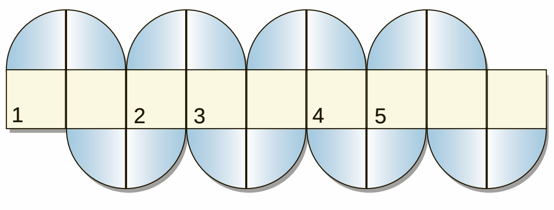

1. Maand; 2. garstig; 3. kapitein (Eng.); 4. rivier in Italië; 5. gat.

© Puzzelland/110611

SUDOKU

5	9	3			8		6	
7				6		8	1	
			2				4	
8	5			9				6
		7		4		1		9
9				2	3			
	1	5			4		2	
				3				4
	3	9	7					1

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

5	4	8	2	6	1	7	3	9
2	6	3	7	9	5	8	4	1
9	7	1	4	8	3	2	6	5
7	3	9	1	2	6	4	5	8
4	1	5	9	3	8	6	7	2
8	2	6	5	7	4	1	9	3
1	9	4	8	5	7	3	2	6
6	5	7	3	1	2	9	8	4
3	8	2	6	4	9	5	1	7

OPLOSSINGEN VAN VORIGE WEEK

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Rechts; 4. armzalig; 10. wie; 11. ere; 12. gemeen; 14. raceauto; 17. ein; 18. den; 19. the; 20. neut; 22. fel; 24. net; 26. uur; 27. komma; 30. azimut; 32. koraal; 33. kweek; 34. rib; 35. per; 36. boe; 38. live; 39. art; 41. ale; 42. bob; 44. stopbord; 47. trance; 48. ore; 49. eau; 50. regeling; 51. moreel. VERTICAAL: 1. Regenpak; 2. communie; 3. twee; 4. air; 5. reader; 6. zeen; 7. ara; 8. leut; 9. gnoe; 13. nis; 15. cel; 16. thema; 21. temet; 22. fusie; 23. morel; 25. tuk; 27. kop; 28. marianne; 29. algeheel; 31. zwart; 34. roeren; 36. blo; 37. kot; 39. aser; 40. toog; 41. abel; 43. brio; 45. pre; 46. dag. Crypto-overlapper: Horizontaal: 5. Kraamwerk; 6. onzinloos; 7. kapoetsen; 8. lokeender. Verticaal: 1. Krengalop; 2. maximodel; 3. kwelstand; 4. triodeken. Anagram: eelt-steel-Letsel; pens-sneep-Opeens; stop-poets-Opstel; plat-palet-Pastel; span-spaan-Japans; doel-doeal-Ordale; anno-donna-Nandoe; lima-email-Galmei; peer-perse-Expres; duin-indus-Nudist. Gevraagd woord: LOOPJONGEN. Woordzoeker: VIETNAMEES Puzzelslang: 1. Curator; 2. reng; 3. gehaaid; 4. dito; 5. oktober. Het sleutelwoord luidde: CARGADOOR

'Godenspijs'

Lesbos of Mytilini, zoals het ook wel wordt genoemd, is een van de grootste Griekse eilanden in de Aegeïsche Zee en slechts door een smalle zeestraat gescheiden van het Turkse vasteland. Lesbos, het 'smaragdgroene' eiland, steunt op economisch gebied voornamelijk op de landbouw en aanverwante nijverheid, terwijl het toerisme natuurlijk ook niet uit te vlakken valt.

Tekst: Hans Vaders Foto's: Archief

Maar goed, zo zijn er zo'n 11 miljoen olijfbomen te vinden die veertig procent van de oppervlakte van het eiland, dat van vulkanische origine is, bedekken en produceert het een voortreffelijke ouzo, de Griekse 'nationale' anijslikeur. Volgens kenners maakt Lesbos de beste ouzo van heel Griekenland.

En voor de liefhebber van bijzondere wijn is er natuurlijk de retsina op basis van hars, nu een smaakmaker, vroeger een conserveringsmiddel. Dit alles valt ruimschoots te verkrijgen in de 'taverna', bij uitstek de plaats waar de Griekse cultuur pur sang en de bijzondere cuisine elkaar ontmoeten, want de Griek houdt ervan om uit te gaan en buitenshuis te dineren.

Lesbos kan met recht een transcultureel eiland worden genoemd waar onder anderen Grieken, Romeinen, Ottomanen en Perzen hun sporen nadrukkelijk achterlieten. Het is ook het eiland van de denkers en dichters, van de dichteres Sappho, van filosoof Aristoteles, die er lange tijd woonde, van de heilige kluizenaar Theoctiste van Lesbos en niet te vergeten van Nobelprijswinnaar en dichter Odysseus Elytis. Of om dichter bij huis te blijven, ook Orpheus met zijn lier zou nadat hij in ongenade was gevallen bij de god Dionysos, en resoluut in stukken was gehakt, zijn laatste rustplaats hebben gevonden op een van de beboste hellingen van het eiland.

Misschien allemaal niet zo bekend meer. Alhoewel, de stem van de dichteres Sappho heeft het echter tot in deze tijd op een meer controversiële manier gehaald. In het stadje Eresos geboren, schreef ze krachtige emotionele poëzie waarin het beeld van de vrouw werd verheerlijkt. Dat heeft men op Lesbos geweten, want het eiland wordt ieder jaar door vele lesbische toeristen bezocht, dit tot groot ongenoegen van de zeer conservatieve en traditioneel ingestelde inwoners van Eresos.

Waar vele groten der aarde hun tijd doorbrachten moet het ook wel bijzonder goed toeven en tafelen zijn geweest. En dat is het er nog steeds, waarbij de chefkok steunt op een traditionele cuisine die ruim 4000 jaar geleden ontstond en gebruik maakt van een veelheid aan ingrediënten: olijfolie, groenten, kruiden, granen en brood, wijn, vis en vlees zoals kip, konijn en varkensvlees. Ook belangrijk zijn olijven, kaas, aubergines, courgettes en yoghurt. Hier valt natuurlijk alles van te bereiden. En het was Archestratos die rond 320 voor Christus het eerste kookboek in de wereldgeschiedenis schreef, gebaseerd op de zogenoemde 'Mediterraanse triade', tarwe, olijfolie en wijn, met vis als belangrijkste bestanddeel van de hoofdmaaltijd.

Er wordt wel eens beweerd dat de Griekse keuken over weinig raffinement beschikt, dat het geen op de tong smeltende godenspijs zou zijn, gezien de nogal hartige smaak van de gemiddelde Griek, maar hier valt in Mytilene, hoofdstad van Lesbos maar bitter weinig van te merken. En invloeden te over. Sommige gerechten kunnen in de tijd worden teruggetraceerd naar het antieke Griekenland, zoals linzensoep, fasolada, beschouwd als 'de Griekse nationale dis', een soep op basis van bonen, tomaten, wortels, selderij en een genereuze hoeveelheid olijfolie en mijn favoriete retsina in witte of rosé-variant.

Andere gerechten zijn weer terug te voeren naar de Hellenistische en Romeinse tijd. Denk hierbij bijvoorbeeld aan loukaniko, een gedroogde worst van varkensvlees. Uit de Byzantijnse periode stammen onder meer de feta-kaas, avgotaraho, zeg maar een soort kaviaar en paximadi, traditioneel brood.

Een ongekende variëteit doet moeilijk kiezen op de menukaart. Eigenlijk zou je je permanent op dit eiland moeten vestigen. Ik houd het dus maar bij de chtapodi sti schara, gegrilde inktvis in azijn, olijfolie en oregano. Natuurlijk geconsumeerd met een paar glazen ouzo. De waterkaraf met de rinkelende ijsblokjes wordt al klaargezet.

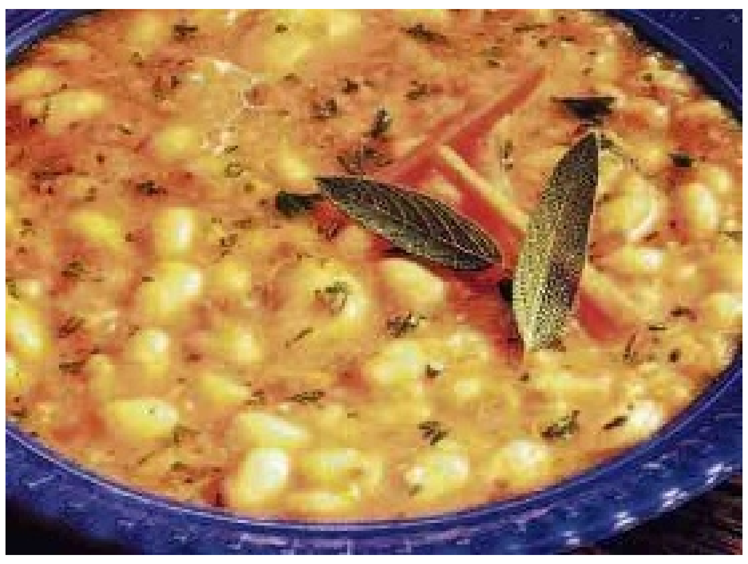

KOOK MEE MET MAY

Gevulde inktvis

2 pond medium inktvis, schoongemaakt, ingewanden verwijderd, tentakels klein gesneden, zakken omkeren
1 cup basmati-rijst, gewassen en uitgelekt
1/2 cup olijfolie
2 middelgrote uien, schoongemaakt en klein gesneden
zout en vers gemalen zwarte peper
beetje suiker
beetje kaneel
krenten, fijn gehakt
pijnboompitten, fijn gehakt
een bosje peterselie, fijn gehakt
1 flinke plumtomaat, vellen en pitten verwijderd, klein gesneden

In een grote koekenpan de olie verhitten en de uien glazig bakken. De kleingesneden tentakels, de rijst, zout, peper, suiker, kaneel, krenten en pijnboompitten erbij voegen. Een kopje water toevoegen, laten pruttelen en als het water verdampt is, de pan van het vuur nemen en de peterselie toevoegen.
De zakken van de inktvis ongeveer voor de helft met de vulling vullen en de opening met een toothpick sluiten.
In een steelpan doen en met de tomaat bedekken en ze gaar laten pruttelen.
Bij de eventueel overgebleven vulling een klein gesneden tomaat voegen. Laten pruttelen en als garnering over de zakken scheppen.

Voor 5 à 6 personen

Eet smakelijk,
May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Freixenet Cordon Rosado

Druifsoort: Trepat & Garnacha
Streek: Penedes, Spanje
Kleur: Aardbei-roze
Geur: Bloemen, bosbessen en aardbei
Smaak: Bosbessen en bloedsinaasappel met frisse zuren en lichte bubbels

Dit is weer een prachtig Mediterraans gerechtje. Doet aan de zomer denken en sinds het hier het hele jaar door zomers weer is, kunnen wij er vaker van genieten. Wat is mooier dan een frisse Rosé Cava erbij, de trots van de Penedes en Spanje. De Cava is de traditionele methode om mousserende wijnen te maken in Spanje. Onder de Cava's is Freixenet een van de bekendste ter wereld, de zwarte fles van hun brut is overal herkenbaar. Deze Rosé Cava zal perfect bij het gerecht van de week passen. Met zijn frisse zuren kan hij prima tegen de invloed van de tomaat in het gerecht. De combinatie maakt de weg vrij voor een diepgang van smaken en zal voor een overheerlijke wijn-spijscombinatie zorgen.

Santé!

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store, Licores Maduro en uw favoriete Supermarkt

LICORES MADURO

Proffid Caribbean NV: Hotel, Restaurant & Retail Automation, Inventory, Credit Card Interface
www.proffid.com - info@proffid.com - Aruba: +297-5881570 - Bonaire/Curacao: +5999-7378332

Het genot van wijn

De wijnwereld: Olé! Spanje

En, hoe was Chili? Hopelijk heeft u de kans gekregen om een paar wijnen uit de verschillende streken van Chili te proeven. Maar nu terug naar Europa, met hun invloedrijke wijncultuur.

Tekst: Licores Maduro

Ja, daar heb ik niet zoveel over gezegd. Maar, vooral Franrijk is van veel invloed geweest in de Nieuwe Wereld. Hoewel de meeste Nieuwe Wereldlanden hun eigen identiteit hebben ontwikkeld, moeten we wel toegeven dat ze veel hulp hebben gekregen van de Oude Wereld. Er zijn veel wijnmakers van deze Oude Wereldlanden die hun expertise hebben gedeeld met de Nieuwe Wereld. Ook waren er veel die daar ook wijnhuizen zijn begonnen. Omdat wij het over Spanje hebben deze week, neem dan bijvoorbeeld het wereldberoemde wijnimperium van Miguel Torres. Zij hebben tegenwoordig zeer succesvolle dochterwijnhuizen in Chili en Californië. En beide wijnhuizen doen het zeer goed. De wijnen krijgen constant zeer hoge scores in de media.

Maar oké, Spanje! Dit is weer een prachtig wijnland met veel traditie en cultuur. De meesten hebben weleens van de Rioja en de Cava (de traditionele mousserende wijn van Spanje) gehoord, maar er is veel meer. In Galicië heb je de Rias Baixas waar schitterende witte wijnen worden geproduceerd van de Albarino-druif. Je hebt de Rueda die ook top witte wijnen produceert, hier met de Verdejo-druif. Ribera del Duero produceert sommige van de beste rode wijnen van Spanje. Net als de meeste andere rode wijnen van het land worden ook in Ribera del Duero de wijnen gemaakt van de Tempranillo-druif.
La Mancha is een andere streek die iets meer in het midden van het land ligt, het is de grootste van allen. Ook hier speelt de Tempranillo, lokaal Cencibel genoemd, de hoofdrol. Penedes is de belangrijkste streek voor de productie van Cava, maar ook andere topwijnen komen uit deze streek. Het eerder genoemde 'Miguel Torres' is een van de grootste wijnhuizen in dit gebied, maar houdt zich niet bezig met de productie van Cava.
De belangrijkste druivensoorten voor de productie van Cava zijn de Parellada, Xiarel-lo en de Macabeu. Dit zijn allemaal inheemse druivenrassen. Het is een prachtige mousserende wijn die vele stijlen kan hebben. Hij kan droog zijn, zoals een brut, tot een zoete vorm, demi sec.

Twee andere streken die de laatste tijd veel aandacht krijgen zijn de Priorat en Somontano. Priorat staat voor volle rode wijnen met veel karakter. Somontano was een erg traditionele streek, maar alle oude wijnstokken van inheemse druivensoorten zijn inmiddels vervangen voor jongere planten van moderne druivensoorten. U vindt er nu Chardonnay, Cabernet, Merlot en andere. Ook de Tempranillo, de Spaanse rode wijnkoning, heeft een plek gekregen en produceert topwijnen.

U ziet het al, weer een land vol met diversiteit. Krijgt u er al zin in? Fijn weekend en veel wijnplezier.

Behandeling van kanker in 2011:

De kunst van het onderscheid

Het DNA-profiel als leidraad voor de behandeling van acute myeloïde leukemie, ook wel bloedkanker genoemd. Het klinkt ingewikkeld, en dat is het ook, maar professor Bob Löwenberg, hoogleraar hematologie aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam, maakt tijdens een mini-symposium voor artsen in het St. Elisabeth Hospitaal, afgelopen week, zijn bevindingen bij de behandeling van leukemiepatiënten zo inzichtelijk, dat het zelfs voor een leek duidelijk is: "Iedereen heeft een persoonlijk plaatje, een eigen DNA-profiel, en elke patiënt reageert derhalve anders op medicatie. De kunst is groepen patiënten te onderscheiden voor de juiste dosering."

Van links naar rechts: Ashley Duits, Bob Löwenberg, Michael Samson, John-John Schnog en Franke Scheper tijdens het mini-symposium over hemato-oncologie vorige week in het Sehos.

Tekst: Jacqueline Vega Foto's: Ken Wong

Het thema van het mini-symposium, waarvoor speciaal enkele artsen uit Nederland naar Curaçao waren gekomen, was niet toevallig gekozen. In de eerste plaats golden de lezingen van prof. Löwenberg en het lokale oncologisch team, bestaande uit dr. Franke Scheper, dr. Michael Samson en dr. John-John Schnog, als inleiding op de officiële opening van de Afdeling Hemato-Oncologie van het St. Elisabeth Hospitaal. Het belang van deze nieuwe afdeling, en van het onderwerp van de bijeenkomst, wordt duidelijk aan de hand van het aantal patiënten. Na borstkanker is acute myeloide leukemie (AML) een veel voorkomende vorm van kanker.

Opvallend is, dat AML niet alleen relatief veel voorkomt in onze regio, maar vooral jonge slachtoffers maakt. De ziekte manifesteert zich door een snelle woekering van kwaadaardige leukemiecellen (blasten) die de plaats inneemt van de normale bloedaanmaak. Door een tekort aan rode bloedcellen ontstaat bloedarmoede, een tekort aan witte bloedcellen resulteert in infecties en een vermindering van trombocyten leidt tot bloedingen. Deze levensbedreigende situatie vereist onmiddelijk medisch ingrijpen.

Het was vrijdag de dertiende, vorige maand, toen een twintigjarig meisje uit Bonaire met spoed naar het St. Elisabeth Hospitaal werd overgebracht. Haar linkerarm werd ontsierd door een grote bloeduitstorting. Bij John-John Schnog, die haar als een van de eerste artsen zag, gingen direct de alarmbellen rinkelen. "Wij hebben onmiddellijk een beenmergpunctie verricht", vertelt Schnog, discipel van professor Löwenberg en recent toegetreden tot het team specialisten van het Sehos. "Onder de microscoop zagen wij blasten, kwaadaardige leukemiecellen, met vele vertakkingen. Dit duidde op lymphocyten leukemie, en dat is een van de acute leukemieën, waarbij onmiddellijk ingegrepen dient te worden. Leukemie hoeft niet fataal te zijn, de prognose kan uitstekend zijn, mits je de patiënt door de eerste weken heen kunt helpen."

Om de diagnose te bevestigen is hulp nodig van gespecialiseerde laboratoria, aldus Schnog. "Het weefsel van de patiënte werd naar het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam gestuurd, waar Löwenberg aan het hoofd staat van de afdeling hematologie, en onze collega's de diagnose konden bevestigen." Via internet, in nauw overleg met het team specialisten in Rotterdam, werd de behandeling van de patiënte besproken. "Inmiddels gaat het heel goed met haar", zegt Schnog. "Drie weken na opname is de ziekte onder controle. Wij hopen haar spoedig voor verdere behandeling over te kunnen laten brengen naar het Erasmus Medisch Centrum, waar het team specialisten klaar staat om haar te helpen." Schnog roemt de vlotte en vakkundige samenwerking van het verplegend personeel, de apotheek, waar in een dag alle benodigde medicijnen zijn geprepareerd, de artsen op Curaçao en in Nederland, die dagelijks overleg pleegden. "De overlevingskansen van de patiënte zijn daardoor enorm toegenomen. Zij heeft nu negentig procent kans op genezing."

Samenwerking binnen de hemato-oncologie is essentieel, zegt Löwenberg. "Kanker komt veel voor. De ziekte heeft niet alleen een enorme impact op het leven van een patiënt, maar ook op de maatschappij. De behandeling is kostbaar en gestandaardiseerd. We willen dat, als er een kans op genezing is, de patiënt die kans ook krijgt, en daarvoor zijn een goede infrastructuur en uitstekende artsen nodig." De professor illustreert zijn betoog aan de hand van leukemie, een zich snel ontwikkelend, levensbedreigend ziektebeeld. "De inzet van de behandeling", zegt Löwenberg, "is niet pappen en nathouden. Nee, de inzet van elke behandeling, bij iedere patiënt, is genezing."

De patiënte uit Bonaire heeft volgens hem negentig procent kans op blijvende genezing. In het algemeen is de genezingskans echter niet meer dan vijftig procent, aldus Löwenberg. "Dat is wat wij in Nederland, Engeland, Frankrijk en de Verenigde Staten bereiken. Maar dit is een gemiddelde, en we weten dat er tussen patiënten een enorme variatie is. De ene patiënt reageert spontaan op de medicatie, en een andere patiënt doet het, helaas, minder goed."

Volgens Löwenberg kan al bij de intake van patiënten onderscheid worden gemaakt. "De ene persoon kan worden ingedeeld bij de blauwe groep, en daarvan weet je dat de resultaten goed zullen zijn. En de andere patiënt behoort bij de rode groep, waarvan de prognose minder goed, of zelfs slecht is. Dit onderscheid is de leidraad bij de behandeling."

Ook in het Sehos, zegt Löwenberg, zijn artsen in staat om DNA-profielen te maken van patiënten met leukemie. "Daaruit blijkt hoe verschillend de patiënten zijn. Elke patiënt heeft een ander profiel, en sommige profielen zijn gunstig voor de reactie op de behandeling, en andere zijn ongunstig. Dat willen wij als artsen weten, want daar sturen we op. De behandeling van leukemie in 2011 is de kunst van het onderscheid. Voor elke patiënt moeten wij een individuele, van DNA-karakteristieken afgeleide behandeling ontwikkelen."

Leukemie ontstaat in het beenmerg van de patiënt. "Als dit zieke beenmerg vervangen wordt, middels een beenmergtransplantatie, neemt het risico dat de ziekte terugkeert af van zestig naar 25 procent", legt Löwenberg uit. "Dan zou je denken: geef iedereen een beenmergtransplantatie. Maar zo eenvoudig is het niet, voor transplantatie betaal je een prijs: de kans op complicaties is groot, inclusief het risico van overlijden."

Voorzichtigheid is geboden, zegt de specialist. "Je moet van tevoren goed weten wie je een beenmergtransplantatie aanraadt, wanneer en hoe. Als iemand heel weinig kans op overleving heeft met medicatie, dan is dat een reden om een beenmergtransplantatie te adviseren en de patiënt alsnog een kans te bieden. Maar is de prognose met medicatie goed, dan neem je niet het risico van een transplantatie."

Het hele proces van opname, therapie en behandeling, en de besluitvorming daar omheen is een groepsinspanning van artsen, therapeuten, farmaceuten en verplegend personeel, zegt Löwenberg. "In het Sehos wordt al geruime tijd op intensieve wijze samengewerkt, en dat heeft geleid tot de totstandkoming van de nieuwe afdeling hemato-oncologie." Hij is onder de indruk van de stappen die gezet zijn, zegt de medicus, die in 1970 de eerste kneepjes van de medische praktijk leerde in het St. Elisabeth Hospitaal. Een foto uit dat jaar toont Löwenberg als leerling van dr. Leon op een ronde langs patiënten. "Zo voerden we destijds overleg, aan het bed van de patiënt. Nu gaat dat er heel anders aan toe", zegt hij, en toont een foto van het multidisciplinair overleg van een team van artsen die gezamenlijk röntgenfoto's op grote plasma-schermen beoordelen. "Tegenwoordig beschikken we over Blackberry's, I-pads, draadloos internet en skype. Dankzij die moderne technologie kan er door artsen in Nederland en Curaçao snel overleg worden gepleegd, foto's worden met een druk op de knop verzonden en labresultaten ontvangen we via sms."

Oncologie is complexe geneeskunde, stelt Löwenburg. "We willen allemaal kwaliteit, en die kwaliteit hangt af van consultatie en samenwerking. Op Curaçao is daar flink in geïnvesteerd, de randvoorwaarden voor hoogstaande zorg zijn vervuld. Zelfs de huisarts wordt uitgenodigd voor het multidisciplinair overleg in het ziekenhuis met betrekking tot zijn patiënt. Van de intake tot aan het ontslag van de patiënt uit het ziekenhuis en de zorgverlening daarna, over de hele linie is er overleg en controle."

In het Erasmus Medisch Centrum zijn er periodiek consulten tussen artsen, en dat gebeurt op Curaçao ook al, constateert Löwenberg. "Doel is de kwaliteit van de zorg te waarborgen, door als artsen bij elkaar te toetsen of de gekozen behandeling voor een patiënt optimaal is. Zo wordt kennis en ervaring gedeeld. Het is van groot belang om ontwikkelingen intern, maar ook regionaal en internationaal op de voet te blijven volgen."

Essentieel voor een oncologisch centrum is opleiding van artsen en publicatie van wetenschappelijk onderzoek, zegt Löwenberg, sinds vele jaren hoofd van de afdeling hematologie van het Erasmus Medisch Centrum en auteur van, tot nu toe, 458 publicaties. Recent verscheen in het vooraanstaande medische tijdschrift The New England Journal of Medicine een artikel over de resultaten van de behandeling van acute myeloïde leukemie met het medicijn Cytarabine. Het onderzoeksteam onder leiding van Löwenberg ontdekte dat lage doses van het medicijn even effectief zijn als hoge doses, maar met minder toxische effecten en bijwerkingen voor de patiënt. Cytarabine remt de ontwikkeling van kankercellen.

Op Curaçao zijn de oncologen Franke Scheper en John-John Schnog, evenals medisch immunoloog Ashley Duits, verbonden aan de CURAMA Study Group, een collectief van artsen dat wetenschappelijk onderzoek verricht naar sikkelcel anemie in de voormalige Antillen en in Nederland. "Dat zet Curaçao op de kaart", zegt Löwenberg. "Dankzij medisch onderzoek op hoog niveau en training en opleiding van artsen ontwikkelt de oncologie op Curaçao zich tot medisch-wetenschappelijk centrum voor de regio. Het oncologisch team dat wordt gevormd door Franke Scheper, John-John Schnog en radiotherapeut Michael Samson is wetenschappelijk sterk ontwikkeld en praktisch goed op elkaar ingespeeld. Zij onderhouden niet alleen goede banden met het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam, maar ook met andere universitaire ziekenhuizen, zoals het ziekenhuis van de Vrije Universiteit in Amsterdam, waar Herbert 'Bob' Pinedo in 1979 werd benoemd tot hoogleraar oncologie en als afdelingshoofd de basis legde voor het VUmc Cancer Center Amsterdam voor onderzoek naar kanker."

Reeds in 2003 kondigde het St. Elisabeth Hospitaal in de pers aan de behandeling van oncologiepatiënten onder te willen brengen in een centrale unit. Dit is nu realiteit, stellen Bob Löwenberg en Franke Scheper. "Het enige wat nog ontbreekt, en wat er absoluut moet komen", zegt Scheper, "is de mammapoli. Vroegtijdige opsporing van borstkanker, de meest voorkomende vorm van kanker, ook op onze eilanden, is van groot belang. Inmiddels is de techniek zo ver gevorderd dat een tumor in de borst in veel gevallen ook laparoscopisch kan worden verwijderd, waardoor de borst kan worden gespaard en de ingreep voor de patiënt minder ingrijpend is. Het screenen van vrouwen op borstkanker is van groot belang, en wij blijven ons inzetten voor een gespecialiseerde mammapoli. Zodra die afdeling er is, beschikt Curaçao over een volwaardig oncologisch centrum dat een belangrijke functie in de regio vervult als behandelcentrum voor patiënten van omringende eilanden."

Bob Löwenberg noemt de opening van het hemato-oncologisch centrum in het Sehos een felicitatie waard aan alle betrokken artsen en verplegend personeel. "Curaçao kan trots zijn op dit medische team."

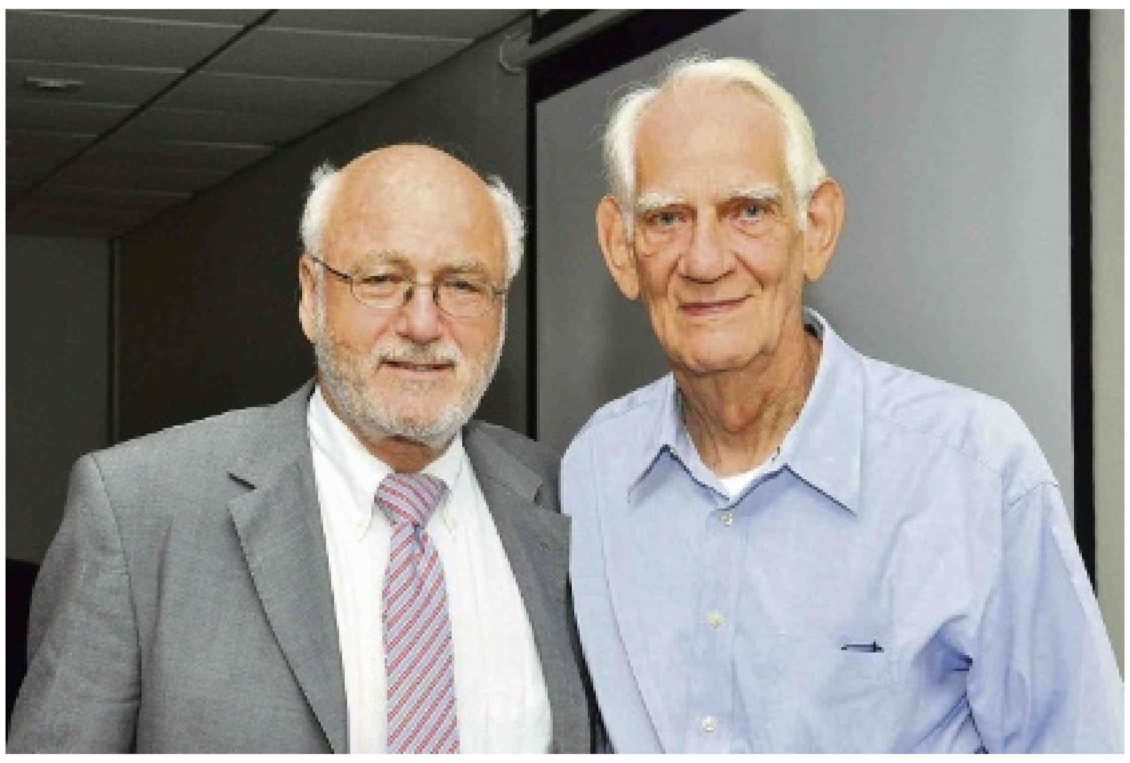

Bob Löwenberg met dr. Leon, waarvan hij de eerste kneepjes van de medische praktijk leerde.

Michael Samson

Ashley Duits

ÑAPA Business

11 juni 2011

Business Agenda

Curaçao

Cursussen van de Kamer van Koophandel

13 juni
Maneho di tempu
Voertaal: Papiamentu
Kosten: 40 gulden

14 juni
Por que fracasan muchas empresas y que se puede hacer para evitarlo
Voertaal: Español
Kosten: 40 gulden

15 juni
Plania stratégiko
Voertaal: Papiamentu
Kosten: 40 gulden

16 juni
Manehá bo finansa bon dor di traha un bon presupuesto
Voertaal: Papiamentu
Kosten: 40 gulden

20 en 22 juni
Maneho di proyekto
Voertaal: Papiamentu
Kosten: 80 gulden

21 en 23 juni
Uw eigen bedrijf succesvol beginnen
Voertaal: Nederlands
Kosten: 80 gulden

27 en 29 juni
Análisis del Estado Financiero
Voertaal: Español
Kosten: 80 gulden

28 en 30 juni
Het opzetten van een goede administratie
Voertaal: Nederlands
Kosten: 80 gulden

Alle cursussen vinden plaats van 18.00 tot 21.00 uur in het auditorium van de Kamer van Koophandel. Registratie en betaling vooraf zijn verplicht.

Voor registratie: Kamer van Koophandel, tel. 461-3918, e-mail: businessinfo@curacao-chamber.an

Data onder voorbehoud! Het schema kan veranderen.

Voor de laatste versie van het schema kunt u contact opnemen met de Kamer van Koophandel, tel. 461-3918.

Aruba

30 juni: Women in Leadership congres
ATIA organiseert met medewerking van de National Council for Innovation & Competitiveness of Aruba (NCIC) en de Universiteit van Aruba het Women in Leadership congres. Thema's zoals 'Wat is de ervaring van vrouwen in leidinggevende functies op Aruba en in het buitenland', 'Wat zijn de succesverhalen van vrouwen in leidinggevende functies op Aruba en in het buitenland' en 'Hoe bevorderen en steunen bedrijven vrouwen in leidinggevende functies?' Buitenlandse en lokale sprekers zijn uitgenodigd om hun visie te geven en ervaring te delen.
Plaats: Renaissance Convention Center
Tijd: 08.00-14.00 uur (lunch inbegrepen)
Meer informatie: www.atiaaruba.org, www.facebook.com/arubatrade, of email: atiaruba@setarnet.aw

6-7 augustus: Expo Salud
Expo Salud is bedoeld om de gemeenschap informatie te verschaffen over medische ontwikkelingen en procedures die lokaal aangeboden worden en bewustzijn te creëren voor het belang van een goede gezondheid. De tweedaagse expo biedt de bezoeker de gelegenheid om met sleutelfiguren in het medische veld te spreken over uiteenlopende onderwerpen. Locatie: Renaissance Convention Center
Meer informatie: www.exposaludaruba.com of email info@exposaludaruba.com

10 september: Annual Fundraiser & Awards Gala
Gala-avond met gastspreker, dinner en dance. Er zal een boeiend onderwerp worden behandeld met meerwaarde voor de ondernemers van het eiland. Tickets kunnen gereserveerd worden via ATIA, via de website of de facebookpage van ATIA.
Plaats: Marriott Aruba Resort & Stellaris Casino
Prijs: 175 florin per persoon
Meer informatie: www.atiaaruba.org, www.facebook.com/arubatrade, of email: atiaruba@setarnet.aw

Internationaal

12-15 juni: XV Business Future of the Americas Conference
Forum met als doel de discussie over en het begrip van veiligheidskwesties op het gebied van onder meer handel, commercie, politiek en economie die landen en bedrijven mogelijk aantasten. In het programma is ruimte voor handelsafspraken en netwerken.
Plaats: Cartagena, Colombia
Meer informatie: http://www.colombiameetingaaccla2011.com of email: eventos@amchamcolombia.com.co

15-18 juni: Trade and Investment Conference (TIC) 2011
Business to business evenement waar deelnemers lokale en internationale inkopers en potentiële businesspartners kunnen ontmoeten. TIC brengt producenten, dienstverleners, exporteurs, inkopers, distributeurs, groothandelaren en investeerders bijeen op één werkvloer.
Plaats: Trinidad & Tobago
Meer info: http://www.tic-tt.com of email tic@ttma.com

10-13 juli: CANTO 2011
Het thema van CANTO 2011 is 'Shaping the Future of Information & Communication'. Een ICT-beurs, keynotes over onderwerpen variërend van Applications and Services on the Converged Network, Business to Business Marketing in the Caribbean en Cyber Crime tot Strategies for Developing Models for Convergent Networks. Het biedt een mogelijkheid om groei en ontwikkeling in de regio te promoten en netwerkmogelijkheden.
Plaats: Suriname
Website: www.canto.org/canto2011
Email: registration@voilameetings.com

1-4 september: Design Caribbean
Caribische ambachtenbeurs gericht op regionale en internationale handel.
Plaats: Dominicaanse Republiek
Meer informatie: info@designcaribbean.com of bel: +1(246) 436-0578

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa. Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom op napa@amigoe.com.

Communicatie

'Sterk imago'

Negatieve publiciteit rond een instelling, organisatie of bedrijf straalt af op de werknemers. Mensen die bij een bedrijf werken met een slecht management, gebrek aan klantvriendelijkheid, politiek besmet management of graaiende managers en/of medewerkers, worden geconfronteerd met meewarige blikken of leedvermaak. Een positief bedrijfsimago is ook goed voor het imago van de werknemers.

Tekst: Bob Harms

Veel mensen ontlenen hun identiteit voor een deel aan hun werk. Als ze bij een succesvol bedrijf werkzaam zijn, straalt dit op hen zelf af. Werken bij een winnaar is goed voor de sociale status. Maar werken bij een verliezer werkt ook door. Een werknemer kan in een identiteitscrisis raken als zijn werkgever in een crisis terecht komt. Medewerkers van bedrijven waar iedereen iets naars over te zeggen heeft, kunnen daar zelf depressief van worden.

Aan de andere kant, de prestaties van werknemers van een bedrijf met een sterk merk zijn beter dan van een bedrijf met een onbekend of zwak merk. In de eigen organisatie hebben zij meer vertrouwen dan gemiddeld.

Deze resultaten gelden ook voor Aruba en Curaçao. Diverse onderzoeken hebben uitgewezen dat werknemerstevredenheid bij instellingen, organisaties of bedrijven met een sterk merk (met een 'sterk merk' bedoel ik een goede reputatie en een sterk, positief imago) vele malen groter is vergeleken met bedrijven die constant negatief in de publiciteit voorkomen. Een schoolvoorbeeld: de luchtvaartmaatschappijen DAE en Insel Air. Op feestjes en 'happy hours' kan men merken dat mensen vele malen positiever reageren als iemand zegt 'ik werk voor Insel Air' dan voor iemand die te kennen geeft werkzaam bij DAE te zijn. De reden hiervoor, het slechte imago van het bedrijf, voor een groot deel veroorzaakt door de ongelukkige 'presentaties' van diens directeur in de pers.

Werken bij de overheid, zeker op Curaçao en Aruba, is vergeleken met vroeger lang niet meer een droombaan. Het feit dat door overmatig paternalisme overheden door de jaren heen tot instellingen voor werkverschaffing van politieke medestanders zijn verworden, heeft het imago en de reputatie van onze overheden als werkgever sterk aangetast.

Het staat als een paal boven water dat instellingen, organisaties en bedrijven met een sterke merknaam meer sollicitaties krijgen dan bedrijven zonder. Bovendien wordt een merknaam steeds belangrijker op de alsmaar krappere arbeidsmarkt. Maar dat kan zich bij negatieve publiciteit ook tegen het merk keren, zoals een aantal jaren geleden bij de nu ter ziele gegane luchtvaartmaatschappij DCA gebeurde.

Reacties: email bobharns1@gmail.com

Bob Harms is communicatie-adviseur

Boeken

Hoe word ik een rat?

Konkelen, streken uithalen en samenzweren zijn in een organisatie een alledaagse bezigheid. Wie spant met wie samen? Wie zijn er 'twee handen op één buik'? Wie manipuleert wie, waartoe en hoe? Mensen die vertrouwen op de formele verhoudingen, op het 'nette' spel, komen bedrogen uit. Beslissingen komen niet alleen tot stand door rationele afwegingen van voor- en tegenargumenten. Nee, het andere spel, het ondergrondse politieke machtsspel, is minstens even belangrijk.

In dit boek geeft de auteur inzicht in het politieke gedoe in bedrijven. Hij beschrijft op ironische en zeer toegankelijke wijze de meest voorkomende gore streken. Hij spoort de lezer aan om 'politieker' te worden. Welke belangen streven mensen na? Over welke machtsbronnen kun je eenvoudig beschikken? Wat is je eigen niveau van 'rattigheid'? Hoe vind je de psychologische zwakheden van je tegenstrevers? Hoe speel je hoog spel?

Op dit soort praktische vragen gaat de auteur in deze negatieve deugdenleer uitvoerig in. Ook opponeert hij tegen de verbraving in organisaties. Veel medewerkers worden met managementtheorieën om de oren geslagen en aangespoord tot ontwikkeling, synergie, meesterschap en bezieling, terwijl hun ervaring daar haaks op staat: de ervaring van graaien, naaien en piepelen.

Hoe word ik een rat? is een uitzonderlijk boek, niet alleen door de stellingnamen, de anekdotes, het schaamteloze maar vooral ook door zijn stijl.

Dr. Joep P.M. Schrijvers werkt voor De Baak Management Centrum VNO-NCW. Hij put uit een twintigjarige praktijkervaring als adviseur-manager en wetenschapper op het gebied van organisatieverandering en leerprocessen in profit- en nonprofitorganisaties. Hij houdt zich bezig met kwaadaardige, irrationele en toevallige processen in organisaties. Hij schrijft essays en is spraakmakend columnist bij het HRD-Magazine.

Titel: Hoe word ik een rat? De kunst van het konkelen en samenzweren
Auteur: Joep Schrijvers
Uitgever: Scriptum
ISBN: 9055942553

Economie

Microkrediet onder de loep

De microkredietbusiness groeit als kool. Steeds meer banken en private equity-firma's besluiten mee te doen. Maar economen zetten vraagtekens bij het succesverhaal.

In 2009 kregen wereldwijd 128 miljoen mensen een microkrediet, volgens de Microfinance Summit Campaign. Het effect ervan is vaak moeilijk te onderzoeken. De diensten worden vaak geleverd in kwetsbare gebieden, tijdens hongersnoden en na natuurrampen.

"Het heeft een populistische aantrekkingskracht", zegt Ha-Joon Chang, hoogleraar economie in Cambridge. "Maar mensen alleen maar geld toewerpen, zonder extra ingrediënten om de productiviteit te verhogen, zoals kunstmest, marketing en marktonderzoek, leidt ertoe dat je armoede creëert in plaats van vermindert."

Efficiënt frituren
Marktverzadiging is een van de problemen. "Als je iemand geld leent om een telefoon te kopen en te verhuren, dan levert dat even geld op. Maar al snel komen er anderen op die markt, waardoor alle marge verdwijnt. Er is een beperkt aantal dingen die arme mensen kunnen doen, en er is weinig ruimte voor productiviteitsgroei. Hoe kun je efficiënter worden in voedsel frituren of kippen fokken?"

Microkrediet zorgt ervoor dat er meer bedrijven worden opgezet, maar het is niet duidelijk dat ze ook groeien, zegt Abhijit Banerjee van het Massachusetts Institute of Technology (MIT), op basis van 'random' gecontroleerde experimenten die hij heeft gedaan. "Er is geen bewijs dat die groei onmogelijk is, maar we zien er in ons onderzoek op dit moment niets van."

Geatomiseerd
Een mogelijk gevolg daarvan is een 'geatomiseerde' economie met veel kleinschalige activiteiten, zonder de zo noodzakelijke kleine tot middelgrote bedrijven, waarschuwt Aneel Karnani van de Universiteit van Michigan. "Dat is een zero-sum game, dat wil zeggen dat de mogelijkheden in totaal gelijk blijven. Er gaat veel geld en energie van ngo's en regeringen in microkrediet zitten, ten koste van middelgrote bedrijven, die uiteindelijk de echte motor van werkgelegenheid zijn."

Dom
De effecten zouden beter geëvalueerd moeten worden, vindt Dean Karlan, hoogleraar economie in Yale. Volgens hem zijn eenvoudige 'voor en na-studies', die zowel door fans als door critici worden gebruikt, 'analytisch dom'. De succescriteria (zoals of een cliënt tijdens een crisis zijn bezittingen wel of niet voor een spotprijs moet verkopen) zijn onmogelijk te bewijzen. Random gecontroleerde experimenten zijn een betere manier.

Hoe dan ook, sommige mensen hebben fundamentele zorgen over de faillissementen die onvermijdelijk optreden. "De bewering dat microkrediet zonder onderpand wordt verstrekt, is niet waar", zegt Kasia Paprocki van het Goldin Institute. "De kredietverstrekker onderzoekt wat je hebt - potten, pannen, een fiets - en zal deze confisqueren als je niet betaalt. Er zijn mensen die hun dak zijn kwijtgeraakt na een faillissement." Ook raken er veel mensen geïsoleerd in hun gemeenschap doordat ze niet kunnen terugbetalen. Daarbij komt nog bewijs van fysiek en seksueel misbruik door kredietverstrekkers.

De meeste critici erkennen dat microkrediet een blijvende rol zal spelen. Sommigen, zoals Karnani, zien vooral nadelen, terwijl anderen, zoals Chang, denken dat het goed kan werken als onderdeel van een breder pakket aan ontwikkelingswerk. Een ding is in elk geval duidelijk: de naïviteit is eraf.

Recht

Ontslag van een getergde lerares

Op 27 april 2011 heeft het Gerecht in eerste aanleg van Aruba vonnis in kort geding gewezen in een geschil tussen een lerares en de stichting waarmee zij in 1996 een arbeidsovereenkomst is aangegaan. Het ging blijkens het vonnis om het volgende.

Tekst: Misha Bemer

In februari 2011 zou een leerling van een klas bestaande uit gedragsproblematische leerlingen de lerares in kwestie hebben uitgescholden, waarop de lerares hem heeft gesommeerd het klaslokaal te verlaten. De leerling weigerde. Daarop verloor de lerares haar geduld en heeft zij de leerling fysiek de klas uitgewerkt, met in elk geval een bezem in haar (al dan niet opgeheven) hand. Zo'n twee weken later heeft de stichting de lerares op staande voet ontslagen. Daarbij werd haar verweten tegen de leerling grof geweld te hebben gebruikt. De lerares heeft vervolgens de stichting verzocht het ontslagbesluit in te trekken. De stichting heeft hier evenwel geen gehoor aan gegeven. Daarop heeft de lerares een kort geding tegen de stichting aanhangig gemaakt, resulterend in het in deze te bespreken vonnis. In het vonnis valt een aantal dingen op.

Allereerst het feit dat de rechter opmerkt dat de vordering van de lerares geen schoonheidsprijs verdient, omdat die aan helderheid te wensen overlaat. Zo heeft de lerares, die zich overigens wonderlijk genoeg niet liet bijstaan door een advocaat, de nietigheid van het ontslag ingeroepen. De rechter overweegt dat nietigheid van ontslag slechts kan voortvloeien uit de Landsverordening beëindiging arbeidsovereenkomsten, terwijl deze landsverordening niet van toepassing is op onderwijspersoneel in dienst van een onderwijsinstelling staande onder beheer van een rechtspersoon, en dus niet van toepassing is op de arbeidsovereenkomst van de lerares. Uit deze fout is voor de lerares in het vonnis evenwel geen bloed gevloeid. Zo heeft de rechter de vordering van de lerares zo uitgelegd dat zij herstel van haar dienstbetrekking en doorbetaling van loon vordert. Deze vorderingen heeft de rechter ook toegewezen, met dien verstande dat de rechter de stichting heeft bevolen het aan de lerares gegeven ontslag te herstellen door (schriftelijke) intrekking daarvan, waarmee de rechter heeft beoogd te voorkomen dat een breuk in het dienstverband zou ontstaan. De lerares had ook aangegeven een dergelijke breuk niet te willen. De achterliggende gedachte daarbij ligt voor de hand. Mocht de stichting in een later stadium de rechter verzoeken de arbeidsovereenkomst met de lerares te ontbinden, dan zal de duur van de arbeidsovereenkomst een belangrijke rol spelen bij het bepalen van een ontbindingsvergoeding, voor zover voor het toekennen van een dergelijke vergoeding aanleiding bestaat.

Voorts is opvallend dat de stichting hulpvragen van leraren, waaronder de lerares in kwestie, onbeantwoord heeft gelaten. Zo zouden leraren hebben aangekaart dat het gedrag van de leerlingen op de school waar de lerares werkte met de dag verslechterde en hebben verzocht nascholing te verzorgen, zodat de leraren beter met dergelijke gedragsproblemen zouden kunnen omgaan. Ook blijkt uit het vonnis dat in het verleden een leraar een leerling met een stoel heeft geslagen, een andere leraar een leerling hardhandig bij de keel heeft vastgehouden en weer een andere leraar een leerling een klap in het gezicht heeft gegeven. Geen van deze leraren is door de stichting ontslagen. Ook blijkt uit het vonnis dat van het gebruik van grof geweld van de lerares in kwestie tegen de leerling geen sprake lijkt te zijn geweest. Zo is door een andere leerling het incident in kwestie gefilmd en volgens de rechter zou uit het filmmateriaal - dat door beide partijen als productie aan de rechter is overgelegd - niet zijn gebleken dat de leerling een behandeling heeft gekregen van de lerares die als slaag met een bezemsteel kan worden genoemd. Wel zou te zien zijn dat de leerling 'voortdurend lachend in beeld is en op geen moment vertrekt van enige pijn'. De vraag dringt zich dan ook op waarom de stichting heeft gemeend nu juist de lerares in kwestie te moeten ontslaan. Gebleken is ook dat de stichting het er niet bij heeft laten zitten en nadat onderhavig vonnis in kort geding is gewezen nadere rechtsmaatregelen heeft genomen. Dat is op zich haar goed recht. Het had echter meer voor de hand gelegen dat de stichting na het verloren kort geding haar wonden zou hebben gelikt en zich zou hebben gericht op het adresseren en oplossen van de ernstige problemen die er gelet op het feitencomplex in onderhavige zaak in het door de stichting gefaciliteerd onderwijs evident zijn.

Misha Bemer is advocaat bij HBN Law te Aruba.

Mens & Werk

Lichaamsgewicht en salaris

Dikke vrouwen verdienen minder dan slanke vrouwen en dikke mannen verdienen meer dan dunne. Timothy A. Judge (professor Management) van de University of Florida en Daniel M. Cable van de London Business School onderzochten wat het effect van het lichaamsgewicht op het salaris is.

Tekst: Judice Ledeboer

'Nemo liber est qui corpori servit (Niemand is vrij als hij een slaaf is van zijn eigen lichaam). Dit spreekwoord zegt al genoeg. En toch zijn er miljoenen mensen op de wereld die zich slaaf voelen van hun eigen lichaam, zowel mensen met ondergewicht als mensen met overgewicht en nu blijkt ook nog dat dit invloed heeft op het salaris.

Er is in de laatste jaren een totaal ander beeld inzake schoonheid en aantrekkelijkheid ontstaan en dit betekent bij vrouwen dat ze heel dun en dat mannen groot en gespierd moeten zijn. De vrouwen in tijdschriften worden tegenwoordig zelfs zo dun geportretteerd dat men zich zorgen ging maken over de gezondheid van die vrouwen en nu mogen heel dunne vrouwen zelfs niet meer in tijdschriften staan. Het neigde te veel naar anorexia nervosa, een eetstoornis, waarbij iemand een vervormd beeld van het eigen lichaam heeft, zelfs een grote angst heeft om dik te worden en niet probeert een normaal lichaamsgewicht na te streven. Interessant is dat deze eetstoornis op Curaçao niet veel voorkomt. Echter, het tegenovergestelde wel: obesitas (overgewicht, vetzucht). Uit een onderzoek uit de jaren 90 kwam naar voren dat respectievelijk 18,7 en 36,2 procent van de mannen en vrouwen toen al obesitas had. En die percentages liggen nu zelfs hoger. Men spreekt thans van een groot gezondheidsprobleem.

We gaan terug naar het onderzoek van Judge en Cable dat zij in 2010 hebben gedaan onder duizenden mensen in de Verenigde Staten en Engeland. Zij haalden ook gegevens uit andere onderzoeken en in 2007 meldde een onderzoeker al dat 60 procent van de vrouwen met overgewicht en 40 procent van de mannen met overgewicht aangeven dat ze in de loop der jaren gediscrimineerd werden. Er werd zelfs gesuggereerd dat zwaarlijvige individuen als ondergeschikt worden beschouwd door collega's en bazen en ze worden als minder nauwgezet, minder aangenaam, minder emotioneel stabiel en minder extravert gezien. In de Verenigde Staten vonden werkgevers zwaarlijvige werknemers zelfs lui en vonden ook dat ze gebrek aan zelfdiscipline hebben. Het onderzoek gaf aan dat dunne vrouwen sociaal meer gewaardeerd worden in vergelijking met zwaarlijvige leeftijdgenoten. Dunne vrouwen worden ook als aantrekkelijker gezien.

Bij de ideale man is dat anders. De ideale man moet gedrongen en gespierd zijn, met brede schouders en hij moet een goed ontwikkelde borst en armen hebben. Net als de Barbie-pop, die het meest ideale vrouwelijke lichaam symboliseert is daar de onbereikbaarheid bij de man om er uit te zien als GI Joe met een biceps bijna net zo groot als zijn taille. Mannen met ondergewicht zijn dan ook minder tevreden met hun bouw, voelen zich minder knap, met minder sexappeal en voelen zich vaker eenzaam. Skinny is dus niet het ideaal voor de meeste mannen, maar zwaarlijvigheid ook niet, vooral niet in de westerse samenleving. Goed gebouwde (in proportie) mannen worden dan ook vaker gezien als beste vriend, beleefd, vrolijk, moedig, gezond, slim en netjes. Mannen die niet zo goed geproportioneerd en dik zijn krijgen meer negatieve kenmerken op hun bordje. Ze zouden slordig zijn, vuil, moe, dom, eenzaam en lui. Mannen die niet goed geproportioneerd en dun zijn zouden nerveus, bang, verdrietig, zwak en ziek zijn.

Een van de belangrijkste uitkomsten uit het onderzoek van Judge en Cable is dat het gewicht van een persoon invloed heeft op zijn inkomen. Inkomsten kunnen worden gezien als een symbool van wat de samenleving iemand waard vindt. De hoogte van inkomsten heeft dan ook invloed op de identiteit van mensen omdat dit dient als teken van succes ten opzichte van anderen. Inkomensongelijkheid komt al eeuwen voor en inkomensongelijkheid is in de Verenigde Staten gemiddeld 30 procent hoger dan in Duitsland. In de Verenigde Staten is inkomensongelijkheid ook meer cultureel aanvaard. Inkomensverschillen tussen mannen en vrouwen op basis van gewicht is ook meer aanvaard in de Verenigde Staten dan in Duitsland.

Of er op Curaçao mensen zijn die inkomensverschillen en/of discriminatie ervaren omdat hun gewicht te hoog of te laag is, is niet bekend. Men houdt hier wel van een maatje meer en zal daar niet iemand op discrimineren. Het zou een teken van vrouwelijkheid en gezondheid zijn. Maar als men te dik wordt komt de gezondheid in gevaar. Inkomensverschillen zullen hier dan ook niet veroorzaakt worden door het gewicht, te dik of te dun, maar ze komen ongetwijfeld voor. Belangrijk is in ieder geval dat iemand in onderhandeling gaat over zijn inkomen en hoe meer kennis en ervaring in huis, hoe meer kans dat er meer beloning is. Dik of dun maakt dan niet uit.

Marketing

'Vingeren'

Als 'we' ergens goed in zijn op Curaçao is het wel dat we de hele dag 'vingeren'. Het toestelletje dat ons wordt verkocht door onze nationale telecommunicatietrots, de Blackberry bedoel ik dan.

Tekst: Marcel Truyens

E-mailen, twitteren, pingen, sms-sen, surfen, flickren, Facebooken, erger nog, we bellen er zelfs mee. Inmiddels is het zover dat een stel scholieren een actie is gestart om het 'vingeren' tijdens het autorijden een halt toe te roepen. Tijdens vergaderingen zitten mensen stiekem met het apparaatje op hun schoot richting hun schoenen te kijken, op kantoren laten mensen de Blackberry spontaan uit hun handen vallen op het moment dat hun deur wordt opengetrokken. Zelf word ik er ook niet lekker van: in een gezelschap van vier mensen zaten er laatst twee elkaar te 'vingeren', sans gêne! Mijn vriendin doet het zelfs in bed en een goede vriend vertrouwde mij toe dat zijn vrouw het doet tijdens het televisie kijken.

De penetratie van de Blackberry moet groot zijn. UTS en Digicel hanteren aantrekkelijke tarieven voor zowel de toestellen als het datagebruik. Als we kijken naar de totale bevolking zal dankzij het mobiele datanet inmiddels het grootste deel online zijn, voor veel mensen betekent de Blackberry - naast hun PC - een extra internettoegangspunt. Letterlijk 'always on'. We zitten in een situatie waarin we ons kunnen meten met menig westers land.

Des de vreemder is het dan ook om te zien wat ondernemers met deze technologie doen: nauwelijks iets. Google voor de grap - hoewel, zo grappig is het niet - eens Curaçao en kijk wat je teruggespeeld krijgt. Het duurt - op moment van schrijven - tot de derde pagina voor je het eerste Curaçaose bedrijf tegenkom dat zich richt op de Curaçaose markt. Wat ik dan op de site doen kan is mij niet duidelijk want de site is 'under construction'. Een en ander heeft natuurlijk van alles te maken met allerlei 'Google' technische zaken, maar het zegt iets over hoe de Curaçaose ondernemer het internet links lijkt te laten liggen.

Er werd in 2010 wereldwijd aan adverteren op internet méér geld uitgegeven dan aan adverteren in dagbladen en op tv dat traditioneel het grootste deel van het budget kreeg toebedeeld. In 2010 werd alleen al in Nederland voor meer dan 8 miljard euro omgezet in webwinkels. Van een Nederlandse winkelketen met meer dan 170 vestigingen is de webshop veruit het grootste filiaal.

Natuurlijk kunnen we niet alles tegelijk en er is pas zeer recent sprake van een min of meer volwassen infrastructuur. Er zijn nog vele hobbels te nemen waarvan betalen via het internet waarschijnlijk de grootste is. Veiligheid is een ander aspect waarmee nog niet veel ervaring is.

Toch kan de Curaçaose ondernemer veel meer doen dan nu het geval is. We hoeven dan alleen maar even terug te kijken naar de situatie in meer ontwikkelde landen van een paar jaar terug. Toen werd het internet vooral gebruikt om te oriënteren en te informeren. Wat is er te koop, wat is het beste voor mij? Vervolgens ontstonden er allerlei vergelijkingssites waar prijzen, levertijden en consumentenervaringen naast elkaar werden gezet. De volgende stap was de mogelijkheid om producten en diensten te boeken of te reserveren en in voorkomende gevallen te bestellen en te betalen.

Moderne webshops worden ingericht als winkels: de consument wordt op basis van eenvoudige vragen zeer bewust geholpen te kopen, niet alleen het product waar hij naar op zoek is, maar ook naar de bijbehorende accessoires. Vervolgens krijgt de koper de keuze of hij het product wil ophalen of wil laten bezorgen op het adres van zijn keuze.

De eerste websites werden nog al eens betiteld als 'omgevallen documentatiekast'. Complete folderteksten en plaatjes werden op de website gezet en zonder enige logica aan de consument voorgeschoteld. Inmiddels is het duidelijk dat deze aanpak niet werkt: de bezoeker is heel doelgericht op zoek en is bij uw site terecht gekomen. Hij wil dan ook direct, kort en bondig de informatie waarnaar hij op zoek is. Dit leidt in de praktijk tot steeds minder tekst, meer plaatjes en vooral meer filmpjes.

Een ander aspect is het 'aanjagen' van de site. Hoe krijgt u meer bezoekers? Daarvoor zijn vele mogelijkheden. Sluit alle communicatie af met het adres van uw website, koop Google adwords zodat u bij bepaalde zoektermen altijd bovenaan de pagina verschijnt, implementeer programma's waarmee uw site door Google beter gevonden wordt, stel web-only aanbiedingen samen en communiceer deze, verander en ververs de content van uw site met grote regelmaat, maak gebruiksaanwijzingen en garantievoorwaarden online beschikbaar, stuur regelmatig direct e-mails uit naar uw klanten met een directe link naar uw site.

Via een goede website kunt u uw doelgroep en dus uw markt enorm vergroten. Een opticien die nu zijn contactlenzen vanuit zijn stenen winkel verkoopt in alleen zijn eigen wijk, kan met een eenvoudige site heel Curaçao en zelfs Aruba en Bonaire tot zijn afzetmarkt gaan rekenen. Net zoals een slimme Arubaan dat morgen bij ons kan gaan doen! De kansen zijn enorm, de mogelijkheden legio. Oh wacht, er komt op mijn iPhone net een aanvraag binnen voor marketingadvies op Aruba. Daar ga ik nu eerst even achteraan.

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

Marcel Truyens is onafhankelijk marketing en communicatieadviseur te Curaçao. http://web.me.com/marcel1963/Marcel_Truyens, e-mail: marcel1963@mac.com

Fatum over Pensioen

Als werkgever bent u verantwoordelijk voor een goed personeelsbeleid binnen uw bedrijf. Onderdeel van het personeelsbeleid zijn secundaire arbeidsvoorwaarden, zoals een goed pensioen. Kies voor een goed pensioen van Fatum voor uw werknemers en doe er uw voordeel mee op de arbeidsmarkt.

Een pensioen is een vorm van inkomen, speciaal voor situaties waarin het reguliere inkomen wegvalt. Bijvoorbeeld bij pensionering, bij arbeidsongeschiktheid of, voor nabestaanden in het geval van overlijden. De overheid zorgt voor een basis pen-sioenuitkering in de vorm van de AOV, maar dit is lang niet toereikend voor de meeste gepensioneerden. Steeds meer bedrijven zien het dan ook als hun sociale en morele verantwoordelijkheid om te zorgen dat hun werknemers en nabestaanden goed achterblijven.

Waarom Fatum?
Naast een aantrekkelijke pensioensuitkering is het bij de opbouw van een pensioen essentieel dat u kiest voor een betrouwbare, solide partner. Een partner die daarnaast voldoet aan de lokaal geldende wetten en fiscale regelgeving. Fatum heeft met ruim 105 jaar ervaring bewezen een solide partij te zijn voor ondernemers met langetermijnvisie. Ook beschikt Fatum over alle expertise om u naast een degelijk pensioen, van juiste adviezen te voorzien. Hierdoor staan we borg voor opbouw van een levenslange uitkering van het pensioen van uw werknemers. Kortom Fatum denkt met u mee en neemt u alle zorgen uit handen. Nu en in de toekomst.

Kosten zelf in de hand
De kosten van pensioen zijn meestal lager dan u denkt en bovendien afhankelijk van uw wensen en eisen. Op de premies van pensioenregelingen is een aantrekkelijk belastingvoordeel van toepassing, waardoor u als werkgever en uw werknemers minder zullen betalen.

Uw pensioenregeling
Ieder bedrijf is anders, met andere behoeften en andere structuren. Fatum biedt daarom voor elk type en grootte bedrijf oplossingen op maat voor een perfecte pensioenregeling.

Opbouw
De pensioenregeling die u voor uw werknemers kiest, wordt vaak opgebouwd uit drie componenten:
- Een ouderdomspensioen,
- een nabestaandenpensioen, en
- het arbeidsongeschiktheidsrisico.

Ouderdomspensioen
Het ouderdomspensioen, ook wel de oudedagvoorziening genoemd, is het pensioen dat u en uw werknemers vanaf pensioenleeftijd ontvangen. Dit ouderdomspensioen vult de uitkering van de overheid aan, zodat u een hoop financiele zorgen wegneemt voor uw werknemers.

Nabestaanden- en wezenpensioen
In het onverhoopte geval dat een werknemer zou komen te overlijden vóór de pensioendatum, zijn de gevolgen groot. Naast het enorme verdriet ontstaat er voor de nabestaanden een groot financieel gat. Immers, er valt een inkomen weg. Het verdriet kunt u niet weg-nemen, maar de financiële zorgen kunt u voor de nabestaanden binnen de perken houden. Ook dit wordt desgewenst opgenomen in de pensioenregeling. In aanvulling hierop biedt de pensioenregeling ook mogelijkheden voor een wezenpensioen, zodat ook de kinderen niet met lege handen achter blijven.

Arbeidsongeschiktheidsrisico
Ook in het geval dat een van uw werknemers arbeidsongeschikt raakt, zal zijn of haar inkomen wegvallen. Er kan gekozen worden om een arbeidsongeschiktheidspensioen mee te verzekeren in uw pensioenregeling. Hierdoor zal er een pensioen uitgekeerd worden tot pensioendatum nadat uw werknemer volledig arbeidsongeschikt is geraakt.
De arbeidsongeschikte werknemer zal echter ook ontslagen worden. Hierdoor wordt er geen pensioen meer opgebouwd en zal het ouderdomspensioen vanaf pensioendatum stukken lager zijn dan verwacht. Om dit te voorkomen wordt voortzetting van pensioenpremiebetaling tot pensioendatum door Fatum vrijwel altijd in de pensioenregeling opgenomen. Dit betekent dat Fatum de pensioenpremies voor haar rekening zal nemen waardoor de pensioenopbouw wordt voortgezet.

Premie of uitkering
Wat betreft de zekerheid die een pensioenregeling u biedt, kunt u kiezen uit grofweg twee opties: zeker weten wat u nu betaalt of zeker weten wat uw werknemers bij pensionering krijgen. Kiest u voor de zekerheid van nu of voor de zekerheid later?

Zekerheid voor later betekent dat het uiteindelijke pensioen gebaseerd is op de salarisontwikkeling van uw werknemers. Dit kan betekenen dat de maandelijkse premie varieert en de kosten onvoorspelbaar zijn.

De meeste bedrijven kiezen echter voor de zekerheid van de kosten van nu voor de werkgever en hun werknemers. Voorspelbare en vooral beheersbare kosten is men de laatste jaren steeds belangrijker gaan vinden. Nadeel hiervan is wel dat de werknemer slechts in beperkte mate weet hoeveel pensioen hij op pensioendatum zal hebben. Echter, hoe gunstiger de beleggingsresultaten, hoe hoger het uit te keren bedrag op de pensioendatum wordt. Deze laatste regeling, waarbij de beschikbare pensioenpremie het uitgangspunt vormt, kan op twee manieren worden ondergebracht bij Fatum:

- **Pensioen sparen**
  In het geval van dit eenvoudige en gunstig geprijsde product moet u het pensioenpotje zien als een spaarrekening. De premie (waar de werknemer al dan niet op vrijwillige basis aan mee kan betalen) wordt eerst gebruikt om de risico's te verzekeren. Het restant wordt op een spaarrekening met een gunstige, gegarandeerde rente gezet voor een vooraf bepaalde termijn. De voordelen ten opzichte van zelf sparen bij een bank zijn de verzekeringselementen en het belastingvoordeel dat deze regeling voor u en de werknemer met zich meebrengt. Het levert dus veel meer op dan een gewone spaarrekening.

- **Pensioen verzekeren**
  Dit werkt hetzelfde als pensioen sparen, alleen wordt het restant van de premie niet op een spaarrekening gezet. In plaats daarvan wordt het aangewend om een verzekerd kapitaal op de pensioendatum op te bouwen. Elke maand wordt er op deze manier een stukje verzekerd kapitaal opgebouwd met de beschikbare premie. Op pensioendatum valt het volledige kapitaal vrij en wordt aangewend voor de aankoop van een levenslange pensioenuitkering. Doordat het kapitaal verzekerd is, weet u zeker dat het al opgebouwde kapitaal nooit minder zal worden. Sterker nog, door toevoeging van winstdeling zal dit juist verder toenemen. Met pensioen verzekeren combineert u dus vaste en voorspelbare kosten met meer zekerheid over het pensioen van uw werknemers.

Stappenplan pensioenregeling
Een nieuwe pensioenregeling opzetten doet u niet iedere dag. Fatum wel. En daarom hanteren wij voor elk bedrijf dat een pensioenregeling afsluit een vast stappenplan. Overzichtelijk en helder.

1. **Vrijblijvend adviesgesprek**
   Tijdens uw eerste afspraak worden uw behoeften in kaart gebracht. Ook krijgt u een duidelijk beeld van de mogelijkheden die Fatum u kan bieden op basis van deze behoeften. Dit gesprek is geheel vrijblijvend. U bent nergens toe verplicht.
2. **Offerte**
   Op basis van de behoeften die naar voren zijn gekomen tijdens het kennismakingsgesprek, wordt een offerte opgesteld. Deze offerte kunt u op uw gemak in uw eigen tijd doorlezen. Nog steeds bent u nergens toe verplicht.
3. **Concept pensioenreglement en concept overeenkomst**
   Als u tevreden bent met de door Fatum opgestelde offerte, vindt de volgende stap plaats: Fatum maakt uw concept pensioenreglement (contract tussen werkgever en werknemer) en concept overeenkomst (contract tussen werkgever en Fatum).
4. **Fatum deelnemerspresentaties en individuele adviesgesprekken**
   U krijgt samen met uw werknemers een presentatie over de nieuwe pensioenregeling. Daarnaast kan iedereen gebruikmaken van individuele adviesgesprekken voor persoonlijke vragen.
5. **Uitreiking van uw pensioenreglement en pensioenoverzichten**
   Uw pensioenregeling is helemaal rond. Om alles duidelijk op papier te hebben voor u en uw werknemers, heeft Fatum een pensioenreglement en pensioenoverzicht opgesteld. Zo heeft iedere werknemer de regels en de hoogte van het pensioen overzichtelijk op papier.

U kunt als werkgever na de implementatie van u pensioenregeling gebruik maken van een speciale communicatiemodule van Fatum. Hiermee hebt u van achter uw eigen bureau en op het moment dat het u uitkomt inzage in alle relevante gegevens van uw werknemers in de pensioenadministratie van Fatum. Gemakkelijk en efficient!

Meer weten?
Begin bij stap 1 en maak een vrijblijvende afspraak met een van onze specialisten voor een gesprek. Bel Shirliane Rondon op 5407218 of Valery Sinot op 5407141 en laat u de voordelen voorrekenen van een pensioenregeling van Fatum. Garandeer uw werknemers een goed verzorgde oude dag met Fatum!

www.fatum.com

MKB

Als arbeidsmarkt & onderwijs samenwerken

Verantwoordelijkheid: delen of doorschuiven?

Toen het een aantal jaren geleden duidelijk werd dat er nog verschillende uitdagingen lagen om de aansluiting van het beroepsonderwijs op de arbeidsmarkt te verbeteren, ontstond het idee om een Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (KBB) op te richten. Dat moest gaan stimuleren dat er meer en beter zou worden samengewerkt. Want het raakte ons tenslotte allemaal.

Tekst: Gofrie van Lieshout

Vertegenwoordigers uit de private sector sloegen de handen ineen en in 2009 startte het KBB. Was het de verantwoordelijkheid van deze werkgevers? Ja, want zij zijn toch gebaat bij goed geschoolde en gemotiveerde werknemers? Nee, vonden ook velen. Opleiden ligt vooral bij de scholen. En de overheid, die heeft hierin toch ook een grote verantwoordelijkheid?
Over de doelstellingen van KBB is nooit onduidelijkheid geweest. Het organiseren van een betere afstemming, kwaliteit en samenwerking zodat de knelpunten aangepakt konden worden. De eensgezindheid is altijd groot geweest wanneer werd gesproken over het oplossen van de problemen rond de aansluiting. Als het echter aankomt op daadwerkelijk aanpakken en de uitvoering van de plannen wordt het lastiger.

Problemen oplossen
Want wie is de eigenaar van een dergelijk probleem en behoort het op te lossen? Diegene die de situatie als probleem ervaart? De werkgever die niet tevreden is over de instroom van pas afgestudeerden? Of de student die maar niet aan het werk komt? Of de 'veroorzaker'? En hoe zit het dan als niet helemaal duidelijk is wie dit is? Als er meerdere factoren een rol spelen. Dan kan het wel eens dusdanig ingewikkeld worden dat het niet meer duidelijk is waar precies de verantwoordelijkheid ligt om problemen aan te pakken. En in plaats van het nemen van de gedeelde verantwoordelijkheid wordt deze doorgeschoven. Dankzij het complexe karakter is daar altijd wel een aannemelijke reden voor te bedenken.

Mismatch
Neem het veel benoemde probleem van de gebrekkige aansluiting tussen het beroepsonderwijs en de arbeidsmarkt. De jongeman die met een diploma de beroepsopleiding verlaat en hevig teleurgesteld raakt als blijkt dat hij overal wordt afgewezen. Het presenteren van zichzelf gaat hem niet zo best af waardoor hij nog onzekerder wordt. Op de plekken waar hij wel een kans krijgt, wordt hem te kennen gegeven dat hij zich beter aan moet passen en dat zijn vakkennis onvoldoende is.
Zowel school als werkgever zien hun vooroordelen bevestigd: de kwaliteit van het onderwijs is onvoldoende, de jeugd wil gewoon niet en de arbeidsmarkt geeft jongeren geen kans en legt de lat onredelijk hoog. Er wordt naar de ander gewezen. Maar het gaat er natuurlijk om wat we hier zelf aan kunnen doen.

Verantwoordelijkheid
Heeft de school onvoldoende aandacht besteed aan de sociale vaardigheden en de omgangsvormen van de student? En als hij de stof niet beheerst verdient hij toch geen diploma! Werd hij goed begeleid? Misschien zijn er onvoldoende middelen en mensen om de benodigde capaciteit en kwaliteit te bieden. Of is er onduidelijkheid over de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Of over de wet- en regelgeving. Is het een zaak van de school? De docent? Of moet er richting schoolbesturen en/of overheid gekeken worden.
Kreeg de student tijdens de BPV (beroepspraktijk vorming) wel de kans om in het leerbedrijf iets te leren? Was er een leermeester aanwezig voor de begeleiding? En gaf deze wel een eerlijke beoordeling die ook werd meegenomen?
En dan is daar natuurlijk ook de eigen verantwoordelijkheid van de student zelf: studeren, inzet tonen, respect. Maar misschien zijn de problemen thuis wel zodanig groot dat hij zijn hoofd er niet bij kan houden. Of gaat hij met honger van huis. Het armoedevraagstuk staat niet voor niets bij velen hoog op de agenda.
U voelt het al aankomen. Hier kan niet zomaar even een verantwoordelijke partij worden aangewezen. Maar we kunnen wel samen aan oplossingen werken in plaats van naar elkaar te wijzen. Door dat stukje aan te pakken waar we wel iets aan kunnen doen. Door studenten in uw organisatie een kans te geven en hen het goede voorbeeld te geven. Zorg dat u als ondernemer eerlijke beoordelingen geeft en lastige vragen niet uit de weg gaat.

Delen of doorschuiven?
De grens is soms moeilijk aan te geven wie wat zou moeten doen. Dat hoeft niet zo erg te zijn, als we maar oog blijven houden voor de onderlinge afhankelijkheid. Het (onterecht) doorschuiven van verantwoordelijkheden is vooral kortetermijndenken.
In het onderwijs is men serieus aan de slag verbeteringen door te voeren en de overheid zet gerichte stappen om de problemen gezamenlijk het hoofd te bieden. De verantwoordelijkheid voor een betere aansluiting op de arbeidsmarkt raakt meerdere beleidsdelen. De drie ministeries van Economische Ontwikkeling, Sociale Ontwikkeling Arbeid & Welzijn en Onderwijs Wetenschap Cultuur & Sport, zullen daarom samenwerken om de uitvoering van verbeteringen te faciliteren en te stimuleren.
We zullen hierin samen moeten optrekken. Het gaat om de toekomst van onze kinderen. Om onze toekomstige ondernemers, werknemers en bestuurders. Het raakt ons tenslotte allemaal.

Gofrie van Lieshout is directeur van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven Curaçao (KBB)

Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven Curaçao (KBB)

Het KBB heeft als doel de afstemming tussen bedrijfsleven, scholen en overheid te verbeteren. KBB geeft hieraan invulling door de uitvoering van concrete projecten zoals trainingen, onderzoek, voorlichting en het organiseren van samenwerking tussen het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven. Ook stimuleert KBB de persoonlijke en professionele ontwikkeling van de beroepsbevolking.
KBB gelooft in een samenleving waarin mensen zich persoonlijk en professioneel blijven ontwikkelen en daarin ook een eigen verantwoordelijkheid nemen. Maar daarvoor moeten wel de juiste randvoorwaarden worden ingevuld zoals goed onderwijs en een gezonde arbeidsmarkt. Voor meer informatie over KBB of haar projecten kunt u bellen met 4610992 of kijkt u op www.kbbcuracao.com

MRC
Engine Rebuild and Generators

Kaya A. Leañez 104
Industiepark Seru Lora
P.O.Box 4068, Curacao

Tel (5999) 738-1700
Fax (5999) 738-1718
Email sales@mrc-carib.com
Web www.mrc-carib.com

WE BOUGHT THEM...
TESTED THEM FOR 4 YEARS...
AND NOW IT'S TIME TO INTRODUCE THEM!!

broadcrown
GENERATORS

Broadcrown generators deliver the power you need
Over 30 years' engineering expertise

Broadcrown is a leading independent manufacturer of power generators and generation systems from 12 kVA through to +30MVA.

Trusted around the world to deliver a wide range of standard and bespoke systems from small standby diesel generators to large-scale turnkey power projects.

We provide:

- Prime & standby back up power generation
- Base load generation
- Marine power generation
- Critical power including UPS systems
- Rental applications
- Lease generators starting at **Naf: 350,00** p/month
- No nonsense 24/7 stand-by service .
- Made in England ISO /AMPS/HAS/BSI/FPAL certified
- Famous Stamford New age generator ends .

STOP FOOLING AROUND, CALL OR MAIL US!!

‘Aanpak hoog ziekteverzuim’

Een negatieve ontwikkeling op de werkvloer is het hoge ziekteverzuim en er wordt naarstig naar gezocht welk probleem hieraan ten grondslag ligt. Iedereen is wel eens ziek en soms zijn er gevallen waarin het duidelijk is dat iemand kortere of langere tijd niet kan werken.

Tekst: Judice Ledeboer

De drempel om je wel of niet ziek te melden verschilt per persoon: de een meldt zich al ziek bij een lichte verkoudheid en de ander pas als hij nauwelijks nog kan lopen. Op Curaçao komt ziekteverzuim veel voor en dit heeft bij veel organisaties aandacht. Bedrijven zoeken naarstig naar de oorzaken van het verzuim en hoe dat verzuim omlaag te brengen valt, want een hoog verzuim is een hoge kostenpost, naast het ongemak dat verzuim met zich meebrengt.

Een hoog ziekteverzuim is meestal een indicatie dat er in de werkomgeving wat aan schort. Verzuim is soms een gevolg van hoge werkdruk, stress, onvrede met collega’s of de leidinggevende, of van (baan)onzekerheid. Maar dat is niet altijd het geval. In sommige organisaties wordt hard en onder hoge druk gewerkt, maar blijft het verzuim laag.

De hoogte van het verzuim zegt iets over de fysieke en geestelijke gesteldheid van medewerkers. Of en wanneer iemand zich ziek meldt, en hoe lang dit verzuim duurt, is vaak van heel andere factoren afhankelijk. Het is gebleken dat er aan 70 procent van het verzuim geen medische grondslag ligt. Het is inmiddels een algemeen geaccepteerde aanname dat verzuim in hoge mate gedrag is. Dat betekent dat verzuim beïnvloed kan worden. Voor organisaties is het om diverse redenen zinvol om regelmatig de verzuimaanpak te evalueren en aan te scherpen. De frequentie van verzuim geeft een indicatie waarin het nodig is om verzuim aan te pakken. Als er medewerkers zijn die zich vaker ziek melden dan het ‘gemiddelde’, dan moeten de bellen gaan rinkelen. Er zal een gesprek moeten plaatsvinden om inzicht te krijgen in de redenen van ‘ziekte’.

Het verzuimgedrag van individuele medewerkers wordt deels veroorzaakt door de verzuimcultuur die in een organisatie(onderdeel) heerst. Deze cultuur is door de jaren heen ontstaan en zal, zonder dat er gericht aan gewerkt wordt, niet zo maar veranderen. Maar als er aan gewerkt wordt, is het wel degelijk mogelijk om de verzuimcultuur te veranderen. Hoe de leidinggevende omgaat met verzuimmeldingen, kan een groot verschil maken. En ook hoe collega’s tegen elkaars verzuim aankijken maakt veel uit. (Voorbeeld)gedrag van leidinggevenden is dan ook heel belangrijk. De gemiddelde duur van verzuim geeft aan of er preventieve maatregelen nodig zijn of dat men ‘verzuimbegeleiding’ moet gaan inzetten.

Om een analyse van verzuimgedrag te maken is het goed om bij iedere verzuimende medewerker te kijken welke begeleiding, in tijd en middelen, nodig en reëel is. Het is niet verkeerd om hierbij ook een soort kosten-batenanalyse te maken, en die zaken in te zetten die het verzuim verkorten. Maar het belangrijkste bij verzuim is aandacht! Heel zinvol is het om verzuimcijfers op een rijtje te zetten en op verschillende punten te analiseren. Deze analyse geeft richting aan de verzuimaanpak. Vaak weet men wel hoe het in elkaar zit en is het toetsen van de veronderstellingen een stap in de goede richting. Op basis van de analyse kunnen er doelen gesteld worden. Het nemen van maatregelen is daarbij belangrijk en het gehele bedrijf moet daarbij betrokken worden, zodat iedereen weet waar hij aan toe is. Het verplicht stellen om zich bij de eerste dag van ziekte bij de bedrijfsarts te melden deed bij een bedrijf het ziekteverzuim halveren.

Alle betrokkenen bij verzuim hebben verantwoordelijkheden en deze moeten helder geformuleerd worden.

De afspraken omtrent verzuim kunnen via het personeelsblad, nieuwsbrieven of het internet verspreid worden en herhaling van maatregelen helpt de mensen herinneren dat er regels omtrent verzuim zijn en dat men ‘in de gaten’ wordt gehouden bij veelvuldig verzuim. Het vormen van een ‘werkgroep verzuim’ vergroot het draagvlak.

En als de medewerkers ziek thuiszitten volgt het traject van begeleiding en aandacht van deze medewerkers. Regelmatig bellen en vragen hoe het met ze gaat en daarbij terugkomen op informatie die de medewerker heeft gegeven geeft duidelijkheid aan alle partijen. Als de medewerker naar de dokter is geweest, is het goed om even te bellen om te vragen wat de stand van zaken is. Er zijn bedrijven waar men de ‘zieke’ werknemer soms maanden niet spreekt. De gedachte dat ‘ziekte’ te privé is is achterhaald, want ziekteverzuim kost bedrijven miljoenen per jaar. Het vragen naar de medische status is geoorloofd. De medewerker is niet verplicht te antwoorden, maar in vrijwel alle gevallen zijn medewerkers graag bereid te vertellen wat hen scheelt. Zieke medewerkers op de hoogte houden van het wel en wee op de werkvloer houdt de werknemers betrokken. Ook langdurig verzuimers blijven er bij horen. Het e-mailen of sturen van overleg stimuleert betrokkenheid. En als er positieve berichten zijn inzake herstel dan is dat reden om een schouderklopje te geven. De werknemer voelt zich dan gewaardeerd.

Bij verzuim zijn er diverse personen en instanties betrokken: de werknemer zelf, de leidinggevende, de HR-afdeling, de bedrijfsarts, de Arbodienst en artsen/ziekenhuis. Iedereen heeft daarin zijn eigen rol. De werknemer is de belangrijkste betrokkene bij het verzuim. Hij is degene die de afweging gemaakt heeft dat hij niet in staat is een tegenprestatie te leveren voor zijn salaris, en een appel moet doen op collega’s om zijn werk over te nemen. Hierin heeft de medewerker zijn verantwoordelijkheid. Hij maakt deze afweging namelijk voor het belangrijkste deel zelf. Als leidinggevende kan men de medewerker vragen of hij beseft dat zijn afwezigheid gevolgen heeft. Door medewerkers aan te spreken op hun verantwoordelijkheid wordt het inzicht in hun afwegingen beïnvloedt men zijn afwegingen. De leidinggevende is de belangrijkste betrokkene in het begeleidingsproces. Hij heeft het meeste belang bij een snelle (maar verantwoorde) terugkeer van de medewerker. Hij is ook de verantwoordelijke voor de begeleiding vanuit de werkgever, het inzetten van de ondersteuning vanuit de Arbodienst, en het inzetten van interventies. Hij is de eerste die op de hoogte wordt gebracht van het verzuim, doet de verzuimmelding, en is ook degene die het meeste contact moet hebben met de medewerker, en dus ook de meeste invloed kan uitoefenen op het gedrag.

De afdeling HRM signaleert, adviseert en ondersteunt en houdt de administratie van verzuim bij. Deze afdeling moet er dus voor zorgen dat het verzuim wordt aangepakt en verzuimbeleid geëvalueerd wordt.